5 MAYIS 1985

YIL: 3 SAYI:17

nokta

4 MİLYARLIK KAÇAKÇILIK

250 TL. (KDV dahil)

EN ZENGİN 100 TÜRK

Kimin ne kadar serveti var?

İyi bir günün akşamı

Başarılı bir işgününün akşamı dostlarla birlikte olunan, yeni dostluklar kurulan sakin, güzel birkaç saat...

Sonra vakit ilerler, sıra ÇEKKART'a gelir... Hesap ÇEKKART'la ödenir.

ÇEKKART ülkemizin ödeme güvencesi en yüksek çekidir.* İtibarı yüksektir. Paranın kullanıldığı her yerde kullanılır.

Pamukbank'ta bir ÇEKKART Hesabı açtırın; ÇEKKART alın. ÇEKKART itibarından, ÇEKKART kolaylığından her yerde yararlanın!

Çekkart Pamukbank

ödeme güvencesi en yüksek çek!

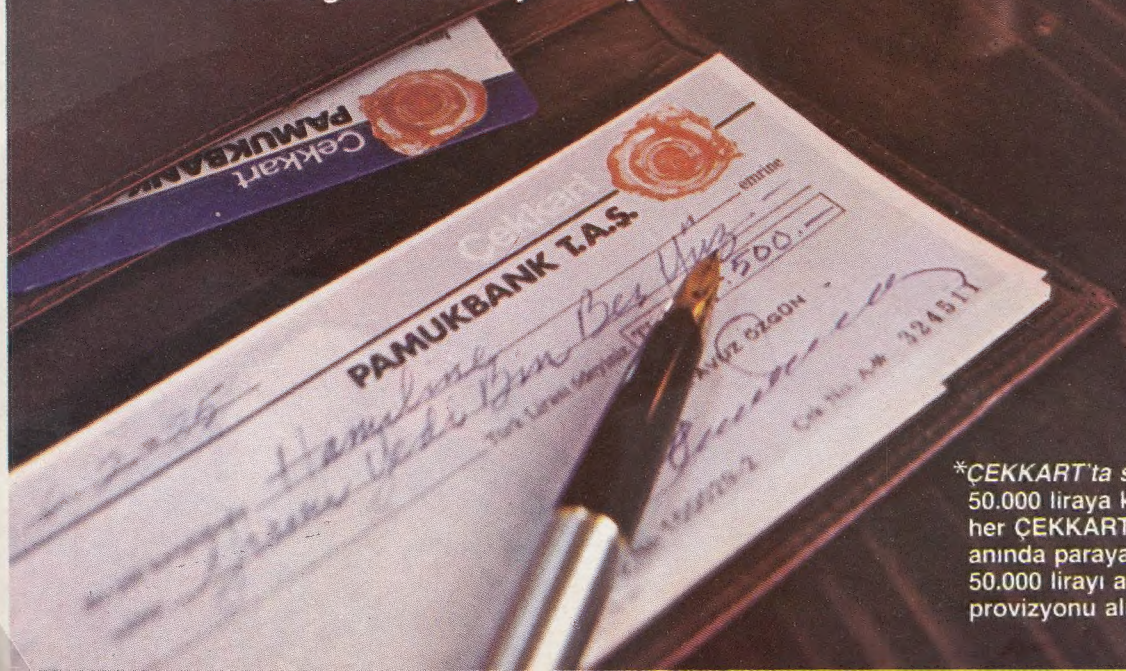

**ÇEKKART'ta sınırlama yoktur.*
50.000 liraya kadar
her ÇEKKART Pamukbank veznelerinde
anında paraya çevrilir.
50.000 lirayı aşan ÇEKKART'lar ise
provizyonu alınarak derhal ödenir.*

İÇİNDEKİLER

Dört milyarlık kaçakçılık

Bursa Emniyet Müdürlüğü'ne yapılan ihbar 4 milyarlık bir bedelsiz ithalat yolsuzluğunu ortaya çıkardı. Yolsuzluk olayının baş aktörü Umur Kalabalık ile şimdilik 12 kişi olduğu belirlenen kaçakçılık şebekesinin tekstil fabrikasını "yedek parça", frigorifik TIR'ları da "soğutucu" gibi gösterip yurda soktukları saptandı.

Sayfa 12

Kuzu, yaşlı kurdu yedi

İspanyol Komünist Partisi'nin babası sayılan Santiago Carrillo, yıllarca süren yeraltı faaliyetini Franko rejiminin devrilmesiyle parlamentoda sürdürmeye başlıyordu. Ama ne var ki, Avrupa komünizminin önde gelen isimlerinden olan Carrillo, Partisi'nin hızla oy kaybetmesi üzerine geçtiğimiz yıl içinde yoğunlaşan bir eleştiri kampanyasıyla karşı karşıya kalıyordu. Nisan ayı içinde de Parti Merkez Komitesi'nden ihraç ediliyordu.

Sayfa 34

Türkiye'nin en zengin 100 ailesi

60 yıl önce zenginleri parmakla sayılan Türkiye'de, artık aralarından 100 tanesinin kolayca seçilemeyeceği bir zenginler ordusu var. Türkiye'nin ilk zenginleri, yabancı firma mümessillikleri ve ticaretle işe başlayanlar. Ticaret zenginlerinin yerini daha sonra sanayiciler ve müteahhitler alıyor. Son dönem zenginleri ise, çoğunluk ihracatçılar arasından çıkıyor. Aradan geçen zamanla zenginliğin kaynakları değiştiği gibi, isimler de değişti. Eski zenginlerin bir bölümü bugün artık unutulmaya yüz tuttu.

Sayfa 24

Türk-İş atağa hazırlanıyor

3,5 yıldan bu yana bir durgunluk içinde bulunan Türk-İş, işçilerin durumunun düzeltilmesi için eylem kararı aldı. Türk-İş eylemler zincirinin ilk adımını, 12 Mayıs'ta Bursa'da kapalı salon toplantısıyla atacak.

Sayfa 44

Orgazmın sayısı değil, niteliği önemli

Erkeklerin genellikle kendilerinden oldukça genç kadınlarla birlikte olmayı istedikleri, ya da genç kızların olgun erkeklerle beraberliği yeğlemeleri sıkça tekrarlanan bir savdır. Acaba bu sav ne denli doğru? Böylesine bir genelleme gerçekten çoğunluk için geçerli mi?

Sayfa 54

TÜRKİYE

4 milyarlık kaçakçılık 12
İki nokta üstüste 15
Yasak isimler 16
Arı-Kent olayı 18
Küçük tinerciler 20
Fısıltılar 22
Kısa kısa 23

KAPAK

Türkiye'nin en zengin 100 ailesi 24
Hızla yükselenler / Menteşoğulları 29
Nasıl yaşıyorlar? / Sabancılar 30
Küçülen bir servet / Haslar 32

DÜNYA

İSPANYA / Partisi Carrillo'yu attı 34
İTALYA / Orduda işler kötü 38
Kısa kısa 40

GÜNLERİN GETİRDİĞİ 42

EKONOMİ

Türk-İş eyleme geçiyor 44
Portre / Şevket Yılmaz 45
Kiralık karneler 47
Kısa kısa 48

TOPLUM

Vücut geliştirme, spor mu? 50
Olgun erkek-genç kadın ilişkisi 54

KÜLTÜR-SANAT

Sinema Günleri '85 58

SPOR

Avrupa Güreş Şampiyonası 60

MEKTUPLAR 62

BULMACA 64

TEST 65

KUTU KUTU 66

TOSHIBA

ZOOM CONTROL

"FOTOKOPİDE TOSHIBA DEVRİ"

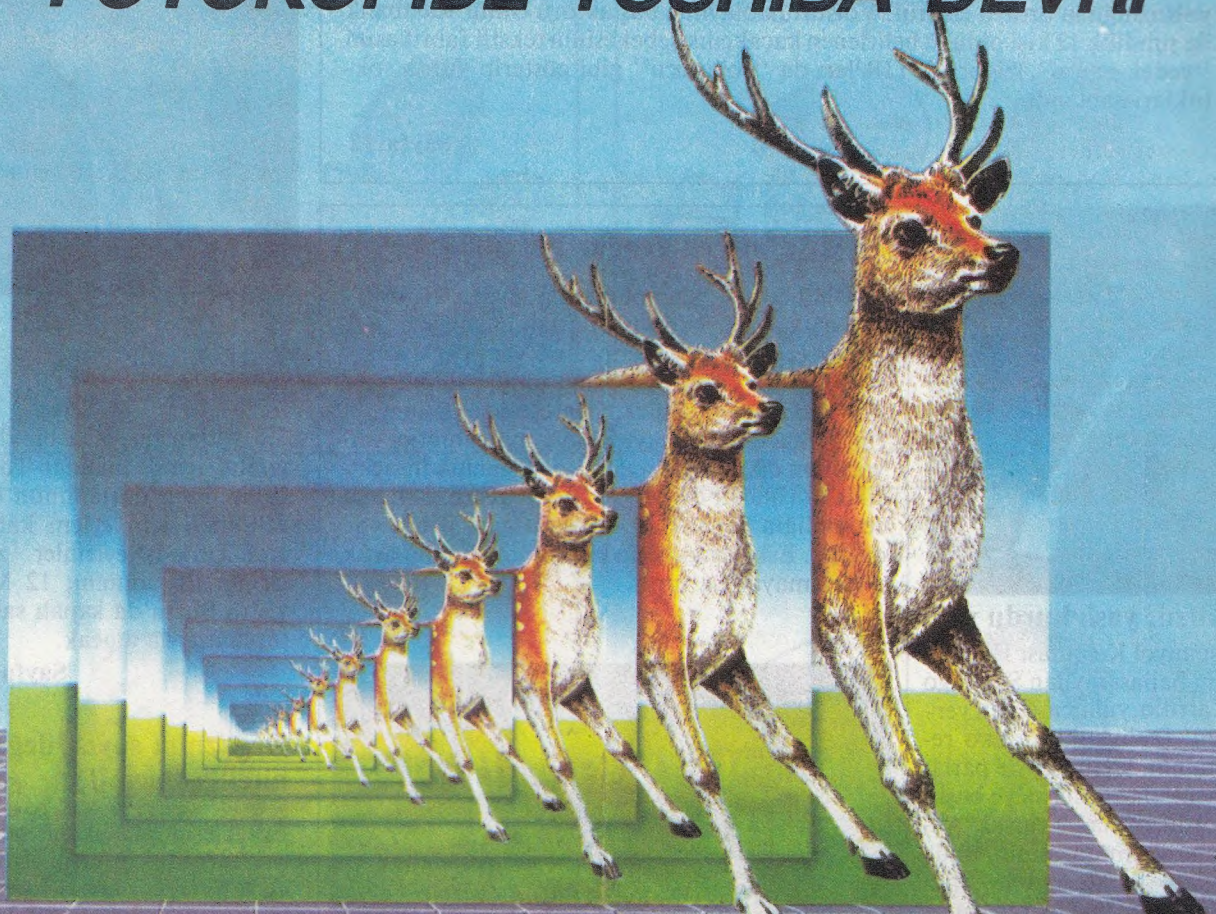

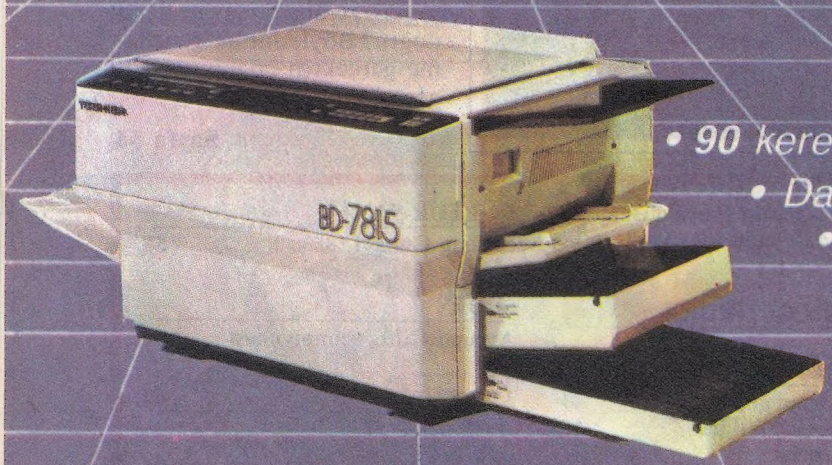

- 90 kere **büyültme**... 90 kere **küçültme**...
- Dakikada 30 kopya
- Otomatik poz kontrol
- İhtiyaca göre birçok model.
- **SÜPER SERVİS**...

TÜRKİYE GENEL DİSTRİBÜTÖRÜ : **ELEKTROMAK** BÜRO MAKİNELERİ SAN.VE TİC. A.Ş.

İSTANBUL Satış ve Teşhir Merkezi: Abidei Hürriyet Cad. No:169/A Şişli Tel: 133 01 00 (4 hat) Telex: 23826 Sebetr.

ANKARA: Doğumak Ltd. Şti. Kavaklıdere Sok. No:5 Tel: 26 19 12 - 27 60 52

İZMİR: 21 62 19 - 21 24 07 / ADANA: 32865/TRABZON: 21477.

NOKTA'DAN

Doğrusunu söylemek gerekirse Türkiye'nin en zengin yüz kişisini saptayıp kapak yapmaya karar verdiğimiz zaman bunun ne denli çetin bir iş olduğunu aklımıza bile getirmemiştik. Dünyanın etkin dergileri bu tür uygulamalarını sık sık yapıyorlardı. Ülkelerinin en zengin ailelerini, hatta dünyanın "en zengin 100"ünü saptıyor ve yayınlıyorlardı. Ekonomi servisimiz, Türkiye'de ilk kez yapılacak olan bu araştırmayı iki ay önce üstlenmişti. Çalışmaya başladıkları ilk gün nasıl dipsiz bir kuyuya olta atıldığını anlamak güç olmadı. Bu konudaki veriler, istatistikler, başvurulacak kaynaklar son derece sınırlıydı. Ama iki aya yakın bir çalışma süresi içinde elde edilebilecek bilgilerin tümü toplanmıştı. Sıra, saptanan isimlerle tek tek görüşmeye ve bu konudaki fikirlerini almaya gelmişti. Bu da kolay olmadı. Listedeki bazı isimler, bu isteğimizi memnunlukla karşılayıp yardımcı olurken, bazıları görüşmekten kaçıyor, bazıları ise listeye alınmalarına bile karşı çıkıyorlardı.

60 yılın simgesi Vehbi Koç

Bütün bunlara karşın, sonuçta, gerçeğe en yakın listeyi saptayabildik. Bu işin başında danıştığımız ve "bu iş Türkiye'de yapılamaz" diyen çevreler, **Nokta** baskıya girerken listemizi gördükleri zaman bu çalışmayı tek bir kelime ile karşıladılar: "Bravo..."

Nokta'nın bu araştırması, ortaya gerçekten ilginç sonuçlar çıkardı. 60 yıl önce bu ülkenin zenginleri parmakla sayılacak kadar azdı. O yıllarda Atatürk, kalkınmış bir Türkiye için "İmar, geniş bir nüfus, zenginlik ve refah"ı öngörüyordu. Bu gün **Nokta**'nın ortaya çıkardığı tablo bu konuda çok yollar katedildiğini gösteriyor. Bu ülke, 60 yılda, aralarından 100 tanesinin bile kolayca saptanamayacağı zenginler çıkarmış. Ama bu kişisel zenginlik Türkiye için amaçlanan "refah"ın doğrudan göstergesi mi? Bu soruya olumlu bir yanıt vermek ne yazık ki olanaksız.

Nokta'nın bu haftaki kapak konusunun ortaya koyduğu gerçeklerin en önemlisi ise şu:

60 yıl içinde insanların refah içinde yaşayacağı bir zenginlik değil, "zenginler" yaratmışız.

★ ★ ★

Nokta çalışanları geçtiğimiz yedi gün içinde alışılmışın dışında anlamlı bir hafta yaşadılar. İki yıl üst üste Ankara Çağdaş Gazeteciler Ödüllerine ortak olan **Nokta** elemanlarına, bu kez, gazetecilik dalında en önemli ödüllerden biri olan "Bülent Dikmener Haber Ödülü"nü kazanan iki arkadaşımız eklenmişti. Semra Somersan ve Güldal Kızıldemir'in ortak bir çalışması bu ödülü **Nokta**'ya getirmişti. "HZİ Vakfı ve Kobay İnsanlar" olayı ilk kez **Nokta**'nın ortaya attığı ve bazı çevrelerce "hasıraltı" edilmek istenen bir sorundu. Ama olayın boyutları giderek genişledi ve **Cumhuriyet** gazetesinin koyduğu Dikmener Ödülü bu iki "inatçı" **Nokta** çalışanının eliyle dergimize geldi.

"HZİ Vakfı'nın **Nokta**'ya getirdiği bu ödül olayı noktalamadı. Önümüzdeki haftalarda söz konusu vurdumduymazlara yine aynı konuda yeni haberlerimiz olacak...

Arda Uskan

nokta

SAHİBİ
Gelişim ve Süreli Yayınlar A.Ş.
Yönetim Kurulu Başkanı
Ercan Arıklı

YAYIN

YAYIN KURULU
Dr. Haluk Şahin (Başyazar), Arda Uskan, Deniz İnsel, Dr. Adil Özkol, Hıncal Uluç, Hilmi Yavuz, Tuğrul Eryılmaz, İpek Çalışlar, Güldal Kızıldemir, Dr. Salih Memecan, Ayşenur Arslan, Aycan Giritlioğlu
Prof. Dr. Kurthan Fişek

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Arda Uskan

ANKARA TEMSİLCİSİ
Aycan Giritlioğlu

YAZI İŞLERİ MÜDÜR YARDIMCILARI
İpek Çalışlar (Haberler),
Tuğrul Eryılmaz (Toplum-Sanat-Kültür)

GÖRSEL YÖNETMEN
Salih Memecan

İSTİHBARAT ŞEFLERİ
Ayşenur Arslan (İstanbul)
Can Dündar (Ankara)

HABER RÖPORTAJ
Güldal Kızıldemir (Yönetmen), Dr. Semra Somersan, Korhan Atay, Nesrin Özel, Nur Taşlıca, Şule Arasan, Mehmet Umur.

DIŞ HABERLER
Işık Alumur, Cem Serdengeçti, Levent Tayla

EKONOMİ
Nurcan Akad (Yönetmen),
Ali Tükel, Şaziye Bayındır , Hakan Türkkuşu

ARAŞTIRMA
Ergun Hiçyılmaz

REDAKSİYON
Gülay Göktürk

FOTOĞRAF
Adem Altan, Ali Hasdemir, Mahmut Övür, Süleyman Tel, Mehmet Tel

BÜROLAR
Ankara: Metin Gülbay, İzzet Dağıstanlı, Nezih Tavlaş, Ahmet Tümel
İzmir: Feyzi Hepşenkal
Yurt dışı: BELÇİKA: Hadi Uluengin, F. ALMANYA: Ulya Üçer, FRANSA: Bülent Çakım, İNGİLTERE: Merih Çolakoğlu, İSVEÇ: Abdullah Görgün, YUNANİSTAN: Mihail Vasiliadis.

KATKIDA BULUNANLAR
Oya Açıkalın, Şima Akkan, Fikri Ayyıldız, Ali Aydın, Ozan Aytekin, Hıdır Göktaş, Zeki Coşkun, Ayşe Kurtulmuş, Kamil Masaracı, Perin Pigey, Özlet Taluer, Mehmet Ulusel, Funda Uzunyol, Bircan Ünver, Gürhan Yücel, Fatih Mehmet Yılmaz, UBA

İDARE

BAŞKAN YARDIMCISI/İdare-Reklam:
Deniz İnsel

SATIŞ MÜDÜRÜ Yıldırım Ünverdi
HALKLA İLİŞKİLER MÜDÜRÜ İnci Kurmuş

TEKNİK

TEKNİK MÜDÜR Güman Birincioğlu

TEKNİK SEKRETERLER Tahsin Armağan, Ertuğrul Ateş

TEKNİK ŞEFLER Fazıl Mecit, Nermi Erdur, Cihat Söylemez

RENK AYRIMI Şan Grafik
BASILDIĞI YER Hürriyet Ofset Matbaacılık ve Gazetecilik A.Ş. Halkalı-İstanbul
DAĞITIM Hürriyet Holding A.Ş.

ADRES

Gelişim Yayınları, Levent-İstanbul
Tel: 169 66 80 (20 Hat) TELEX: 26510
REKLAM İÇİN TELEFONLAR
169 66 80 - 164 68 33
ANKARA BÜROSU Atatürk Bulvarı, 85/12, Kızılay-Ankara TEL: 33 07 40 (3 Hat)
TELEX: 42 008
İZMİR BÜROSU İzmiroğlu İşhanı
Kat: 4 No: 404 Konak-İzmir
TEL: 258579

GELİŞİM BASIM VE YAYIM A.Ş YÖNETİM KURULU
Ercan Arıklı (Başkan), Tuncer Arıklı, Koray Bako, Ümit Umar, Mustafa Özyürek, Adil Özkol.

1985 turizm sezonu açılırken

seyahat acentalarını seçmeniz için 3 önemli neden

1. turizm ihtisas gerektirir.

İhtisas sahibi seyahat acentaları; zamanınızı en iyi şekilde değerlendirerek bütçenize uygun seçenekler yaratır. Bilet hizmetlerinizden gezilerinize kadar örgütlenmiş personeli ile size sorunsuz, çağdaş bir hizmet sunar.

2. seyahat acentaları ile gezileriniz yasal güvence altındadır.

Seyahat acentalarının tüm faaliyetleri; tüketicinin korunması amacı ile, 1618 sayılı Seyahat Acentaları ve Seyahat Acentaları Birliği Kanunu ile Kültür ve Turizm Bakanlığı ve TÜRSAB'ın denetimi altındadır.

3. seyahat acentaları ülkemize döviz kazandırmaktadır.

1984 yılı ilk 9 ay rakamlarına göre, turizm geliri 269.280.000 dolar seviyesine ulaşmıştır. Yine ilk 9 ayda 1.627.120 yabancı turist ülkemizi ziyaret ederken, 1.678.894 yurttaşımızda dış ülkelere seyahat etmişlerdir.
Gelişen turizm sektörü içinde seyahat acentaları yurt içinden ve dışından milyonlarca insana hizmet sunmuş, ve ülkemize döviz kazandırmıştır.

TÜRKİYE SEYAHAT ACENTALARI BİRLİĞİ

türsab

Reklam Merkezi

NE NEREDE

KİTAP

KİRİBATİ'YE YOLCULUK. Erich von Daniken, Türkçesi: Kayhan Şentin, Cep Kitapları, 1985, 264 sayfa, 650 TL.

Tanrıların Ayak İzleri ve Tanrıların Arabaları gibi çok satan kitapların yazarı Erich von Daniken'in son yapıtı "Kiribati'ye Yolculuk" da, "öteki" dünyadan gelenler üzerine. Erich von Daniken bir gün Güney Afrika'dan bir rahipten şu mektubu alır: "İşi başından aşkın bir kişisiniz, bu nedenle hemen konuya geçiyorum. Gökyüzünden gelen tanrılarla ilgili pek çok işaret bulunduğu içindir ki, size yazmaya karar verdim. Pasifik'de bir misyoner olarak bulunduğum sıralarda, yöresel inanışlarca gökyüzünden geldikleri düşünülen iki devin mezarı bana gösterildi."

İşte bu mektubu ciddiye alan von Daniken, önce söz konusu Ada'nın nerede olduğunu bulduktan sonra yola koyulur. Sonra orada gördüklerini kendi "dışardan gelen ileri uygarlıklar" savı içinde yorumlamaya başlar. Bu tür, bilimden de yararlandığını iddia eden, kurmaca yazını seven okurlarımızın keyifle okuyacakları bir kitap.

SOSYALİST ÜLKELERDE YÖNETİME KATILMA. Yavuz Sabuncu, Birey ve Toplum Yayınları, Mart 1985 Ankara, 128 sf.

En yaygın demokrasi tanımlarından birinin "insanın kendi kendini yönetmesi" olduğunu biliriz. Yine de, yönetime katılma düzeyi, biçimleri halen çağdaş insanın ve toplumların temel sorunları arasında. Doğu bloku ülkeleriyse yakın zamana kadar bu yönden de "kapalı kutu" olarak görülmekteydi. Yavuz Sabuncu, Doğu Almanya örneğinden giderek, sosyalist ülkelerde

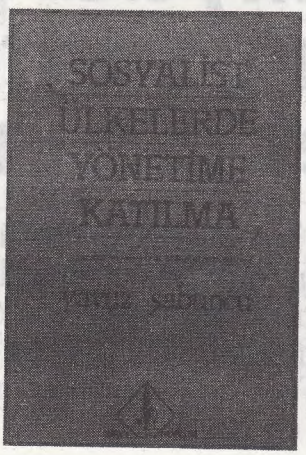

yönetime katılma olgusunu inceliyor. Çalışma, bu ülkenin belgeleriyle hazırlanması yönünden oldukça ilginç. Öte yandan Almanya'nın bu blok içinde tarihsel kültürel birikim ve gelişmişlik düzeyiyle de Batı'ya en yakın ülke görünümü taşıması da ayrı bir özellik getiriyor. Demokrasi arayışlarının bir ürünü olarak doğan sosyalizm, bir yönetim biçimi olarak, toplumsal ve bireysel katılmayı hangi ideolojik, hukuksal, kurumsal temellere oturtuyor?

Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi öğretim üyesi Sabuncu, bu soruları seçim sistemlerinden, siyasal toplumsal örgütlenmelere, dilekçe hakkına ve işyeri düzeyine uzanan bir alanda yanıtlamaya çalışıyor. Yer yer SSCB ve genel teoriyle karşılaştırmalara da giderek, Almanya örneğini belli bir bütünlüğe oturtmuş. **Sosyalist Ülkelerde Yönetime Katılma,** özgün ve ilginç bir yapıt.

SEVGİLİ. Marguerite Duras, çev: Özdemir İnce, Can Yayınları, İstanbul 1985, 107 sf.

"Yaş on beş buçuk. İnce beden, neredeyse cılız, memeler çocuk memesi hâlâ, açık pembe düzgün sürülmüş, dudaklarda ruj". Saygon'daki bir Fransız memur ailesinin bu küçük kızı, vapur yolculuğunda kendinden on iki yaş büyük Çinli milyonerin bir bakışıyla bambaşka bir evrene giriyor. "On beş yaşımda, cinsel hazzın yüzü vardı yüzümde ve ben bu haz nedir bilmiyordum" diyor. Bu evren onu bütünüyle sardığında, okuldaki yatakhane arkadaşına bakışı bile değişiyor: "Hèlène Lagonelle'i birlikte götürmek istiyorum, her akşam, gözler kapalı, bağırtan cinsel hazzı tattığım yere".

Sevgili, özyaşamsal niteliği, insan ilişkilerine, cinselliğe getirdiği farklı bakış ve anlatı değeriyle 1984'te büyük tartışmalar yaratmış, yazarına Fransa'nın en büyük edebiyat ödülü Goncourt'u kazandırmıştı. Türk okurunun da ilgisiz kalamayacağı, zevkle okuyacağı bir kitap.

BALE

ULUSLARARASI DANS GÜNÜ. Ünlü dansçı Jean Georges Noverrnol'un anısına birkaç yıldır dünyada kutlanmakta olan Uluslararası Dans Günü Türkiye'de ilk kez 29 Nisan'da Harbiye

Bale gösterisinde "Giselle"den bölümler sunuluyor.

Haftanın en çok satan kitapları

1- **Yalçın Nereye Koşuyor,** röportaj, Emin Çölaşan, Milliyet Yayınları (1)
2- **İstanbul Nasıl Eğleniyordu,** inceleme, Refik Ahmet Sevengil, İletişim Yayınları (3)
3- **Hücremde Bir Gün,** anı, Bobby Sands, Metis Yayınları (-)
4- **Kardeşim Rüzgâr, Kardeşim Deniz,** roman, Vasconcelos, Can Yayınları (4)
5- **Güneş Ülkesi,** roman, Campanella, Sosyal Yayınlar (-)
6- **Bu Gemi Nereye,** deneme, Vedat Türkali, Cem Yayınları (-)
7- **Sinema Dili Üzerine Yazılar,** inceleme, Seçil Büker, Dost Yayınları (-)
8- **Gece,** roman, Bilge Karasu, İletişim Yayınları (-)
9- **Sevgili,** roman, Marguerita Duras, Can Yayınları (-)
10- **Pavli Kardeş,** röportaj, Fikret Otyam, Kaynak Yayınları (9)

Bu liste İstanbul Akademi ve Gençlik Kitabevi, Ankara Dost Sanat Ortamı ve Evrensel Kitabevleri ile İzmir Dost, Sergi ve Aydın kitabevlerinden alınan bilgilere göre düzenlendi.

Telefon ihtiyacınız ne olursa olsun, santralınız Spacenet olsun...

İşyerinizdeki telefon sayısı arttıkça haberleşme sorunlarınız da artıyorsa artık Spacenet almanızın zamanıdır.

Elektronik özel telefon santralı Spacenet, 100'ü aşkın ilginç özelliğiyle, istendiğinde arttırılabilen kapasitesiyle, bugünkü ve yarınki telefon santralınızdır. Netaş-PTT işbirliği ve en etkin satış sonrası servisi ile Spacenet, bugün ülkemizin 600'ü aşkın seçkin kuruluşunda hızlı, ekonomik, düzenli haberleşme sağlamaktadır.

Netaş
Northern Electric Telekomünikasyon A.Ş.

İstanbul: 335 11 00 Ankara: 29 93 90 - 30 59 16 - 30 67 44 İzmir: 21 65 06 - 21 18 95

Muhsin Ertuğrul Tiyatrosu'nda Çağdaş Bale Topluluğu tarafından bir gösteri ile kutlanıyor. İlk gösterilerini halka açık ve ücretsiz olarak sunacak olan Çağdaş Bale Topluluğu mayıs ayı içinde de oyunlarını sürdürecek.

KONSER

CAZ KONSERİ. 5 Mayıs Pazar günü **Moda Sinema-sı**'nda Emin Fındıkoğlu ve Tuna Ötenel bir caz konseri veriyorlar. Türkiye'nin önde gelen caz ustalarından olan Fındıkoğlu ve Ötenel konserlerinde dünyaca ünlü ustaların eserlerinin yanı sıra kendi yapıtlarını da seslendirecekler.

SERGİ

Yalnızcık ve dostları

HER GÜN 23 NİSAN. Naif ressam Reha Yalnızcık, küçüklerin içten gelen duyarlı çizgileri ile kendi resmini birleştirmiş. Dünyada ilk kez bu tür bir çalışma yapıldığını belirten Yalnızcık ve genç dostlarının sergileri Ankara Dost Sanat Ortamı ile İstanbul Taksim Sanat Galerisi'nde 5 Mayıs'a kadar açık.

TİYATRO

ÇOCUK TİYATROLARI ŞENLİĞİ. İstanbul Şehir Tiyatrosu'nun başlattığı şenlik Fatih Şehir Tiyatrosu'nda sürüyor. Bu haftanın iki oyunu Tiyatro Elele tarafından sahnelenen Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın yazdığı "Yazıları Seven Ayı" ve Gianni Rodari'nin yazdığı, Füsun Demirel'in dilimize çevirdiği "Sihirli Trampetçi". Bu oyun savaştan dönen bir trampetçinin bir rastlantı sonucu aldığı sihirle neler yapabileceğini anlatıyor. Moda Çocuk Tiyatrosu tarafından sahneleniyor.

"Sihirli Trampetçi" Moda'da

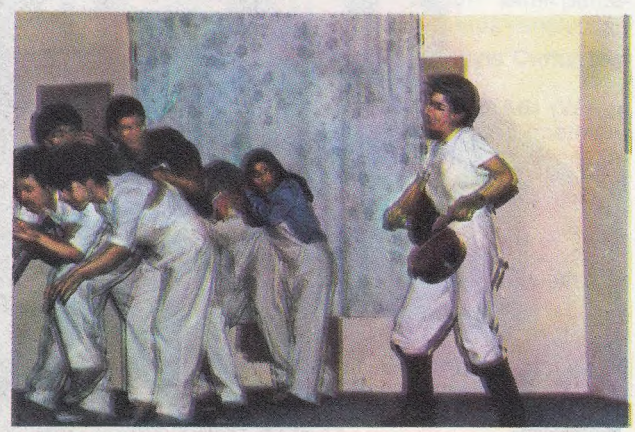

Fransız sinemasının birden parlayan yıldızı Nathalie Baye ile Alain Delon.

SİNEMA

— Felaket • Kötü •• Orta ••• İyi •••• Çok İyi

AYRI ODALAR (Notre Histoire). Yönetmen: Bertrand Blier Oynayanlar: Alain Delon, Nathalie Baye, Michel Galabru. 1970'lerin en değişik, en özgün Fransız yönetmenlerinden Bertrand Blier, "Ayrı Odalar"da bir alkoliğin çarpık bir aşk öyküsünü ele alıyor. Çağdaş Batı toplumunda insanlar arasındaki iletişimsizlik, yalnızlık, bireycilik ve giderek şiddete yönelim, çok değişik ama iyi kurulmuş bir senaryoyla işleniyor. Başında hayli soyut gibi görülen filmin sonu ilginç. İstanbul sinemalarında. 1984 yapımı, 110 dakika. (••)

Metropolis

Yönetmen: Fritz Lang Oynayanlar: Brigitte Helm, Alfred Abel, Gustav Froechlich. Yapım yılı: 1926

Birçok ünlü film müziğine imzasını atan Giorgio Moroder bu kez Fritz Lang'ın sessiz sinema klasiği "Metropolis"i seslendirmiş. Kimilerine göre, Moroder'in özellikle pop müzikçi Adam Ant'i kullandığı bölümleri Lang'ı mezarında ters döndürecek nitelikte ama çoğunluk girişimin başarılı olduğu görüşünde. Gösterildiği yıllarda emek-sermaye uzlaşmasını sermaye lehine yorumladığı iddiasıyla özellikle solun eleştirdiği "Metropolis"in içeriği artık güncel değil.

Ama babasını reddedip işçilerin tarafına geçen genç sanayici rolünde Gustav Froechlich ve iyi kalpli kızı oynayan Brigitte Helm'in oyunları da 1980'lerde, bütün ciddiyetlerine karşın, tam bir komediye dönüşmüş. Tüm bunlara karşın Lang'ın binlerce figüran kullanarak düzenlediği geometrik sahneler, izleyiciyi hâlâ görkemiyle etkileyecek mükemmellikte. Şimdiki uzay robotlarının 1920'lerdeki atalarını görmek de ayrıca büyük zevk. Sinemanın bu ünlü klasiği için sinemasever okurlarımız mutlaka 87 dakikalarını ayırmalılar. Bir de unutmadan ekleyelim 1976 yılında ölen Fritz Lang, eleştiriler karşısında özellikle filmin finalinin yanlış olduğunu kabul etmişti. (•••)

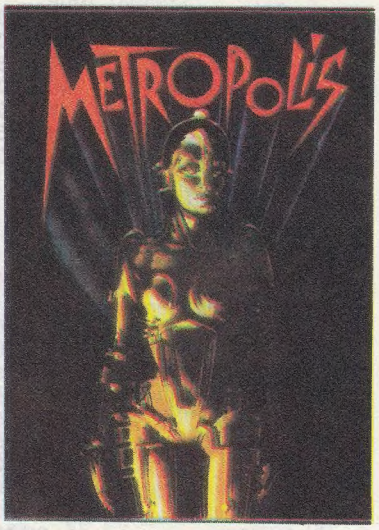

Ortalığı karıştıran robot

NE NEREDE

29 NİSAN
Pazartesi

17.55 Sınava Hazırlık
18.15 Açık Öğretim
19.15 Uzay Kahramanları-4
19.35 Sizlerle Birlikte
19.50 Görüntüler -5
20.20 Uykudan Önce
20.30 Haberler
21.00 Hava Durumu
21.15 Gurur-4
22.00 Devlet Klasik Türk Müziği Korosu
23.00 Dük Caddesi Düşesi
23.55 Haberler
24.00 Kapanış

30
Salı

10.00 Hanımlar Sizin İçin
12.00 Kapanış
17.55 Sınava Hazırlık
18.15 Açık Öğretim
19.15 Ahmet'in Günlüğü
19.35 Kaşif Çocuk
19.50 Kültür Sohbetleri
20.20 Uykudan Önce
20.30 Haberler
21.00 Hava Durumu
21.15 Yarışma - 16
22.00 Televizyon'da Sinema (Cennetin Kapısı) ➡
23.55 Haberler
24.00 Kapanış

1 MAYIS
Çarşamba

17.55 Sınava Hazırlık
18.15 Açık Öğretim
19.15 Küçük Sincap - 2
19.35 Nutuk'tan
20.05 Uykudan Önce
20.30 Haberler
21.00 Hava Durumu
21.15 Gurur - 5- Son
22.00 Naklen Yayın ➡ Kuzey İrlanda - Türkiye
23.55 Haberler
24.00 Kapanış

2
Perşembe

17.55 Sınava Hazırlık
18.15 Açık Öğretim
19.15 Yeni Dünya'da Yolculuk
19.35 İnanç Dünyası
20.20 Uykudan Önce
20.30 Haberler
21.00 Hava Durumu
21.15 Gezelim Görelim
22.00 Afrika - 5
23.00 Parıltı- 2
23.55 Haberler
24.00 Kapanış

3
Cuma

10.00 Hanımlar Sizin İçin
12.00 Kapanış
17.55 Sınava Hazırlık
18.15 Açık Öğretim
19.15 Cici Kız
19.35 Gençlik
20.30 Haberler
21.00 Hava Durumu
21.15 Güneş de Doğar ➡
22.00 İslam ve İlim - 4
22.30 Tatile Doğru
23.00 Sarı Gül
23.55 Haberler
24.00 Kapanış

4
Cumartesi

16.00 Açılış ve Program
16.01 Haberler
16.05 Çocuklar İçin
17.20 Kara Şimşek
18.00 Televizyon'da Sinema (Ay'a Kaçış) ➡
20.00 Haberler
20.20 Hava Durumu
20.30 Mevlit
21.45 Eurovision Tanıtma
22.00 Eurovision Naklen Yayın ➡
01.00 Kapanış

5
Pazar

13.00 Haberler
13.15 Uçan Kaz
13.40 Köyden Kentten
14.25 Stüdyo Pazar
17.15 Pazar Sineması (Kartal Yuvası) ➡
19.30 Cousteau Amazon'da
20.20 Uykudan Önce
20.30 Haberler
21.00 Hava Durumu
21.15 Parkta Bir Sonbahar - 4
22.00 Spor
22.45 Sinema Tarihinden (Şanghay Ekspresi) ➡
23.55 Haberler
24.00 Kapanış

TELEVİZYON

Ulusal Takımımızın aslarından Metin

Kuzey İrlanda'nın aslarından Whiteside

ULUSAL MAÇ. Türkiye hiç bir iddiasının kalmadığı Dünya Kupası Grup Eleme Maçında Kuzey İrlanda'yla oynayacak. Daha önce dört kez karşılaştığımız Kuzey İrlanda karşısında üç yenilgi bir yengi aldık. Bizim de bulunduğumuz gruptan Meksika'ya iki takım gidecek ve şu anda ikinci durumda bulunan Kuzey İrlanda'nın maça iyice asılacağı kesin. Üstelik maç Belfast'ta oynanacağından Kuzey İrlanda çok avantajlı. Ulusal takımın yeni teknik direktörü Meszöly bu maçla görevine başlamış olacak.

1 Mayıs Çarşamba

GÜNEŞ DE DOĞAR (The Sun Also Rises). Yönetmen: James Goldstone. Oynayanlar: Jane Seymour, Hart Bochner, Robert Carradine, Leonard Nimoy, Ernest Hemingway'in aynı isimli romanından televizyon için yapılan bu film 4 bölüm halinde ekranlara geliyor. 1. Dünya Savaşı sonrası Paris'inde geçen ve güzel bir kadının etrafındaki dört erkeğin öyküsü. Bunlar o dönemin Paris'ini do-

TV izleyicilerinin çeşitli dizilerden tanıdığı Jane Seymour ile Hart Bochner ilk kez biraraya geldiler.

NE NEREDE

Filmdeki Buz Pateni Balosu'nun çekimi tam 1 ay sürmüştü.

Cennetin Kapısı

(Heaven's Gate). Yönetmen: Michael Cimino. Oynayanlar: Kris Krisstopherson, Isabella Huppert, Christopher Walken. Doğu Avrupa'dan gelen göçmenlerin Amerika'da yerleşmek için verdikleri savaşı ele alan çok güzel bir film. Zengin toprak sahipleri, bu göçmenleri türlü bahanelerle yok etmeye çalışırlar. Yönetmen Cimino, "Avcı" (Deer Hunter) ile kazandığı başarıdan sonra, aynı insanları konu alan bir film daha yapmaya karar vermişti. Ancak bu yeni filminde "iyi Amerikalı"ların gerçek yüzünü göstermeye kalkması bu filmin doğmadan yok edilmesine neden oldu. 15 milyar liraya mal olan "Cennetin Kapısı" Amerika'da hiç iş yapmadı. Yapımcı şirket MGM bu durumda paniğe kapılıp filmi yeni baştan ele aldı ve hayli kısalttı. Daha sonra Hollywood sinemasına tepki duyan Avrupa sinema çevreleri bu filmi ve yönetmeni Cimino'ya kucak açtılar. Amerikalılar ise hâlâ bu filmin değerini kabul etmemekte direniyorlar. Orijinali 229 dakika olan sonra şirketince 151 dakikaya indirilen "Cennetin Kapısı" TRT tarafından kırpıldığı takdirde neye benzer bilinmez ama gene de kaçırmamak gerekir. (••••)

30 Nisan Salı

lu dizgin yaşamalarına rağmen geçmişlerindeki acıları bir türlü unutamazlar. Bu roman 1957 yılında da bir kez filme alınmış ve Ava Gardner, Tyrone Power, Errol Flynn, Mel Ferrer gibi zamanın ünlüleri oynamıştı.

3 Mayıs Cuma

AY'A KAÇIŞ (Stowaway to the Moon). Yönetmen: Andrew V. McLaglen. Oynayanlar: Lloyd Bridges, Michael Link, Jeremy Slate. Kennedy Uzay Üssü'nden uzaya gönderilen bir aracın içine saklanan 11 yaşındaki bir çocuğun çevresinde geçen olaylar. Düşlerini gerçekleştirmek amacı ile bu işe kalkışan P.J. yolculuk sırasında araçta bulunan üç astronota yardımcı bile olur. Ailece seyredilebilecek az eğlenceli bir film. 1975 yapımı, 100 dakika. (•)

4 Mayıs Cumartesi

EUROVISION ŞARKI YARIŞMASI. 1985 Eurovision Şarkı Yarışması, İsveç'in Göteborg kentinden naklen yayınlanıyor. Bu yarışmada Türkiye'yi temsil eden Mazhar-Fuat-Özkan üçlüsü, "Didai, Didai, Dai" ya da "Âşık Oldum" isimli parçaları ile 7. sırada yarışıyorlar.

Mazhar-Fuat-Özkan, acaba Göteborg'dan nasıl dönecekler?

4 Mayıs Cumartesi

KARTAL YUVASI (Where Eagles Dare). Yönetmen: Brian G. Hutton. Oynayanlar: Richard Burton, Clint Eastwood, Mary Ure, Patrick Wymark. Alistair MacLean'ın aynı isimli romanından uyarlanmış bir film. İngiliz gizli istihbaratından beş kişilik bir ekip Binbaşı Smith (R. Burton) başkanlığında, Almanların eline esir düşen Amerikalı General Carnaby'yi kurtarmaya çalışırlar. Nefes kesici tırmanma sahneleri ve Richard Burton'un oyununu görmek için bu film izlenebilir. 1969 yapımı, 158 dakika.(••)

5 Mayıs Pazar

ŞANGAY EKSPRESİ (Şhangai Express). Yönetmen: Josef Von Sternberg. Oynayanlar: Marlene Dietrich, Anna May Wong, Clive Brook. "Giselle" balesinin 14 Nisan'da tek bölüm halinde sunulması planlanırken, iki bölüm halinde yayınlanması üzerine televizyon programlarının akışında değişiklik meydana geldi. 21 Nisan'da gösterileceğini duyurduğumuz bu önemlifilm, ancak bu hafta yayınlanabiliyor. Özellikle Marlene Dietrich'i tanımayan gençlerin kaçırmaması gereken bir film. 1932 yapımı, 80 dakika. (•••)

5 Mayıs Pazar

1930 ların Şangaylı Güzeli Marlene Dietrich hâlâ cazip.

YOLSUZLUK / BEDELSİZ İTHALAT

Dört milyarlık kaçakçılık

Kaçakçılık şebekesinin koskoca tekstil fabrikasını "yedek parça"; frigorifik TIR'ları da "soğutucu" gibi gösterip yurda soktukları saptandı

Bursa Emniyet Müdürlüğü'ndeki görevli polis, telefonu kapar kapamaz heyecanla amirine haber vermeye koştu. Bir başka ilden konuştuğu izlenimi veren muhbir, Türkiye çapındaki büyük bir yolsuzluğun aranan iki zanlısının yerini bildiriyordu. Kimliğini açıklamayan ihbarcı, 3 milyar lirayı aşan değerdeki bedelsiz ithalat yolsuzluğunun baş aktörü ve zanlısı olarak her yerde aranan Umur Kalabalık ile aynı olaya adı karışan kadın arkadaşı Yıldız Sanal'ı Ankara plakalı özel bir otomobille İstanbul'da gördüğünü söylüyordu.

Bursa Emniyet Müdürü Lütfi Tomuş, ihbarı derhal İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne iletti ve sonucu beklemeye başladı. Daha önceleri de bu ikilinin İstanbul ve Ankara'da bazı büyük otellerde görüldükleri haberleri gelmiş, ama çeşitli takiplere rağmen yakalamak mümkün olmamıştı. İkilinin yurt dışına kaçmalarını önlemek ve yakalanmalarını sağlamak için sınır kapılarına, emniyet müdürlüklerine fotoğrafları ile birlikte eşkalleri de dağıtılmıştı. Bursa Emniyet Müdürü Tomuş, İstanbul'dan haber almakta fazla gecikmedi. Yıldız Sanal'ın Ankara'daki bir arkadaşına ait olduğu belirlenen 06 VD 339 plakalı yeşil Murat 124 marka otomobil Harem'de terkedilmiş olarak bulunmuştu. Renkli gözleri, sarı saçları, giyimi ve davranışları ile dikkati çeken bir kişi olan orta yaşlı Yıldız Sanal ile 30 yaşından birkaç yaş büyük gösteren, orta boylu yalnızca açık yerlerde, sokakta, caddede gözlük kullanan Umur Kalabalık, izlerini bu kez de kaybettirmeyi başarmışlardı.

Kalabalık ve Sanal'ın ustaca planlayıp 4 yıl süre ile uyguladıkları bedelsiz ithalat yolsuzluğu, yine bir ihbar üzerine ortaya çıkartılmış, polisin yanı sıra, gümrük müfettişleri ile hazine ve dış ticaret müsteşarlığı kontrolörleri bedelsiz ithalatta oynanan oyunların üstüne gitmeye başlamışlardı.

Postayla gelen ihbar. Çok değil, 5 ay öncesinin tarihini (23 Kasım 1984) taşıyan kabarıkça bir mektup, öteki zarflarla birlikte Bursa Emniyet Müdürlüğü kalemine geliyor, içindeki bilgilerin ciddiyeti görevlileri ayağa kaldırıyordu. Adı gizli tutulan muhbir, Umur Kalabalık'ın bazı yetkililerle rüşvet karşılığı anlaşarak evrak üzerinde "tahrifat" yaparak bedelsiz ithalatla yurda girişi yasak makine, alet ve araçlar soktuğunu belirtiyor, eklediği bazı belgelerle de iddiasını ispat ediyordu. İhbarı değerlendiren Bursa Emniyet Müdürlüğü yetkilileri oluşturdukları özel bir ekiple, Kaçakçılık ve İstihbarat Dairesi'nin katkılarıyla olayı ana hatları ile ortaya çıkartıyordu. Böylece, Bursa dışında Mudanya, Tekirdağ, Gemlik, Konya gümrüklerine kadar uzanan ve ilk bakışta 4 milyar liraya yaklaşan bedelsiz ithalat yolsuzluğu gözler önüne seriliyordu. Bursa, Gemlik, Mudanya gümrüklerinde Umur Kalabalık'ın yaptığı bedelsiz ithalat işlemlerini incelemeyi tamamlayan Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı kontrolörleri geçtiğimiz hafta da Edirne'ye giderek buradaki belge ve evraklara el koyuyorlardı.

Umur Kalabalık ile şimdilik 12 kişinin adının karıştığı bedelsiz ithalat yolsuzluğunun başlangıcı, 1981 yılına gidiyordu. Azot Sanayi şirke-

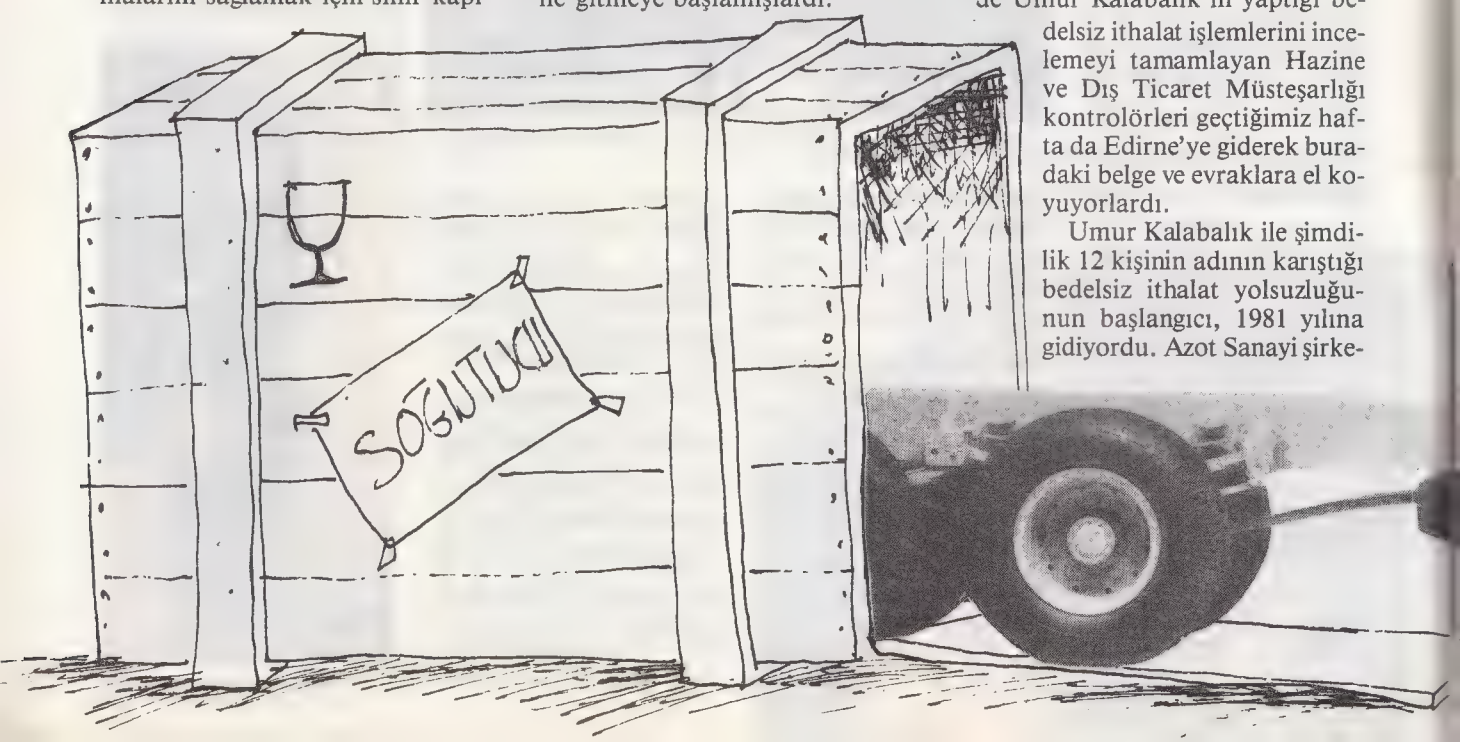

İstanbul Kambiyo Müdür Başyardımcısı Osman Umut tutuklandı

tinin 1966-67 yılları arasında genel müdürlüğünü yapan, halen kurduğu özel bir şirketi yöneten Dündar Kalabalık'ın kolej mezunu olan oğlu Umur, Ankara'daki iş piyasasında adını bankerlik döneminde duyuruyordu. Bazı bankerlerden aldığı yüksek faizli kredilerle iş hayatına giriş yapan Umur Kalabalık bankerlik bunalımından sonra bir süre ortalıkta görünmüyordu. Kalabalık'ın adı tekrar 1981 yılında, Tekirdağ gümrüğünde sahibi olduğu Burcu Şirketi'nin bir işlemi nedeni ile açılan ve halen devam eden dava nedeni ile duyuluyordu. Daha sonraları ise Bursa, İstanbul, Konya gibi illerde ithalat ve gümrükle ilgili çevrelerinde etkin bir kişi ve isim olarak ün yapıyor, sorunu olanlara onun adı fısıldanıyordu.

Zekai Özen'in başı sıkışınca. İstanbul'un, Bağcılar köyü yakınlarındaki "Özcanlar Tekstil Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi" sahiplerinden Zekai Özen, Umur'un ününü duymuş ve gümrükte sıkıntıya düşmüş fabrikatörlerden biriydi. Bursa'da Umur Kalabalık'la buluşan Zekai Özen, malzemenin gümrükten çekilmesi karşılığında Umur'a 20 milyon lira vermeye razı oluyordu. Faaliyete geçen Kalabalık, Özcanlar şirketinin antetli kâğıdına sorumlusu imiş gibi imza atarak, İstanbul Kambiyo Müdürlüğü'ne başvuruyor. Romen Mccanoexportimport firmasından, daha önce aldıkları makinenin bozulan kısmının, anlaşma gereğince bedelsiz olarak garanti süresi içinde gönderilen ve İzmit gümrüğünde bulunan parçasının ithaline izin verilmesini istiyordu.

Sirkeci'de gümrük komisyonculuğu yapan, Umur Kalabalık'ın kambiyo işlerini İstanbul'dan çözen Müfit Apaydın aracılığı ile, İstanbul Kambiyo Müdür Başyardımcısı Osman Umut imzasını taşıyan 61.350 dolar değerindeki malzemenin bedelsiz ithaline izin veren 2 Şubat 1984 tarihli yazı alınıyordu. Bu arada İzmit gümrüğündeki "bozulan makine parçası" Kalabalık'ın etki alanı olan Bursa gümrüğüne kaydırılıyordu. İthaline izin verilen yedek parça doldurulan giriş beyannamesinde TIR'la getirilmiş, 90 sandık, 2 kafes, 13 karton, 162 parçadan oluşan çeşitli tekstil makinelerine dönüşüyordu. Bugün tanesi 150 milyon lira olan makinelerin tümünün değeri, düşük vergi ödemek için 23 milyon 300 bin lira olarak gösteriliyordu. Böylece milyonlarca lira değerinde bir fabrika oluşturacak tekstil makineleri 11.2 milyon lira vergi ödenerek Bursa gümrüğünden teslim alınacak hale geliyordu. Bu başarıyı kutlamak ve malını almak üzere Bursa'ya gelen fabrikatör Zekai Özen ile Umur Kalabalık birlikte Uludağ'a çıkıyorlar, çeşitli eğlence yerlerinde "şerefe" kadeh tokuşturuyorlardı.

Ne var ki aralarındaki bu "muhabbet ve dostluk" beklenmeyen bir telefon ile bozulacak, Özen, Kalabalık'ı Bursa'nın turistik oteli Çelik Palas'ta herkesin gözü önünde kovalamak zorunda kalacaktı. Makineleri gümrükten çekip, başına bir adamını diken Umur Kalabalık, uydurduğu bir pürüz için son kez Özen'in 3 milyon lirasını daha almak üzere Çelik Palas'a gelirken, adamının ettiği telefondan haberdar değildi. Umur Kalabalık'ın adamı, işlem tamamlanınca "bahşiş" koparmak için Kalabalık'tan habersiz Özen'e telefon et-

Bursa Emniyet Müdürü Lütfi Tomuş

miş, makinelerin gümrükten çekildiğini müjdelemişti. Bu telefon sonrası, Kalabalık çıkan son pürüzü ortadan kaldırmak için 3 milyon lira isteyince, daha önceki milyonların da uydurma pürüzler için alındığını anlayan Özen, öfkesinden ne yaptığını bilemez hale geliyor, eline geçirdiği demir çubukla Kalabalık'ı önüne katıp bir süre kovalıyordu.

Yaşlı TIR'lar nasıl ithal edildi? Umur Kalabalık'ın bedelsiz ithalat konusundaki gücünün ne denli büyük olduğu, yalnızca Zekai Özen'in değil, Ankaralı Erşan Holding sahibi Hüseyin Erşan'ın da kulağına gitmişti. Tunceli'den gelip Konya'nın Yunak ilçesine yerleşen bir ailenin çocuğu olan Hüseyin Erşan, nakliyecilikte başarılı oluyor, merkezi Yunak'ta bulunan Erbay Uluslararası Nakliyat Ticaret ve Sanayi Şirketini kuruyordu. Toprak Mahsulleri Ofisi'nden aldığı tahılı İran ve Irak'a taşıyan Hüseyin Erşan, Belçika'dan düşük fiyatla TIR'lar satın alıyordu. Türkiye'ye girişi ya-

Erşan Holding'in TIR'larına Konya gümrüğünde el kondu

saklanmış yaştaki TIR'larını Belçika plakası ile Türkiye'den transit olarak geçiren Erşan bir süre İran'da çalıştırıyordu. İşin farkına varan İran makamları "Taşıtlarını ülkemden çıkar" diye uyarınca Hüseyin Erşan'ın sıkıntısı başlıyordu. 50'yi aşkın TIR'ından 25 kadarını İran'dan çıkartan, Kapıkule'den çıkış-giriş yaparak yeniden Türkiye'ye sokan Erşan, bunları ithal etmek istiyor, ancak bütün maharetine rağmen bir çözüm bulamıyordu. Onun bu sorununu bilen Erdemci Nakliyat'ın sahibi Şaban Erdemci, 1984'ün son aylarında İstanbul'dan Bursa'ya gelip Umur Kalabalık ile tanışıyor ve Hüseyin Erşan'ın sorununa bir çare bulup bulamayacağını soruyordu. Umur Kalabalık "TIR başına 1.6 milyon lira verin, ben bu işi halledeyim" deyince TIR ithalinde yeni bir yol açılıyordu. Umur Kalabalık, sonradan yalnızca kâğıt üzerinde kurulmuş, gösterilen adreste bulunamayan paravan şirketlerinden biri olduğu belirlenen Transkal Şirketi adına önce 9'u frigorifik, biri treyler olmak üzere 10 TIR'ın çekim işlemlerine başlıyordu. Kalabalık'ın düzenlediği bedelsiz ithalat belgelerinde frigorifik TIR'lar, TIR'ın soğutucusu olarak görünüyor, bunlara çıkan izinle koskoca TIR'lar yurda sokulmuş oluyordu. Daha sonra bu TIR'lar yeniden Erşan'a satılıyordu. Kalabalık'ın ayrıca aynı yollarla geçtiğimiz şubat ayında 9 frigorifik TIR ile 13 Mercedes TIR çekicisini çekmek üzere işlemlere giriştiği belirleniyor ve Kaçakçılık Daire Başkanı Atila Aytek mart ayının ilk haftası içinde Konya emniyet Müdürlüğü'ne gönderdiği şifre mesaj ile gümrükteki taşıtların ithalinin durdurulmasını ve el konulmasını istiyordu. Halen Konya gümrüğünde bulunan 13 çekici, 9 frigorifik TIR'a el konurken, daha önce çekilen 9 frigorifik taşıtın Irak'ta oldukları belirleniyordu. Olayın ortaya çıkması ile bu ülkeye et götüren TIR'ların Türkiye'ye dönmemesi için gizlice haberler uçuruluyordu. Yetkililer ise sınır kapılarına bu taşıtların girmesi halinde el konulması talimatı veriyordu. Erşan Holding'in sahibi Hüseyin Erşan ve kendine yardımcı olan Şaban Erdemci ise tıpkı tekstil fabrikatörü Zekai Özen, kambiyo işlerini çözen komisyoncu Müfit Apaydın, İstanbul Kambiyo Müdür Başyardımcısı Osman Umut, Bursa Gümrük Müdürlüğü'nden Niğde-Aksaray Gümrük Müdürlüğü'ne nakledilen Memduh Çakıcı, Gemlik emekli gümrük müdürü Nesimi Temiz gümrük muayene memuru Muharrem Enli gibi belli bir süre göz altında kaldıktan sonra çıkartıldıkları mahkemece tutuklanıyorlardı. Yolsuzlukların baş aktörü Umur Kalabalık ile bayan arkadaşı Yıldız Sanal birlikte kaçmayı başarıyorlardı.

Belgelerde tahrifat. Umur Kalabalık'ın 1981-84 yılları arasında bedelsiz ithal yolunu kullanarak yaptığı yasa dışı işlemler bu kadarla bitmiyordu. Bursa, Gemlik, Mudanya gümrüklerinde belge üzerinde yapılan araştırmalarda bu bedelsiz ithalat "uzmanının" yurt dışına giderek işçilerden yakınlarına Türk parası olarak ödenmek üzere topladığı dövizlerle yine bedelsiz ithalat yolunu kullanarak 2 Caterpillar, 1 vinç: 1 greyder, 2 ekskavatör, 1 damperli kamyon, 2 binek otomobili, ayrıca cam lifi ve yem makineleri soktuğu belirleniyordu. Kalabalık bunları sokarken, kimi zaman orijinal faturaların tercümesini değiştirmiş, kimi zaman kıymette, kimi zaman da ithaline izin verilen malın cinsinde tahrifat yapmıştı.

Atila Aytek

Soruşturma sırasında, mal ve para varlığı araştırılan İstanbul Kambiyo Müdür Başyardımcısı Osman Umut'un Akbank Bahçekapı şubesinde 609 nolu iki ayrı hesapta 15 milyon lira ile 750 bin lira ve 11 milyon lira değerinde devlet tahvili belirleniyordu. Osmanlı Bankası Unkapanı şubesinde ise kendi adına 1.1 milyon ile 800 bin, Büyükdere şubesinde 2 milyon liralık hesaplar ortaya çıkartılıyordu. Ayrıca, Büyükdere'de üç katlı bir apartmanın Umut'a ait olduğu anlaşılıyor, ancak bunun babasından kaldığını söylüyordu. Kızı adına kayıtlı 1983 değeri 17.5 milyon lira olan Levent-Etiler'deki daire ile eşinin Kurtuluş'taki dairesi ailenin mal varlığı içindeydi.

Bursa gümrük eski müdürü Memduh Çakıcı'nın belirlenen mal ve para varlığı yurdun çeşitli yerlerine dağılmıştı. Gemlik Karacaali Acar Sitesi yanında bir yazlık, Ankara Telsizler'de bir daire, Mersin Silifke Caddesi'nde eşi adına kayıtlı bir daire, Çakıcı ailesinin mal varlığının bir parçasıydı. Ayrıca Tarsus-Mersin demiryolu kenarında 630 metrekarelik arsası, kendi ifadesine göre, baldızı adına Ankara Ziraat Bankası Kalaba şubesinde açılmış hesapta 900 bin lirası vardı. Umur Kalabalık ve arkadaşlarının belirlenen bu yolsuzlukları hayali ihracat yanında bedelsiz ithalat yoluyla yapılanların yalnızca birkaç örneğini oluşturuyordu.

Yetkililer inceleme ve soruşturma genişledikçe, bu örneklerin artabileceğini ve yolsuzluk zincirinin Türkiye çapına yayılacağını tahmin ediyorlardı ●

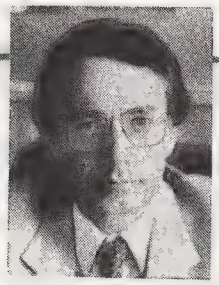

Zenginlerin farkı ne?

Ne zaman zenginlikten söz açılsa, iki ünlü Amerikan yazarı arasında geçtiği söylenen bir konuşmayı hatırlarım.

"Muhteşem Gatsby"nin yazarı F. Scott Fitzgerald, Ernest Hemingway'e sormuş:

"Zenginlerin bizden farkı ne?"

"Zenginlerin bizden hiçbir farkı yok," demiş Hemingway. "Yalnız onların parası daha çok!"

Evet, onların parası bizden daha çok. Peki ama, onların bizden bir farkı yoksa, parası niye daha çok?

Bir süredir basınımızda zenginlerin yaşam öyküleri çarşaf çarşaf yayınlanıyor. Belli ki, günümüzün başlıca toplumsal "kahramanları" zenginler. Gazeteciler ısrarla soruyorlar: "Zengin olmanın sırrı nedir?"

Zenginler hep aynı cevabı veriyorlar: "Çok çalışmak!"

Oysa benim tanıdığım en çalışkan insanların çoğu zengin değil. Bırakın zengin olmayı, iki yakaları bir araya gelmiyor.

Demek ki çalışmak yetmiyor. Demek ki başka şeyler lazım.

★ ★ ★

Eskiden servetin ya aileden geldiğine, ya da şansa bağlı olduğuna inanılırdı. Şöyle bir fıkra vardı: Bir parababasına nasıl zengin olduğunu sormuşlar. "Çok küçük yaşta çalışmaya başladım," demiş. "Babamın verdiği 30 kuruş harçlıkla iki elma aldım. Bunları parlatıp tanesi 20'şer kuruştan sattım. Kazandığım 40 kuruşla dört portakal aldım, bunları da parlatıp 60 kuruşa sattım..." Böylece devam etmiş bir süre... Ve en sonunda eklemiş: "Derken, günün birinde milyarder amcam öldü, mirası bana kaldı."

Günümüzün büyük zenginlerinin yaşam öykülerine baktığımızda aralarında mirasa konmuş olanların azınlıkta kaldığını görüyoruz. Günümüzün zenginlerinin büyük çoğunluğu yeni zenginler. Servetlerini 1950'den sonra, hatta son 10 yıl içinde, hem de çabucak yapmışlar. En köklesmiş zengin ailelerin bile servet kökenleri nihayet bir kuşak geriye gidiyor. Bu nedenle, bizim zenginlerimizde genellikle sermaye birikiminin ötesinde birikimler görülemiyor.

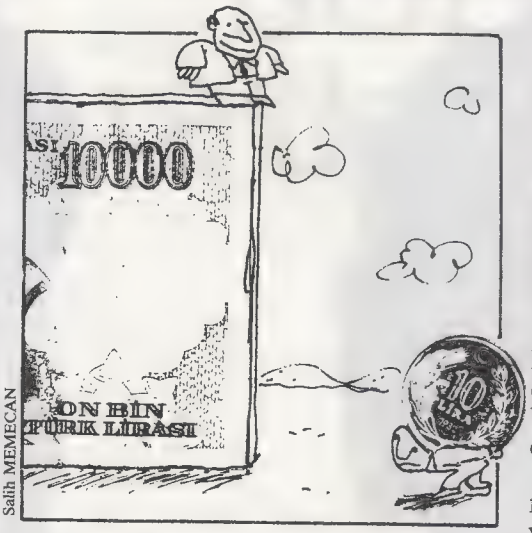

Salih MEMECAN

Zenginlerimizi, zengin olma yöntemlerine göre sınıflandırdığımızda, dönemine göre değişen tipler çıkıyor karşımıza: Toprak zenginleri, mübadele zenginleri, savaş zenginleri, ihale zenginleri, sanayi zenginleri gibi... Cumhuriyetin ilk yıllarında yabancı şirket temsilciliklerinin ve bazı fabrikaların Türkiye'yi terk eden gayrımüslimlerden yerli girişimcilere geçmesi ile geleceğin büyük servetlerinden bazılarının tohumları atılıyor. Bu tohumlar Teşvik-i Sanayi Kanunu ile devlet tarafından sulanıyor. Durum açık: Kültürel planda devrimler yapan yönetim, iktisatta güdümlü bir evrime inanıyor.

Bu politika, çok farklı bir ortam içinde, 1950'den sonra da devam ediyor. D.P. döneminde ticaretten sanayie yönelebilen sermaye sahipleri gerçek anlamıyla köşeyi dönüyorlar. Günümüzün zenginler listesinde onların baş sıraları tuttuklarını göreceksiniz. Onlara bir de devlet ihalelerinden büyük paralar kazanan müteahhitleri katın... Zenginliğin arkasında hemen her zaman devlet var: Bazen verdiği destekle doğrudan, bazen koyduğu köstekle dolaylı olarak milyonerler yaratıyor. Yanlış devlet müdahalelerinin, aşırı değerlendirilmiş döviz kurunun, negatif faizin bir çırpıda yarattığı zenginler de var bu listede.

Demek ki, zenginlerin bir farkı da devletten esen yel ile yelkenlerini doldurabilmeleri. Hele bunalım ve aşırı enflasyon dönemlerinde bazı tekneler pupa yelken yol alıyor. Devlet desteği, minik kayıkları süper tankerlere çevirebiliyor.

★ ★ ★

Zenginlerin zengin olmayanlardan günümüzdeki bir farkı da, örgütlü olmaları. Kendi içlerindeki bölünmelere rağmen, gerektiğinde birlikte hareket edebiliyorlar. Çıkarları zedelendiğinde feryadı basıyor ve seslerini duyurabiliyorlar. Amerika'nın reformcu Başkanı Franklin D. Roosevelt'in dediği gibi: "Dolu cüzdanlar boş midelerden daha yüksek sesle gurulduyor."

Mardinli Fidel ve Ernesto

Bir nüfus memuru, Mardinli Sarıkaya ailesinin iki çocuğuna koyduğu Fidel ve Ernesto adlarını Cumhuriyet Savcılığı'na duyurmadığı için yargılanıyor

Mardinli Sarıkaya ailesi en güzel anlarını yaşıyordu. Bir oğulları dünyaya gelmişti. Yaklaşık bir yıl sonra bir de kızları olacak ve Sarıkaya çiftinin mutluluğuna mutluluk katacaktı. Ne var ki, anne babalarını sevince boğan bu iki bebek, hiç farkında olmadan bir başkasının başını derde sokuyordu. Nüfus memuru İhsan Ensari, Sarıkaya çiftinin çocuklarına seçtiği Fidel ve Ernesto adları yüzünden yargılanıyordu. Ensari, Küba lideri Fidel Castro ve Arjantinli gerilla Ernesto Che Guevera'yı anımsatan bu iki adı Cumhuriyet Savcılığı'na bildirmediği için suçlu görülmüştü. Oysa Nüfus Yasası'na ve buna ilişkin bir yönetmeliğe göre, nüfus memurları, "milli kültürümüze, ahlak kurallarına, örf ve âdetlerimize uygun düşmeyen veya kamuoyunu inciten" adları çocuklarına koymaması için aileleri uyarmak ve eğer aileler ısrar ediyorsa Cumhuriyet Savcılığı'na duyurmak zorundaydı.

İhsan Ensari, Fidel ve Ernesto adlarını nüfusa işlemiş, Cumhuriyet Savcılığı'na da bildirmemişti. İhsan Ensari'nin hiçbir şeyden haberi olmayan küçük Fidel ve Ernesto yüzünden üç aydan bir yıla kadar hapsi isteniyordu.

"Hacı"ya da hayır. Fidel ve Ernesto belki çok uç örneklerdi, ama binlerce örneğini gördüğümüz adlar bile ya milli kültürümüze uymuyor ya da kamuoyu vicdanını inciti yordu! İstanbul'da Şişli Nüfus Müdürlüğü "Hacı" adının "yasak" olduğunu söylerken, Ankara'da Mamak Nüfus Müdürlüğü'nde "Bazen çocuğunun adını Mustafa Kemal koymak isteyenler oluyor. Bunları uyarıyoruz" deniliyordu. Ankara Yenimahalle Nüfus Müdürlüğü'nde ise son günlerde kızlarının adlarını "Demmis" koymak isteyen bir aile uyarılmış ve sonuçta "ikna" edilmişti.

Peki, adın "uygunluğu"nda ölçü neydi? Nüfus memuru Ahmet Türkmen bu konuda şunları söylüyordu:

"Genellikle Türk Dil Kurumu'nun sözlüğünden faydalanırız. İsimlerin anlamını sözlükte ararız, bulamazsak uyarıda bulunuruz. Bazı isimler de sözlükte olsa bile âdetlerimize uygun olmayabilir. Mantıken ben Devrim, Derviş gibi isimlerin konulmasını mahzurlu sayarım. Bazen İngiliz artistlerinin

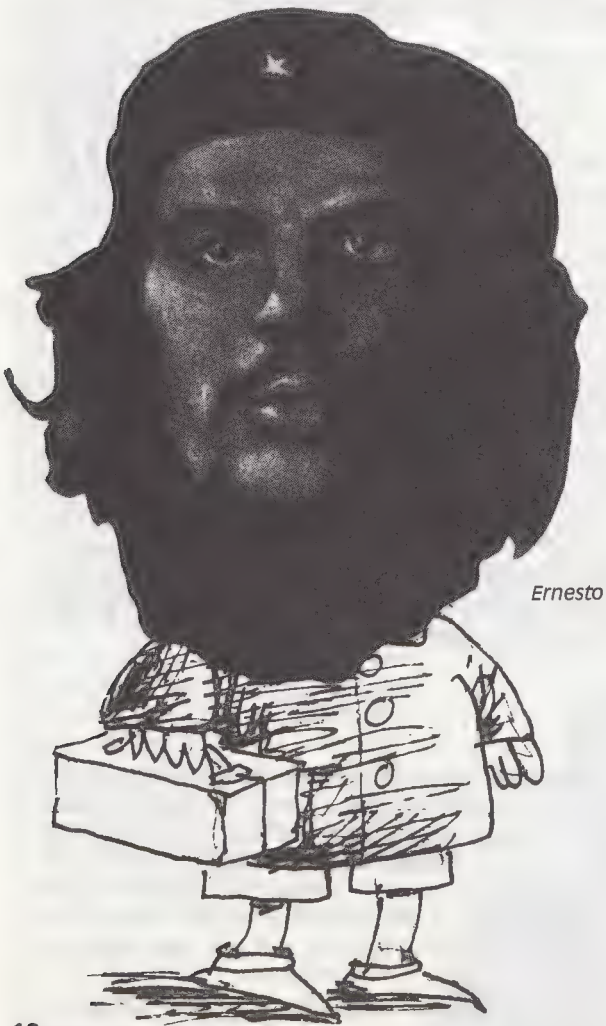

Ernesto Che Guevera

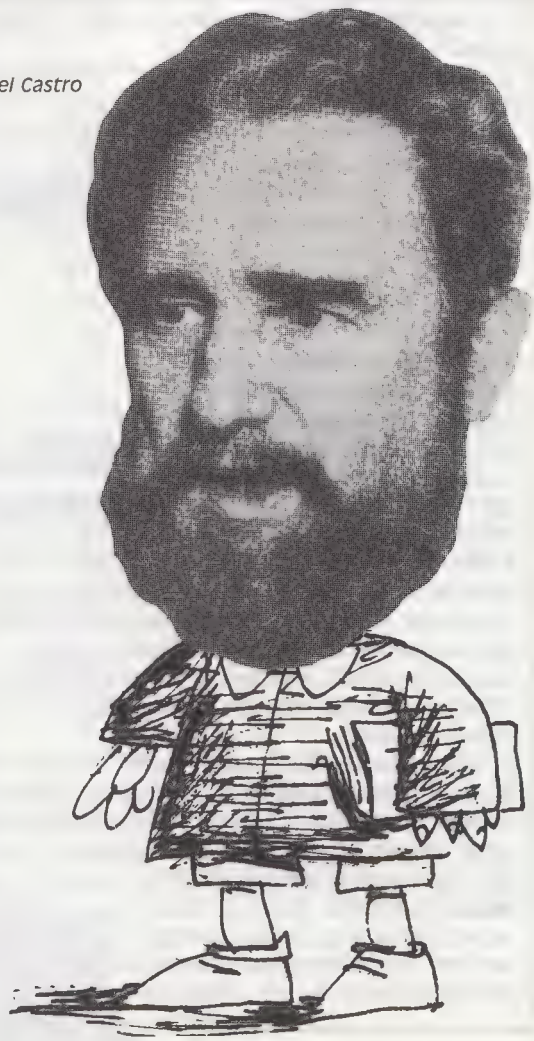

Fidel Castro

adlarını koymak istiyorlar. Bunlar da bizim âdetlerimize uygun değil ki!''

Ahmet Türkmen, **Nokta** muhabirinin ''Aileler, örneğin Süleyman Demirel adını koyabilir mi?'' sorusuna da şu yanıtı veriyordu: ''Bir zamanın başbakanıydı ama artık konulabilir.''

Şişli Nüfus Müdürlüğü'nde bir yetkili de şöyle diyordu: ''Müslümanların yabancı adlar alması yasaktır. Bazen bize başvuran aileler yeni doğan çocuklarına Elizabeth, Laura gibi atlar vermek istediklerini söylerler. Biz onları ikna ederiz, bu adları vermemelerini söyleriz. Eğer çok diretirlerse bu adları veririz ama aynı gün tutanak tutar Cumhuriyet Savcılığı'na müracaat ederiz. Savcılık da adları uygun bulmazsa değiştirtilir. Ama yıllar önce konulmuşsa bir şey yapamıyoruz. Hacı, Albay gibi adlarla Cemo, Memo, Zeyno gibi adlar da konulamaz. Bazen daha önce konulmuş öyle değişik adlarla karşılaşıyoruz ki! Elma, Zeytin diye kadın adları var. İnanması güç ama 50 yaşında bir kadının adı Kilot.''

Gayri-müslim Türk vatandaşları çocuklarına diledikleri adları koyabiliyordu. Eğer eşlerden biri Türk ve Müslüman öteki de yabancı ise çocuklarına iki ad verebiliyordu. Bu iki addan birisi ''milli kültürümüze uygun'' olmak zorundaydı hiç kuşkusuz. Ancak yasa o kadar ''hassas''tı ki bu konuda, örneğin Ankaralı bir çift, erkek Türk, kadın da Alman olmasına karşın, kadın Türkiye Cumhuriyeti uyruğuna girdiği için çocuklarına istedikleri yabancı adı koyamamışlardı.

Biri ak biri kara. Hemen her aile için çocuğuna ad beğenmek zevkli, aynı zamanda güç bir işti, ama asıl güçlük nüfus memuruna beğendirmekteydi. Bu konuda doğrusu ''şans'' gerekiyordu. Çünkü bir nüfus memuru Türk Dil Kurumu sözlüğünde olduğu halde ''Devrim'' adını ''mahzurlu'' sayarken bir başkası ''Bence konulabilir'' diyordu. Güç beğenen nüfus memurlarından biri, kendisiyle konuşan **Nokta** muhabirine adını sorup ''Perin'' karşılığını alınca ''Ben olsam bu ismi koydurmazdım, yabancı çünkü'' diyordu. ''Peki Cumhuriyet Savcılığı'na da bildirir miydiniz?'' sorusuna ise hiç düşünmeden ''elbette'' yanıtını veriyordu.

İletişim Yayınları

DYP* demokrasi mi iktidar mı? SODEP ve de ANAP

* İhsan Sabri Çağlayangil/
Şevket Doğan/Mehmet Yazar/
Aydın Köymen/İbrahim Gürdal/
Taha Parla/Seyfettin Gürsel

Tercüman'da DYP

''Eskiler'' ve DYP

Tartışma/İdris Küçükömer:
Liberal değil sivil toplum

Dış Politika/Jülide Ergüder:
Sudan'da beklenen darbe

Kültür/Sanat/İsmet Özel'in başlattığı şiir tartışmasına cevaplar/
İlkel toplumlarda Bahar Bayramı

Toplum/Osman Balcıgil: 3 kilo 100 gram bir yavrumuz var beyler ÜÜRÜÜÜÜ...

YeniGündem

Arılar yuvayı bozdu

İzmir'de iki ANAP'lı başkanın, Anakent Belediye Başkanı Özfatura ile Merkez ilçe Belediye Başkanı Baykal arasındaki hizip kavgası yüzünden bin üyeli ARI—KENT Yapı Kooperatifi evleri yapamıyor.

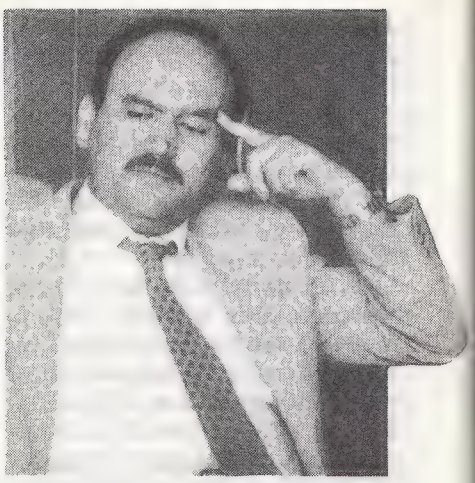

Burhan Özfatura, Baykal'a kızgınlığını dar gelirli ailelerden çıkardı

Karı-koca kongre salonundan çıkarken mutluluktan uçuyorlardı. Artık onların da başlarını sokacak bir evleri olacaktı. Üyesi oldukları ARI—KENT Yapı Kooperatifi'nin yöneticileri, evlerinin temelinin mayıs ayında atılacağını müjdelemişti. Üstelik arsa konusundaki ısrarlı arayışlar meyvesini vermiş, İzmir'in en güzel yerlerinden Narlıdere'de denize nazır bir arazi satın alınmıştı. Ama dar gelirli çifti asıl mutlu eden, evin maliyeti konusundaki haber olmuştu. Kooperatif Başkanı Ahmet Şenkul, evlerin onlara 2 milyon liraya mal olacağını söylemişti. Bu "inanılmaz" rakam, Şenkul'un "açık-seçik" hesabıyla onların da aklına yatmıştı. Kooperatifin bir yüksek mimara yaptırdığı maliyet hesabına göre brüt 110 metrekarelik evler 3 milyon 741 bin liraya mal oluyordu. Bundan, ARI—KENT'in ortasına yapılacak işhanlarındaki 300 dükkânın üçer milyon liradan satılmasıyla elde edilecek para da düşülünce, dairelerin maliyeti ikişer milyona kadar iniyordu. Genç karı-koca kongreden çıkarken, kendilerini evlerinin anahtarını ellerinde tutuyor gibi hissediyordu. Arsaları alınmış, hesaplar yapılmıştı.

Arıların kavgası. Oysa bu genç çiftin ve öteki kooperatif üyelerinin düşleri kısa süre sonra yıkılacaktı. İşin içine ANAP'lıların hizip çatışması girmiş, arıların kavgası yüzünden evleri daha yapılmadan tarumar edilmişti. İzmir Merkez İlçe'nin ANAP'lı Belediye Başkanı Süha Baykal'ın öncülüğünde kurulan kooperatif, karşısında yine ANAP'lı bir başkanı, Anakent Belediye Başkanı Burhan Özfatura'yı bulmuştu. İki ANAP'lının arasındaki, daha seçildikleri gün başlayan ve İzmir İl Kongresi sırasında doruğa ulaşan kavga, "kooperatif meydan savaşları"na dönüşmüştü. Bu savaşta ARI—KENT'in bin üyesi de piyon olmuştu.

İktidardan umut. Oysa bu bin üye, kooperatiften büyük umutlar besliyordu. Merkez İlçe Belediye Başkanı ANAP'lı Süha Baykal'ın "fahri", Belediye Meclisi'nin ANAP'lı üyesi Ahmet Şenkul'un da "asli" başkanlığındaki kooperatif, İzmir'in her yerinden rahatlıkla imar planlı arsa sağlayabilirdi. Toplu Konut Fonu da "Arı"lı bir kooperatife hemen para verirdi nasıl olsa. Ne var ki, Özfatura kooperatifin talep ettiği yerlerde uygun arsa olmadığını söylüyordu. Bunun üzerine kooperatif yöneticileri, Narlıdere'de özel bir kişiden 123 bin metrekarelik bir araziyi taksitle satın alıyordu. Ardından Merkez İlçe Belediye Meclisi, imar alanı dışındaki bu araziyi "imar planı

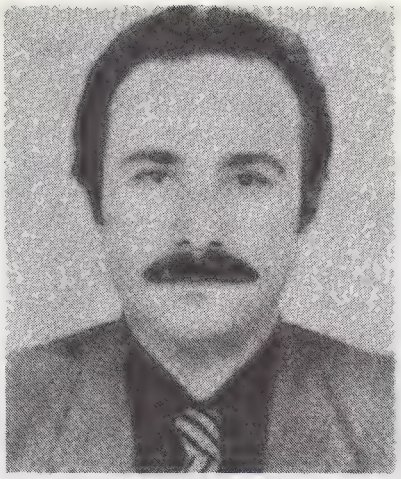

Süha Baykal hem İzmir İl Kongresi'nde hem de kooperatif olayında yenildi

içine alan'' bir karar çıkartıyordu.

Elde yok bir. Kooperatife ilk darbe, Emekli Sandığı'ndan geliyordu. Emekli Sandığı, arazinin yaklaşık üçte birini, 47 bin metrekarelik bir bölümü istimlak ediyordu. Ancak istimlak kararında ''istim arkadan'' geliyordu. Emekli Sandığı, 19 Mart 1985 tarihli bir yazıyla İzmir Tapu Sicil Muhafızlığı'ndan istimlak edilecek arazinin tapusuna şerh koymasını istiyordu. Böyle bir kararda bulunması gereken Maliye Bakanlığı ''olur''u ise bir hafta kadar sonra, 25 Mart 1985 tarihli bir yazıyla gönderiliyordu.

Elde yok iki. ARI—KENT daha ilk darbenin şokunu yaşarken Anakent Belediye Başkanı Burhan Özfatura'dan asıl darbeyi yiyordu. ''Büyük Arı'' Özfatura, arazinin imara açılması kararını, ''Emekli Sandığı Huzurevi tesisleri yeri olarak belirlendiği'' gerekçesiyle uygun bulmuyordu. Özfatura'nın ''veto''su, 27 Mart 1985 tarihli bir yazıyla kooperatife iletiliyordu.

ANAP'lıların kavgasında, Özfatura'nın hışmına uğrayan Baykalcılar, SODEP'lileri yardıma çağırıyordu. Özfatura'nın, Merkez İlçe Belediye Meclisi kararını yasal süresi içinde veto etmediği görüşünde olan Baykal ve arkadaşları konuyu oylamaya açıyordu. Sonunda 8 ANAP'lının ''ret'' oyuna karşılık, Baykalcı ANAP'lılar ve SODEP'liler 31 oyla ''vetonun geçersiz olduğu'' kararına varıyordu. Ne var ki, Özfatura kararında ısrar ediyordu. ARI—KENT Kooperatifi için de şimdilik yalnızca mahkeme yolu görünüyordu●

BASIN ÖDÜLÜ

Dikmener Ödülü NOKTA'nın

Bülent Dikmener Ödülü'nü bu yıl ''HZİ Vakfı'nın İnsan Kobayları'' haberiyle, Somersan ve Kızıldemir aldı.

Basının en saygın ödüllerinden biri olarak değerlendirilen ve **Cumhuriyet** gazetesi tarafından düzenlenen Bülent Dikmener Haber Ödülü bu yıl **Nokta** dergisine verildi. Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa'da piyasaya sürülmemiş ilaçların Türkiye'de insanlar üzerinde denenmesini konu alan HZİ Vakfı-Kobay Olayı adlı haber, 74 eser arasından birinciliğe layık görüldü. HZİ Olayı'nı başından sonuna araştırıp yazan arkadaşlarımız Semra Somersan ve Güldal Kızıldemir, cumartesi günü Gazeteciler Cemiyeti'nde düzenlenen törenle ödüllendirildiler. Böylece Bülent Dikmener Haber Ödülü'nü ilk kez kadın gazeteciler kazanmış oluyordu.

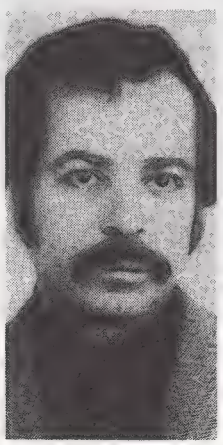

Bülent Dikmener

Bülent Dikmener Jüri Özel Ödülü de **Cumhuriyet** gazetesi muhabirlerinden Kemal Küçük'e ''Sevda Tepesi'' isimli haberi için verildi. Ayrıca **Hürriyet** gazetesinden Kemal Türkkan, **ANKA** Ajans'tan Ahmet Abakay ve **Bulvar** gazetesinden Osman Arkangil, Asuman Yıldırım ve Tarık Çaldıran da mansiyon aldılar.

Daha önceki yıllarda sırasıyla Cüneyt Arcayürek, Emin Çölaşan, Ufuk Güldemir ve Cengiz Çandar aynı yarışmada birincilik kazanmışlardı.

Bülent Dikmener. **Cumhuriyet** gazetesi eski Yazı İşleri Müdürü Bülent Dikmener, gazeteciliğe 25 yaşında **Cumhuriyet** Gazetesi Ankara Bürosu'nda başlamış ve 1979 yılında genç yaşta ölene dek orada çalışmıştı. Başarılı gazetecilikte habere verdiği önem, ölümünden sonra çalıştığı gazetenin onun adına bir haber ödülü koymasına neden oldu. Dikmener'in habercilik anlayışı, haber değeri taşıyan olayları gerçeğe uygun olarak ve ne pahasına olursa olsun kamuoyuna yansıtmaktı. Gazetecilik yaşamı süresince, aleyhine açılan ceza ve tazminat davaları, baskılar ve tehditler Dikmener'i yıldırmamıştı●

Güldal Kızıldemir

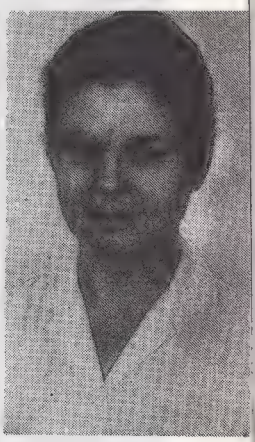

Semra Somersan

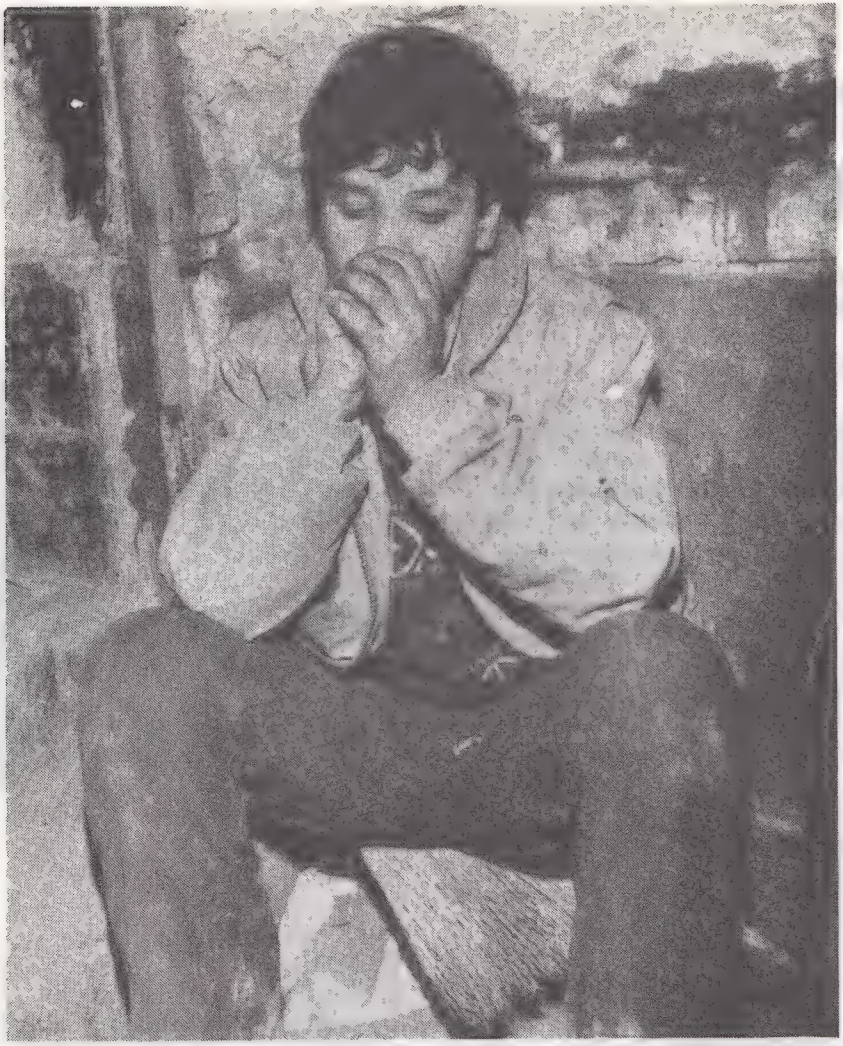

On dört yaşındaki Ömer Şatır tinerli bezi avuçlamış, doya doya ciğerlerine çekiyor

KÜÇÜK TİNERCİLER

Ölüm oyunu

İstanbul'un Tarlabaşı, Kasımpaşa, Dolapdere semtlerindeki çocuklar yedi-sekiz yaşlarında uyuşturucu tutkunu oluyor

Tarlabaşı'nın; nisan güneşiyle bile aydınlanamayan karanlık sokaklarından birindeki beş katlı harap binanın en kuytu köşesine sinmişti Ömer Şatır. Bir duvar kenarına yığılmış çerçöpün üstüne öylesine çöküvermiş, tüm dikkatini bir elindeki şişeden, öteki elindeki bez parçasına döktüğü sıvıya vermişti. Az sonra; şişenin ağzını özenle kapayacak, avucundaki bezi ağzına götürecek ve derin derin solumaya başlayacaktı. Bezdeki sıvıyı soludukça, çocuksu çizgilerini henüz yitirmemiş yüzünün gergin hatları giderek gevşiyordu. Yaklaşık bir çeyrek saat içinde bezi iki kez daha ıslattı ve hep soludu... Şimdi, bacaklarını ileriye doğru uzatmış, örtülmeye yüz tutmuş gözkapakları arasından, belirsiz bir noktaya bakarak öylesine oturuyordu...

Ondört yaşındaki Ömer Şatır, güne "mutlu" başlamayı bir kez daha başarmıştı... Biraz sonra, tıpkı kendisi gibi, ceplerinde "otuzbeşlik" bir şişenin kabarıklığını taşıyan öteki arkadaşları da sökün edecek ve bez soluma eylemi; akşam olana, şişeler boşalana değin sürecekti...

"Mutluluk", ya da ölüm oyunu. Ondört yaşındaki Ömer gibi; onaltı yaşındaki Engin, dokuz yaşındaki Murat ve Harun, hatta henüz sekiz yaşını bile doldurmayan Yusuf da, kendilerini sahte bir mutluluğa, başka bir deyişle ölüme götürecek yepyeni bir oyunun tutsağı olmuşlardı. "Tiner soluma" oyunu...

Eğitimciler, çocukların düş dünyalarını ve yaratıcılıklarını geliştirecek oyuncaklarla oynamalarını salık verirler. Tahta parçaları ve çamurdan, eczane vitrinlerindeki "zeka geliştirici" ithal malı renk karmaşasına değin, bir dolu oyuncak bu işlevi kolayca yerine getirebilir. Ancak, İstanbul'un; Tarlabaşı, Kasımpaşa, Dolapdere gibi semtlerindeki çocukların bir süredir düş dünyalarını "zenginleştirecek" yepyeni bir oyuncakları var: "Tiner..." Boya inceltici olarak kullanılan ve her isteyenin nalbura gidip alabileceği bu maddenin; oda sıcaklığında hemen buharlaştığı için sürekli solunduğunda, "sarhoşluğa" benzer, çocukların deyimiyle "kafa yapıcı" bir etkisi olduğu öne sürülmekte. Uzmanların da doğruladığı bu etki aracılığıyla, çoğunluğunu 7-16 yaş arasındakilerin oluşturduğu bir dolu çocuk, "kafayı bularak" düş güçlerini zenginleşitiriyorlar...

Başta kanser olmak üzere, pek çok ölümcül hastalığa ve yapısal bozukluğa yol açtığı bilinen bu maddenin tutkunlarından, "tinerci"lerden; dokuz yaşındaki Murat, tiner koklama nedenini, "İşte öyle, zevk için..." diye açıklıyordu.

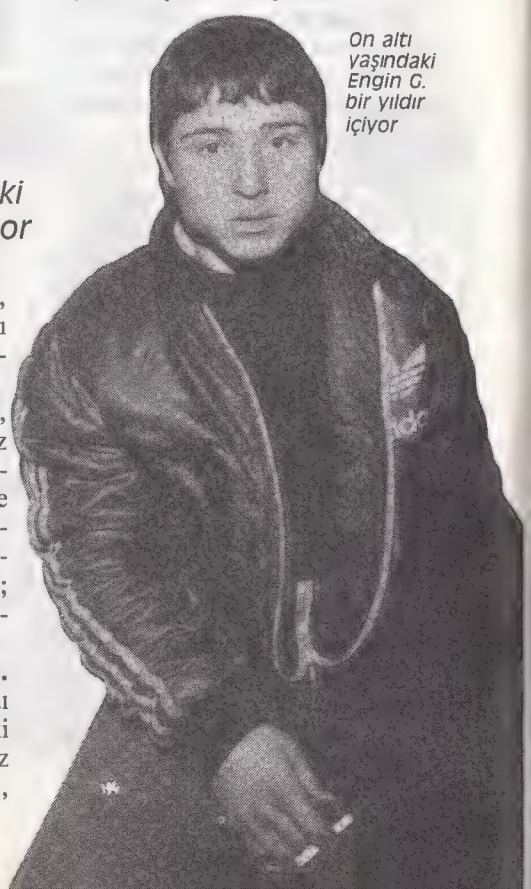

On altı yaşındaki Engin G. bir yıldır içiyor

Arkadaşlarından görmüş, merak etmişti... Aynı yaştaki Harun ise, "Sıkıntım geçsin diye içiyorum, içince başım dönüyor" diyordu (içme sözcüğü solumak anlamında kullanılıyor). Harun'la Murat, okul dışı saatlerini nalburlardan yüz liraya aldıkları bir ufak rakı şişesi dolusu tineri soluyup, "kafa bularak" değerlendiriyorlardı...

Dokuz yaşındaki Harun T. ve Murat A.'nın en sevdikleri oyun tiner koklamak

"Ayrı ayrı dövüyoruz". Kasımpaşa'ya inen sokaklardan birindeki, "Bayramyeri" adlı çamur deryası "çocuk parkı"nda koşuşan çocuklar, **Nokta** muhabirine, "Abi tinercileri biliyoruz. Yusuf var... Evi hemen şurda. Götürelim mi?" demişlerdi.

Galatasaray Lisesi'ne üç, İngiliz Konsolosluğu'na bir dakika uzaklıktaki, yıkık dökük apartmanın beşinci katına, basamakları sallanan korkuluksuz bir ahşap merdivenle çıkılıyordu. Sekiz yaşındaki Yusuf'un annesi Nadide Demirci, oğlunun tiner koklama nedenini şu sözlerle açıklıyordu: "Neden olacak, kafayı bulsun diye..." Yusuf eve bir iki kez "koma"da gelmişti. Üstüne üstlük, içince "karşılık" da veriyordu. Bu yüzden, onu sık sık "ayrı ayrı" dövüyorlardı, ama bir türlü vazgeçmiyordu. Sabah yine "çıkıp gitmişti", nerede olduğunu bilmiyorlardı...

"Bi bezlik versene..." Onaltı yaşındaki Engin de, arkadaşlarından görünce, "canı çekmiş"ti. Bir yıldır içiyordu. Babasının kamyonu vardı, bir dozere ortaktı. Özetle; ailesinin "hali vakti" yerinde sayılırdı. "Orta'dan" ayrılmıştı. Hemen hergün arkadaşlarından bazıları birkaç şişe tiner alır, parası olmayanlar da "Bi bezlik versene..."diye isterlerdi. "Bi bezlik versene abi..." yakarısı, parasız "tinerciler" tarafından çevredeki esnafa da sıkça yöneltiliyordu. Zaten bu alışkanlık çevrede pek de yadırganmıyordu. Pek çok kişinin ya çocuklarından, ya da kardeşlerinden bir-ikisi "tinercilere takılıyor" du... Tiner bulamayanlar, "yaldız boya", "bali" ve "solüksiyon" (kanser yaptığı saptanan benzollü yapıştırıcılar) koklarlardı...

"Yakında gider". Ondört yaşındaki Ömer, o gün ikindiye değin bir şişeyi yarılamıştı. Gözleri çakmak çakmaktı. Bir yıldan fazla bir süredir "zevk için ve alışkanlıktan" içiyordu. Kafası bir hoş oluyor, başını sallayınca sanki beyni oynuyordu. Sonra; içince motor seslerini daha iyi duyuyor, müzik dinlerken bir acaip oluyor, neşeleniyordu... Tiner yüzünden dört ay önce işinden olmuştu. Günde ortalama bir şişe bitiriyor, geç saatlere kadar oturduğunda bir şişeyi geçiyordu. Annesi "usanmıştı" artık. Bir şey demiyordu. Babası ise, onbir yıldır kaçakçılıktan yatıyordu. Ömer bir süre önce, bir ay kadar içmemiş, ama canı daha çok istemeye başlayınca, yeniden "tinerci" arkadaşlarına dönmüştü. Tiner içen 25-30 arkadaşı vardı. Zaman zaman bir bölümüyle Tarlabaşı'nın terk edilmiş evlerinden birinde oturup "kafayı bulurlar"dı. Bildiği, "en eskiden beri içen" bir Murat vardı. "Yirmi yaşında falan"dı Murat. Kamburu çıkmıştı, hastaydı. "İşte ağzından salyalar falan akıyor"du, "yakında gider"di...

Güney Amerika'da da yaygın. İstanbul'un kimi semtlerindeki çocukları, yedi-sekiz yaşlarından başlayarak kendisine tutsak eden bu inanılmaz, "tiner koklama" alışkanlığı, belki de pek çoğunun gençlik yıllarını yaşamasına bile izin vermeyecek. Ekonomik, ya da kültür düzeyi hayli düşük bir çevrede yaygınlaşan bu uyuşturucu tutkunluğu salgınını, Narkotik Şube yetkilileri de doğruluyorlar. Yetkililer; başta Güney Amerika ülkeleri olmak üzere, özellikle az gelişmiş ülkeler ve ekonomik düzeyi düşük olan kesimlerde, bu alışkanlığın hayli yaygın olduğunu söylüyorlardı. Ne var ki, böylesi bir salgına yasal gerekçelerle engel olmak mümkün değildi. Bu bir eğitim ve sağlık sorunuydu. Kimseye "boya yapmayın" denilemezdi ki●

Korhan ATAY

Tiner ne yapar?

İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fak. Halk Sağlığı Kürsüsü'nden Doç. Dr. Hilmi Ergünöz'ün konuyla ilgili açıklaması:

"Tiner, antifriz, boya, cila ve yapıştırıcılarda eritici olarak, deodorantlarda ise, taşıyıcı olarak kullanılan bazı organik kimyasal maddeler, alışkanlıklara ve psikolojik bağımlılıklara neden olmaktadır. Bu maddelerin organizmaya etkileri iki türlüdür:

1- Akut zehirlenme: Bir naylon torba içine sıkılan deodorant; torba başa geçirilerek solunduğunda, bilinç kaybından, ölüme değin götüren bir dizi etkiye yol açar.

2- Kronik zehirlenme: Tiner koklayan çocuklar olayında, kronik zehirlenme söz konusudur. Bu maddelerin sürekli koklanması halinde; yorgunluk, başağrısı, diş etlerinde kanama, ciltte döküntü, kansızlık gibi belirtiler ortaya çıkar. Bağımlılık ve daha uzun süreli kullanımlar halinde ise; kemik iliği ve karaciğer etkilenmekte, tahribat lösemi denilen kan kanserine kadar uzanabilmektedir."

FISILTILAR

DYP'deki düğüm

DYP'nin üç başkan adayı (soldan sağa) Cindoruk, Avcı ve Yazar elele

DYP'de Genel Başkanlık seçimi "sath-ı maili"ne girildi. Genel Başkan adayı Avcı, Cindoruk ve Yazar şimdi gövde gösterisine hazırlanıyor. Ancak hiçbiri "kesin şanslı" görünmüyor. Bursa'da Yazar'a karşı çıkan il başkanının 229 boş oya karşılık yalnızca 223 oy alabilmesi, Kurultay için birinci sırada delege adayı gösterilen Çağlayangil'in de, oylama sonucu birinci gelen delegeden 100 oy az alarak ancak sekizinci olmasında Yazarcıların tepkisinin rol oynadığı söyleniyor. Politikada her zaman ağırlık taşımış olan İzmir'de başarılı olması da Yazar lehine değerlendiriliyor. Ancak Güniz Sokağa uğrayanlar, Bir Bilen'in sona sakladığı "sürpriz" adayı ile üç genel başkan adayına da "kırmızı ışık" yakacağını fısıldıyorlar.

ANAP'lıların lacivert giysileri

Vehbi Dinçerler'in koltuğunun yarısı gidecek yarısı kalacak

Özal'ın "olmayacak" demesine karşın, hükümet değişikliğinin **Nokta**'nın geçen sayısında da açıklandığı gibi haziran ayında gündeme gelmesi kesinleşti. ANAP grubunda kulis de yoğunlaştı. Bazı milletvekillerinin lacivert giysilerini daha şimdiden dolaptan çıkardığı söyleniyor. Fısıltılara göre, Meclis Bütçe Plan Komisyonu Başkanı Metin Emiroğlu, Maliye Bakanlığı için en şanslı isim. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı olma hayalleri kuran bazı milletvekillerinin ise heveslerinin yarıda kaldığı fısıldanıyor. Söylentilere göre Vehbi Dinçerler eleştirilere rağmen koltuğunda kalacak, ama yalnız Milli Eğitim Bakanı olarak. Gençlik ve Spor bölümünün ise devlet bakanlarından birine verileceği söyleniyor.

Özdağlar ikrar etti mi?

Karar arifesindeki Özdağlar Komisyonu'nun raporu büyük bir merakla bekleniyor. Komisyonun kararında, Başbakan Turgut Özal'ın ifadesinin çok önemli bir rol oynayacağı söyleniyor. Komisyonun bazı MDP'li ve HP'li üyelerinden sızan söylentilere göre, Başbakan önce yeminle doğru söylediğini belirterek "İsmail bana rüşvet aldığını ikrar etti" demiş. Bunun üzerine de komisyonun muhalefete mensup bazı üyeleri, "Helal olsun Başbakana.. Bizden tam not aldı" demişler. Komisyon üyeleri, bu söylentiyi yalanlamıyor ve "Bir hafta kadar daha sabredin, sonucu görün. Sonuç hiç de basının sandığı gibi olmayabilir" diyorlar.

Özal, eski prenslerinden İsmail Özdağlar'ı suçladı

KISA KISA

Evren ve Bayar Meclis'teki törende

23 Nisan kutlandı

23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı TBMM'nin 65. kuruluş yıldönümü nedeniyle bu yıl daha kapsamlı bir programla kutlandı. Bayram nedeniyle askeri cezaevleri ile sivil cezaevlerinde tutuklular aileleriyle açık görüşmeler yaptılar. Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Çankaya Köşkü'nde 16 ülkeden şenliğe katılmak için gelen çocukları kabul etti.

Anıtkabir'deki törenden sonra ilk Meclis binasında da bir tören yapıldı. Daha sonra TBMM Genel Kurulu özel gündemle toplandı. Törene Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Cumhurbaşkanlığı Konseyi üyeleri, Başbakan Turgut Özal, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Necdet Üruğ ve muhalefet parti liderleriyle diğer ilgililer katıldı. Eski Cumhurbaşkanlarından Celal Bayar'la bir süre sohbet eden Kenan Evren, Bayar'a "İstanbul'dan geldiniz, yoruldunuz ama iyi oldu" dedi.

Affın zamanı geldi mi?

Adalet Bakanı Necat Eldem'in, "Başbakan işaret vermiştir, herhalde affın zamanı gelmiştir" demeci, 24 Nisan günü basında yer aldı. Affın çok hassas bir konu olduğunu belirten Eldem, şu açıklamayı yaptı: "Bilindiği gibi pişmanlık yasası adı altında bir tasarı hazırlanarak Meclis'e getirilmiştir. Bu tasarının önümüzdeki günlerde parlamentodan çıkacağını sanıyorum. Bunun arkasından gündeme Başbakanımızın da mesajını verdiği af konusu gelecektir düşüncesindeyim."

Oysa Eldem, 25 Nisan 1985 tarihinde;"Af takvimi ve çapı hakkında Başbakan'dan henüz bir talimat almış değiliz" diyecekti. Eldem, af konusunda söylediği sözlerin bazı yayın organlarında yanlış anlaşıldığını iddia ediyordu. Eldem'in yanlış anlaşılan bu müjdesi birden af konusunu gündeme

Necat Eldem

getirmişti. DYP Genel Başkanı Yıldırım Avcı, HP Genel Başkan Yardımcısı Özer Gürbüz ve SODEP Genel Başkan Yardımcısı Atila Sav, affı istediklerini ve bu konuda her türlü katkıya hazır olduklarını vurguluyorlardı. HP milletvekili Cüneyt Canver ise birdenbire af konusunun ortaya atılmasının hem düşündürücü, hem de umut verici olduğunu belirtiyordu.

DSP'nin kuruluşu kesinleşti

Kuruluş hazırlıklarındaki aksaklıklar nedeniyle "kurulmayabileceği" yolunda söylentiler çıkan DSP ile ilgili bir açıklama yapan Rahşan Ecevit, DSP'yi 19 Ağustos'ta kuracaklarını bildirdi. Yaptığı açıklamada kuruluşla ilgili yasal işlemlerin tamamlanmasından ve uygun bir yer bulunmasından sonra kuruluş kurultayının da toplanacağını belirten Rahşan Ecevit, program taslağının metniyle tüzük taslağının özetinin de baskıya verildiğini söyledi. Kuruluş giderleri kitabın geliriyle karşılanacak.

Açıklamayı Rahşan Ecevit yaptı

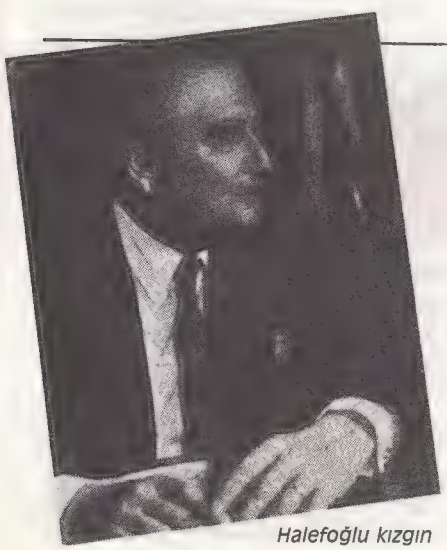

Halefoğlu kızgın

Avrupa Konseyi'nde yeni bir dram

Avrupa Konseyi Dışişleri Bakanları Komitesi'nin geçen hafta içinde aldığı sürpriz karar sonucunda Türkiye'nin dönem başkanlığı reddedildi. Daha önceki dönemlerde, alfabetik sıraya göre başkanlık sırası kendisine gelen Türkiye olağanüstü koşullar nedeniyle erteleme talebinde bulunmuş ve komitede demokrasiye dönüldükten sonra başkanlık hakkının saklı tutulacağı kararı alınmıştı. Ne var ki bu kararın geçen dönemde göz ardı edilmesi üzerine Dışişleri Bakanı Halefoğlu toplantıyıterk ederek, dönem başkanlığı Türkiye'ye verilene kadar Türkiye'nin bakanlık düzeyinde temsil edilmeyeceğini belirtmişti. Fransa'nın çabalarıyla aynı olayın geçen hafta içinde de yinelenmesi sonucunda, Türkiye daha sert bir tepki gösterdi ve Avrupa Konseyi nezdindeki daimi temsilci Filiz Dinçmen'i de geri çekerek, yalnızca müsteşarlık düzeyinde temsil edildi. Bu durumda alfabetik sıraya göre, şu anda dönem başkanlığını yürüten F. Almanya'nın (Germany) ardından, Yunanistan'a (Greece) devredilecek.

Vehbi Koç, geçen yıl çocuklarına devrettiği imparatorluğunun temelini 66 yıl önce bakkallıkla atmıştı

EN ZENGİN 100 AİLE

Türkiye'nin para babaları

"Parayla imanın kimde olduğu belli olmaz" diyor atasözü. Yine de, eğer "yastık altında" değilse, paranın kimde olduğunu bulmak, imanın kimde olduğunu bulmaktan daha kolay. Çünkü, üretken alanlara yönelen para, bir yandan servete dönüşürken, bir yandan gözle görülür izler bırakabiliyor. Bu izleri değerlendirerek, Türkiye'de para hangi ailelerde toplanıyor,Türkiye'nin en zengin 100 ailesi kim, sorularının yanıtını verebilir miyiz diye düşündük. Atasözündeki gerçeklik payını da göz ardı etmeden koyulduğumuz yolda, önümüze önemli engeller çıktı. Her şeyden önce, parayı ellerinde tutanların denetledikleri servetin büyüklüğü konusunda veriler oldukça sınırlıydı.

Gelirin bir ölçütü sayılması gereken vergi, ülkemizde beyana dayandığından, eksik ya da fazla beyan halinde gerçeği yansıtmaktan uzaklaşıyor. Bu durum, listemizde neden bazı vergi rekortmenlerinin yer almadığını, ya da vergi listelerinin ön sıralarında bulunmayanların, neden en zengin aileler içinde yer alabildiklerini açıklıyor. Yine de tüm illerin vergi listeleri, yatırım teşvik izinleri, holdingleşmiş grupların faaliyet raporları, şirketlerin ciro ve kârları, İSO tarafından düzenlenen en büyük şirketler araştırması, elimizdeki ilk verileri oluştur-

du.

Elbette bunlarla yetinmedik. Bizzat serveti elinde tutan, yıllardan beri ekonomik etkinlikleri tartışmasız kabul edilen kişilerle konuştuk. İllerin ticaret ve sanayi odalarıyla bağlantı kurduk. Sonuçta ortaya çıkan liste, bu konuda en doğru bilgiye sahip olduklarına inandığımız yetkili kişilerin titiz süzgecinden geçti. Listemizin yanılma payının yüzde 10'u aşmayacağı düşüncesindeyiz. Sözgelimi "görünmeyen varlıkların" sahipleri bu listede yer almadılar. Ama hemen, servetin anlam taşıması için, üretken alanlara yatırılmasının önkoşul olduğundan hareket ettiğimizi belirtmeliyiz. Dolayısıyla özellikle sanayie ve mali sektöre servet aktarabilmiş, servetini yıllar itibarıyla geliştirebilmiş, kısacası "mayalandırmış" ailelere öncelik tanıdık. Servetin "net" kısmını değerlendirmeye çalıştık, ailelerin malvarlıkları kadar bilinen borçlarını da göz önüne aldık.

Listede yer alan 100 aileden 100 ve 51 arasındakiler, en az 10, en çok 100 milyarlık bir serveti denetliyorlar. 50'den 10'uncu sıraya kadar ise, giderek artan oranlarda, asgari 100 milyarlık bir servetin denetimi söz konusu. En zengin 10 aile içinse, rakamsal bir büyüklük, tahmin olarak bile verilemiyor. Ancak, ilk üç sırada yer alan aileler, kendilerini hemen izleyenlerden bile çok daha büyük servetlerin sahipleri. Sözgelimi, Sabancı ve Koç aileleri, ABD'nin ünlü **Fortune** *dergisinin her yıl yaptığı "Dünyanın en zengin 500 ailesi" listesinde yer alıyorlar.*

Erol Sabancı, Akbank'ın, Mehmet Emin Karamehmet ise Pamukbank, Yapı Kredi Bankası ve Uluslararası Bankası'nın sahipleri olarak Amerika'da yayınlanan **Institutional Investor** *dergisinin, "Dünyanın en zengin bankacıları" listesinde bulunuyorlar.* **Forbes** *dergisinde ise, ABD'nin en zengin 400 kişisi için verilen büyüklükler göz önüne alındığında, Türkiye'nin en zengin 10 ailesinin bu listenin içine girebilecek büyüklükte olduğu görülüyor.*

"Türkiye'nin en zengin ailesi kim?" sorusuna bugün için kesin bir yanıt verilemiyor. Koç ailesinin liderliği yakın geçmişe kadar tartışmasızken, Sabancı ailesinin hızlı yükselişi, bugün durumu belirsizleştiriyor.

Şarık Tara'nın başarısında, onu her zaman destekleyen eşi Lale Tara'nın rolü büyük

Zengin ailelerin en eskisi Karamehmetler ve Eliyeşiller

İstanbul'un kalburüstü aileleri Erenköy'de iki kuşak eskitmiş eski evin bahçesinde mutlu bir olay için bir araya gelmişlerdi. Evsahipleri Ergene'lerin güzel kızı Beyhan, İzmir'in tanınmış eczacısı Süleyman Ferit Bey'in oğlu Nejat'la o gece evlenecekti. Maden mühendisi baba, kızının iki yıl önce başladığı felsefe eğitimini bu evlilik nedeniyle terk etmesinden şikâyetçi değildi. Nejat Eczacıbaşı istikbali parlak bir gençti. Daha şimdiden iki laboratuvarında çeşitli vitaminler ve çocuk mamaları üretiyor, geleceğin ünlü işadamlarından biri olmaya aday görünüyordu. Üstelik iyi bir ailenin iyi eğitim görmüş çocuğuydu.

Nejat Bey'in babası Başeczacı Süleyman Ferit Bey'i Ege'de tanımayan yoktu. Mekteb-i Tıbbiye-i

EN ZENGİN 100

Serveti 200 milyar TL.'den fazla olanlar

(Büyüklük sırasına göre)

Koç
Sabancı
Karamehmet (Çukurova Holding)
Yaşar (Yaşar Holding)
Eczacıbaşı (Ecz. Holding)
Dinçkök (Aksu)
Yazıcı (Anadolu Endüstri Holding)
Haznedaroğlu (Kutlutaş Holding)
Koçak (Kutlutaş Holding)
Ercan (Ercan Holding)
Tara (ENKA)
Özilhan (Anadolu Endüstri Holding)
Sönmez (Sönmez Holding-Bursa)
Türkeş (STFA)
Akkaya (STFA)
Kamhi (Profilo Holding)
Şahenk (Doğuş Grubu)
Kocabıyık (Borusan)
Narin (Narin Grubu)
Bodur (Kale Grubu)
Boyner (Altınyıldız Grubu)
Gazioğlu-Karaman (Orta Anadolu TAŞ-Kayseri)
Yırcalı (Maden İşletmeleri) Boraks
Çiftçi (Çiftçiler Holding)
Ülker (Ülker Bisküvi)

Şahane'yi bitiren Süleyman Ferit Bey, ülkenin ilk üç eczacısından biriydi. Laboratuvarında ürettiği ilaçlar, çeşit çeşit kolonyalar, daha Kurtuluş Savaşı yıllarında ününü önce İzmir'e sonra tüm Ege'ye yaymıştı. Hele Altın Damla Kolonyası'nı Türkiye'de bilmeyen yoktu. Çocuklarının eğitimi için hiçbir fedakârlıktan kaçınmamış, büyük oğlu Nejat'ı da kimya eğitimi için Almanya'ya yollamıştı. ABD'de master, Berlin'de doktora yaptıktan sonra yurda dönen Nejat Eczacıbaşı İstanbul'a yerleşmişti.

Ünlü konuklar. İki gencin mutlu gecesi, İstanbul'dan 500 kişiyi Erenköy'de toplamıştı. Konuklar arasında, ünlü mühendisler, dönemin tanınmış doktorları ve ailenin yakın dostları olan ünlü işadamları vardı. Tütün tüccarı Mithat Nemli ve ailesi, bir dönemin "Şeker Kralı" diye anılan Hayri İpar ve ailesi, İpekçiler, Tahsin Günel, Mithat Recai, Yalmanlar birer birer kapıdan giriyorlardı.

Ailenin eski dostları Nemliler ve İparlar, Cumhuriyetin ilk yıllarından beri servet biriktiriyorlardı. Düğünün yapıldığı 1946 yılında ünlerinin doruğunda olan bu iki aile, daha sonra birlikte bankacılığa da el atacaklardı. Hayri İpar, 1927'de çıkarılan Teşvik-i Sanayi Kanunu'nun özel girişimcilere sağladığı desteklerden yararlanan ilk işadamları arasındaydı. Daha sonra devletin şeker sanayiini desteklemek için çıkardığı özel yasadan da yararlanmış, şeker fabrikası kurmuştu.

Mümessillikle gelen servet. Konuklar arasında bulunan gazeteci Ahmet Emin ve kardeşi Mustafa Vacit Yalman ise 1940'lı yılların enikonu zengin ailelerindendi.Yalmanlar, Cumhuriyetin ilk yıllarında yabancı firma acentalığına başlamışlardı. O dönemde Türkiye'de

Beyhan Eczacıbaşı evlerinin Türk sanatı köşesinde

faaliyet gösteren yabancı firmalar, dönemin milliyetçi havasının etkisiyle, temsilciliklerini gayrimüslimlerden Türklere kaydırıyorlardı.

Vehbi Koç, Standard Oil ve Ford'un Ankara temsilciliğini almış, Fevzi Özakat General Motors'un İzmir temsilcisi olmuştu. Çiftçiler, Desoto mümessiliydi. Yalmanlar da aynı dönemde Good-Year ve Dodge'la anlaşıyorlar, bu firmaların Türkiye acentası oluyorlardı. Bu ünlü aile, daha sonra yatırıma girecek, üçüncü kuşakla bugün Türkiye'nin en zengin 100 ailesi içinde yer alacaktı. Bu düğüne katılan ailelerin bir bölümü yıllar sonra Beyhan ve Nejat Eczacıbaşı'nın büyük oğulları Bülent'in düğününün de konuğu olacaklardı.

Çukurova'nın zenginleri. Beyhan ve Nejat Eczacıbaşı evlendikten sonra, Nişantaşı'ndaki kira evine yerleştiler. Çocukları Bülent ve Faruk bu evde doğacak, Beyhan Hanım'ın emektar yardımcısına çocukların bakıcısı da eklenecekti. Nejat Bey'in işleri de gelişmekteydi. Sonradan fabrikaya dönüşecek olan seramik atölyesi Kartal'da faaliyete geçmişti. İlk arabaları olan Oldsmobile'i de bu sırada almışlardı. Çocuklar büyüyünce, artık dar gelen evlerini terk ederek Şişli Meydanı'ndaki Çukurova Apartmanı'na taşınıyorlardı.

Apartmanın sahipleri Çukurova'nın en eski ailelerinden Eliyeşil ve Karamehmetler'di. Osmanlı döneminin büyük toprak sahipleri olan bu aileler Cumhuriyet'ten sonra ülkeyi terk eden azınlıklardan fabrikaları satın alan diğer güneyliler gibi, "Mavromati ve Şürekası" iplik fabrikasını almışlar, sanayie

Türkiye'nin en çok şirketine Koç ailesi sahip

EN ZENGİN 100

Serveti 200-100 milyar TL arasında olanlar

(Alfabetik sırayla)

Akçağlılar (Tekfen)
Akın (Akın Tekstil)
Alaton (Alarko)
Berker (Tekfen)
S.Beyazıt (Ticaret)
A.R. Çarmıklı (Libaş)
Çolakoğlu (Çolakoğlu Metalurji)
Ş.Çavuşoğlu (ÇBS)
N.Dural (Ticaret)
Eken (Berdan Tekstil-Tarsus)
Elginkan (E.C.A. Grubu)
Garih (Alarko)
Gökyiğit (Tekfen)
O.Gürsel (Kiska İnşaat)
Hattat (Hema Holding)
Kanatlı (ETİ Bisküvi)
Koçman (Koçtuğ)
Menteşoğlu (Menteşoğlu Dış Ticaret)
Özakat (Egebank)
Özbucak (Özbucak AŞ.- Adana)
Özsaruhan (Metaş)
E.Simavi (Hürriyet)
Toprak (Toprak Holding)
Ulusoy (Ulusoy Nakliyat)
Yurtçu (İzdaş)

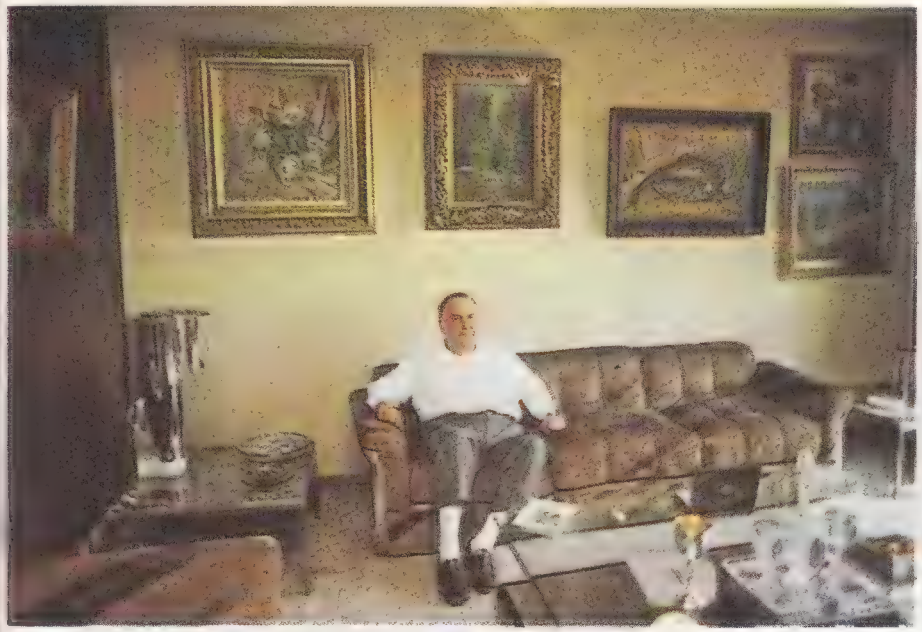

Ali Koçman'ın evi sanat zevkini yansıtıyor.Koçman babasının servetini büyütüyor

geçmişlerdi. Aralarındaki iş ortaklığına, evlilikler yoluyla bir de akrabalık bağını katan iki aile, daha sonra John Deere ve Caterpillar temsilciliğini üstlenip, güneyin traktör ve biçerdöver piyasasını ellerine geçirmişlerdi. Bir yandan toprak, bir yandan fabrika, temsilcilik derken, Eliyeşil ve Karamehmetler'in serveti iyiden iyiye büyümüştü.

Çukurova Apartmanı'nın en üst katında oturan Şadi Eliyeşil'in oğlu Sadık Bey, Eczacıbaşı'ların komşusuydu. Eliyeşiller, İstanbul'un o günlerdeki renkli sosyal yaşamına pek katılmıyorlardı. Beyhan ve Nejat Eczacıbaşı ise kırk yılın başı Taksim Gazinosu'na gidiyorlar, ara sıra Abdullah Restoran'da yemek yiyorlardı. Ama yılın en güzel ayları, çoluk çocuk göçülen Erenköy'deki köşkte geçirilen yaz aylarıydı. Aile, üç kuşak bir arada toplanır, arada Moda Kulübü'ne gidilirdi. Ama hep beraber Suadiye Plajı'na gitmek, İstanbul'un tüm önde gelenleri için olduğu gibi Eczacıbaşı ailesi için de bir "hadise"ydi. Çocuklar, Marmara Yelken Kulübü'nde çok rahat ediyorlardı.

100 aileden 21'inin servetinin kaynağı tekstil

Servet mayalanıyor. 1950'ler parlak, şaşaalı yıllardı. Bir ferahlık, bir zenginlik her yerde kendini duyurmaya başlamıştı. Nejat Bey de artık Levent'te bir fabrika sahibiydi. Türkiye'nin ilk yerli ilaç fabrikası olan Eczacıbaşı Fabrikası 1952'de açılıyordu. Yine aynı yıllarda Ankara'nın ünlü Süreyya Lokantası, bir yer de İstanbul'da açmış, varlıklı aileler bu lokantayı hemen listelerine almışlardı. Beyhan Eczacıbaşı **Nokta**'ya, "Davetlerde, lokantalarda, ünlü kulüplerde o dönem simalar hep aynıydı" diyordu. Ünlü armatörlerden Sadıkoğulları, Kalkavanlar, Cerrahoğullarıyla; Nemliler, İparlar, artık Ankara'dan İstanbul'a taşınan Koçlar, M.A.N. kamyon ve otobüslerinin, Türkiye mümessili Tevfik Ercan ve ailesi, Bezmenler, ünlü bankacı Reşit Egeli ve eşi, gerek dernek balolarında, gerek opera ve bale fuayelerinde önde gelen isimlerdi.

Nejat Bey de bu arada Oldsmobile'i bir Ford Station Wagon'la değiştirecekti. Erenköy'deki evin altı dönümlük güzel bahçesinde Eczacıbaşı çifti dillere destan davetler vermeye başlamıştı. Beyhan Hanım'ın gençliğinde arkadaşlarıyla zaman zaman gidip müzik dinlediği eski Ragıp Paşa Yalısı olan Marmara Kulüp de artık Çiftçilerindi.

Yeni zenginler. Türkiye dışa açılıyor, yabancı firmaların temsilcileri bu firmalarla ortak yatırıma yöneliyorlardı. İthalatla işe başlayan Fuat Süren de sanayie yönelmiş, adı İstanbul'un kalburüstü çevresinde anılır olmuştu. Devletle iş yapan pek çok tüccar da, ticaretten kazandığı parayı sanayie yatırıyordu. Dönemin yeni isimleri tekstil sanayicileri Dinçkökler, Boynerler,

En zengin 100 aileden 7'si banka sahibi

Serveti 100-10 milyar TL arasında olanlar

(Alfabetik sırayla)

M.Ağın (Bisaş-Bursa)
Arar (Atlas Halı - Kayseri)
M.Bayrak (Sancaktül)
Beşikçioğlu (A.Beşikçioğlu AŞ-İzmir)
Bezmen (Mensucat Santral)
Burla (Burla Biraderler)
Cankurtaran (Cankurtaran Holding)
Cerrahoğlu (Deniz Nakliyat)
Cevahir (Rio-Cevahir Müteahhitlik)
Dedeman (Dedeman Otelleri)
Dürüst (Alo-Mintax)
Ekinci (Ekçelik)
Eliyeşil (Çukurova)
Esin (Esin Nakliyat)
Eskiyapan (Birlik Mensucat-Kayseri)
Güler (Cihan Elektronik)
Hakko (Vakko)
K.Has (Otomarsan)
Işık (Işıklar Holding)
Kalkavan (Deniz Nakliyat)
Kavala (Kavala Grubu)
Komili (Komili Grubu)
Konukoğlu (Gaziantep-İplik Sanayi)
Koray (Koray İnşaat)

Sabancı'nın Atlı Köşk'ü, geniş bahçesi içinde evden çok sarayı andırıyor

Simaviler, oturmak için Polonezköy'ü seçenlerden. Haldun Simavi göl kıyısını, Erol Simavi ise tepeleri yeğlemiş

Hakkolar ve Narinler Sümerbank'la iş yapan tüccarlar arasından çıkacaktı. 1919'da başladığı pamuk ticaretini geliştirip, Akbank kurucuları arasında yer alan Hacı Ömer Sabancı, İstanbul iş dünyasında yeni yeni duyulmaya başlamıştı. Sabancıların 1952'de açılan Bossa'sını diğer fabrikaları izleyecek, 1953'te Güney Sanayi'i kuran Sapmazlar da, ünlerini Çukurova'nın dışına taşırıyorlardı.

1927'de Rodos'tan İzmir'e göçen Durmuş Yaşar'ın dükkânı, zamanla bütün Ege'nin boya ihtiyacını karşılayan bir ithalat şirketine dönüşmüştü. Durmuş Yaşar ve Oğulları, 1954'te Türkiye'nin ilk boya fabrikasını kuruyorlar, İzmir'in ünlü tekstilcileri Kula Mensucat sahibi Çolaklara rakip oluyorlardı.

Demokrat Parti iktidarıyla beraber asıl patlamayı müteahhitler yapmıştı. Canlanan yol ve baraj inşaatları, sonraki yılların ünlü müteahhitlerini yetiştiriyordu. Sezai Türkeş-Fevzi Akkaya'nın STFA'sı, Semih Haznedaroğlu ve Nurettin Koçak'ın Kutlutaş'ı, Karadenizli Ali Rıza Çarmıklı'nın Libaş'ı, Şarık Tara ile Şadi Gülçelik'in ENKA'sı hep bu yılların ürünüydü. Ama bu müteahhitlerin İstanbul'un varlıklı çevrelerine girişi daha sonraları, 1970'lerin yurt dışı ihaleler döneminde olacaktı. Tekfen'in ortakları Berker, Gökyiğit ve Akçağlılar da isimlerini sosyal yaşamda duyurmaya başlamışlardı.

Şirketlerden holdinglere. Ellilerin şaşaası, 1960'tan sonra biraz yatışmaya başlamış, zenginlik daha içe sindirilir olmuştu. İstanbul'un sosyal hayatı da bu yıllarda Boğaz'a kayıyordu. Kışları Şişli'de, yazları Kadıköy'de geçiren aileler yavaş yavaş Boğaz'a yerleşiyorlardı. Eczacıbaşı ailesi de, Yeniköy sırtlarında yaptırdıkları kartal yuvasını andıran evlerine taşınmışlardı. Artık Erenköy'deki davetlerin yerini Yeniköy'deki davetler alacaktı. Koçlar Büyükdere'de oturuyorlardı, Sabancılar ise Emirgan'daki meşhur Atlı Köşk'ü almışlardı.

O yıllar büyük servetlerin holdinglerde toplandığı yıllardı. 1950'lerin fabrikaları, holding çatısı altında bir araya geliyorlardı. Sanayi ve ticaretin imparatoru Koç, 1963'te Türkiye'nin ilk holdingini kurmuş, onu diğer büyük şirket grupları izlemişti. 1968'de kurulan Yaşar Holding, Durmuş Bey ve oğullarını artık Ege'nin tartışmasız en büyük grubu yapmıştı. Nejat Bey de, ilaçtan sonra seramik ve kâğıt sektöründe kurduğu fabrikalarını tek bir çatı altına alıyor, 1969'da Eczacıbaşı Holding doğuyordu. Holding kuranların alabildiğine geliştiği bu dönemde, Nemliler, İparlar gibi eski ailelerin şanı sönmeye yüz tutuyordu.

Ama şirketler bütünleşirken, aileler parçalanıyordu. Artık ailelerin küçük çocuklarına büyükanneler, büyükteyzeler bakmıyor, çoluk ço-

100 aileden yalnızca ikisi bugün aktif politikada. Topbaşlar ve Yurtçular.

EN ZENGİN 100

Kurtçu (Yıldız Tekstil-Bursa)
Makzume (Deniz Nakliyat Acentası-İskenderun)
Menger (Otomarsan)
Mimaroğlu (TÖBANK)
Okan (Beslen Makarna-Gaziantep)
Onur (Müteahhitlik)
Özdoyuran (Un ve İrmik Fab.A.Ş.)
Özköseoğlu (Entes İnşaat)
Öztemir (Gümüşsuyu)
Piyale (Maktaş)
Sağra (Sağra-Ordu)
Sadıkoğlu (Deniz Nakliyat)
Sapmaz (Güney Sanayi)
H.Simavi (Veb Ofset)
Sivri (İzdaş)
Soyak (Soyak İnşaat)
Süzer (Süzer Dış Ticaret)
Tatlıcı (ihracat - Diyarbakır)
Taciroğlu (Peysan)
Topbaş (Bahariye Mensucat)
Turgut (Fako İlaç)
Yamantürk (Güriş)
Yalman (Tatko)
M.A.Yılmaz (Tek-Art Holding, Güneş)
Yurtçu (İzdaş)
Zeytinoğlu (Esbank)

cuk toplanıp plajlara gidilmiyordu. Kış aylarının en güzel tatil yeri Uludağ'ın bile tadı kaçmıştı. Beyhan Eczacıbaşı, yıllar öncesinin, tek otelli, teleferikli, jeneratörlü Uludağ'ını hasretle anıyordu. O zamanlar Uludağ'a pek az aile gider, akşam 20.00'de ışıklar sönünce herkes odasına çekilirdi. Oysa 20 yıldır, Uludağ eski Uludağ olmaktan çıkmış, dağın her bucağını kaplayan otellerde bile yer bulunamaz olmuştu. Dağ'ın yeni müdavimleri artık dinlenmeyi değil, salonlarda kumar oynamayı yeğleyenlerdi.

Yeni bir dönem. Yaz ayları ise, kotralarla, yatlarla Boğaz ve Akdeniz gezileriyle geçiyordu. İstanbul'un sosyal yaşamına yeni yeni yüzler, yeni yeni isimler katılmıştı. Bu yeni yüzler, varlıklı ailelerin ikinci kuşağı ve Türkiye'nin yeni zenginleriydi. Özellikle 1980'de, Türkiye yıllardır izlediği ekonomik politikayı terk etmiş, ihracata dönük yeni bir sanayileşme rotasına girmişti. Bu dönem, ihracat, deniz taşımacılığı ve transit TIR taşımacılığına büyük destekler sağlanan bir dönemin başlangıcıydı. Servetlerini dış ticaret ve taşımacılık alanlarına kaydırabilenler gelişiyorlar, yeni politikalara ayak uyduramayanlar birer birer piyasadan çekiliyorlardı. Süren ailesi bu dönemin güçlüklerle karşılaşan en büyük ailesiydi. Haslar, yine bu dönemde önemli bir sarsıntı geçireceklerdi. Eski tekstil sanayicilerinden Sapmazlar ve Bezmenler de son dönemin küçülen zenginlerindendi.

Buna karşılık, ihracatla uğraşanların büyük bölümü, hızla yükselmiş, Anadolu'dan İstanbul'a servet akını başlamıştı. Süzerler, Menteşoğulları, Çolakoğulları, Toprak ailesi, hep bu dönemin yeni isimleriydi. Eski kuşak zenginler, artık daha çok evlerde verilen davetlerde bir araya geliyorlardı. 60 yıl önce zenginleri parmakla sayılan Türkiye'de, artık aralarından 100 tanesinin kolayca seçilemeyeceği bir zenginler ordusu vardı. Beyhan Eczacıbaşı, İstanbul'un bu yeni simasını eskiyle karşılaştırırken, "Bugün hayat çok daha rasyonel. Kültür bakımından çok daha canlı. Kadınlar daha aktif, daha becerikli. İkinci kuşak her bakımdan takdir edilecek bir seviyede. Bir önceki nesil yapıcıydı. Şimdiki nesil ise işleri yürütüyor, büyütüyor. Bu çok olumlu bir gelişme" diyordu ●

YÜKSELENLER / MENTEŞOĞLU AİLESİ

"Yürü ya kulum"

Süpürgecilikle başlayıp bir sanayi imparatorluğu kuran Menteşoğlu ailesi, para harcamaya zaman bulamıyor

Karaköy'de büyük bir hanın dördüncü katındaki yazıhane milyarderler yazıhanesinden çok, avukat yazıhanesi izlenimi uyandırıyordu. "Şimdiye kadar giriştiğim her işte muvaffak oldum. Hayatta maddi veya manevi hiçbir özlemim yok" diyordu bu mütevazi yazıhanenin ve öykümüzün kahramanı milyarder Rahmi Menteşoğlu. Süpürgecilikten milyarderliğe uzanan öyküsü ise dört erkek kardeşin Samsun'un Alibeyli köyünden Çarşamba'ya göçüyle başlıyordu. Süpürgecilik, pazarcılık, gazozculuk, fırıncılık, otelcilik derken, o ana kadar kimsenin aklına gelmeyen bir alana el atıyordu Menteşoğlu kardeşler: "Salyangoz toplayıcılığı"

Ölü yatırım yok. On yıl önce yalnızca Çarşamba yöresinde tanınırken bugün Türkiye'nin sayılı zenginleri arasında yer alan Menteşoğlu ailesinin yaşantısı pek öyle kafalarda canlandırılan milyarder yaşantısına benzemiyordu. "Ben ölü yatırıma girişmem. Evim, tarlam, yatım, arabam yok" diyen Rahmi Menteşoğlu, tahminlerin aksine Boğaz'a nazır bir yalıda değil, Gayrettepe'de bir kira evinde oturuyordu. Şoförlük bilmediği için arabası da yoktu. İşine şirkete ait dört Mercedes'ten biriyle gidip geliyordu.

İstanbul'a göç etmek, Türkiye'nin en zengin elli ailesi içine girmek yaşantılarını hiç ama hiç değiştirmemişti Menteşoğulları'nın. Her sabah yedi buçukta işinin başında olan Rahmi Menteşoğlu için tatil diye bir şey sözkonusu değildi. Ancak Avrupa'ya yaptığı iş yolculuklarında biraz olsun dinlenme olanağı bulabiliyordu. Tek eğlencesi ise yılda bir-iki kez misafirlerini ağırlamak için gittiği gazinoydu. "Sinemaya, tiyatroya vakit mi kalıyor? Ben otuz yıldır hanımla birlikte kayınpederin evine bile gidemedim" diyordu.

Rahmi ve Hasbi Menteşoğlu bir ödül töreninde

Rahmi Bey'in iki oğlu da babalarını izleyip ilkokulu bitirdikten sonra iş hayatına atılmışlardı. Menteşoğulları'nın kız çocukları arasında çalışan olmamasına karşın, damatlar da erkek çocuklar gibi bu sanayi imparatorluğu içinde önemli sorumluluklar üstlenmişlerdi.

Rahmi Menteşoğlu ailenin erkeklerinin temsilcisi olarak "Çalışmaktan para harcamaya vakit yok ki" diyordu, ama hanımlardan yana şikayetçiydi. "Altın, mobilya, filan..." diye sıralıyordu isteklerini. Eşinin de kendisi gibi hiç tatil yapmadığını ve buna gerek de olmadığını ekliyordu. Çünkü iş nedeniyle Türkiye'nin dört bir yanına yerleşmiş olan çocuklarını ziyaret etmek Bayan Menteşoğlu için zaten tatil sayılırdı.

Bu milyarder ailenin yaşam öyküsü oldukça şaşırtıcıydı. Bunca zenginlik içinde geleneksel Anadolu ailesi görünümlerinden pek bir şey yitirmemişlerdi. İstanbul'un eski zenginlerinin bu "taşradan gelmiş yeni zenginler"e karşı tavırları konusunda ise Rahmi Menteşoğlu susmayı yeğliyordu. Zaten iş görüşmeleri dışında pek bir ilişkileri yoktu ki ●

Sabancı ailesinin temel direği anne Sadıka Sabancı, beş oğluyla Atlı Köşk'te

ZENGİNLER NASIL YAŞIYOR / SABANCI AİLESİ

Köşk'te sade yaşam

Hacı Ömer'den devraldıkları serveti, yeni girişimlerle her geçen gün büyüten Sabancı ailesi, bu servetin yüzde birini tüketimi için ayırıyor. Aile, çocuklarının eğitimi dışında, harcamalarında çok hesaplı davranıyor

Çallı'nın fırçasından, Hacı Ömer Sabancı

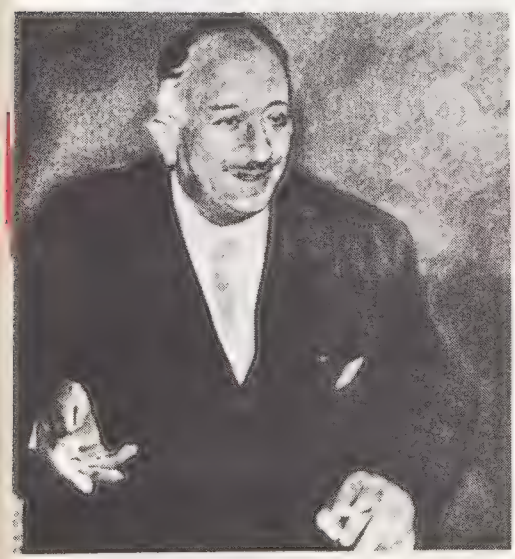

Zenginin malı züğürdün çenesini yorarmış... Türkiye'nin en zengin iki ailesinden birinin en renkli siması, Sabancı Holding Yönetim Kurulu Başkanı Sakıp Sabancı'nın; "Babam 300 bin liraya almıştı, şimdi herhalde bir kapısı 300 bin lira eder" dediği Emirgân'daki ünlü Atlı Köşk'ü, aralarına sık sık yeni bir "SA"lı halkanın eklendiği fabrikalar zinciri ve bugün miktarını kendisinin bile kestiremediği serveti, herhalde yalnız züğürtlerin değil, nice zenginlerin de çenesini yoruyor.

Bunca servetini ne yapıyordu Sabancı, nereye harcıyordu? Tatilini Rio'da ya da Hawai'de mi geçiriyordu? Kuş sütüyle yıkanıp havyarla mı besleniyordu? Her gün bir başka takım elbise mi giyiyor, gömlek değiştirir gibi araba mı değiştiriyordu? Sakıp Sabancı, "Hamurumuz yoktan varolmuş, işçi Hacı Ömer'in çocukları oluşumuz unutulmadı" diyerek, kendisinin ve ailesinin tüketim harcamaları konusundaki tahminleri hemen boşa çıkarıyordu.

Servet içinde sade bir yaşam. Kimse onları lüks içinde yüzüyor sanmasındı. Sabancı ailesi çok hesaplı davranırdı. Yurt dışına gidilecekse, nasıl olsa para var diye lüks kısımda oturulmazdı. Evde öyle sık sık partiler düzenlenip davetler verilmezdi. Atlı Köşk'ün kapısından, çoğunluk resmi toplantılar için gelenler ya da yabancı konuklar girerdi. Elbette, gittiği davetlere karşılık olarak evinde davet verirdi ama bu davetlerin sayısı yılda bir-ikiyi aşmazdı. Yemekmiş, elbiseymiş, eğlenceymiş, tatilmiş, bunlar için fazladan bir isteği kalmamıştı. "İnsanlar evlerinde daha iyi bir sofra isterler. Ama Tanrı ne istersen yiyebileceğini kısmet ederse, fırsat verirse artık istek kalmaz" diyordu.

Çeşitli gayeler için birkaç araba-

Sabancılar, bu zengin dekor içinde "hesaplı" bir yaşam sürüyor

sı vardı. İşe gidip geldiği, toplantılara gittiği, eşiyle alışverişe çıktığı arabası aynıydı. "Ama araba şu markaymış, bu markaymış, artık fark etmiyor"du. Önemli olan arabanın fonksiyonuydu. Böyle şeyler onun için gençken önemliydi. O noktayı aşmıştı. Zaten arabada bile çalıştığı için markayı görecek hali yoktu. "Elbise ihtiyacı da insanın gözünün feri kırılıncaya kadar"dı. "Beşine onuna sahip olunca da gözün feri kırılır. Ondan sonra üst üste üç tane ceket giyilmezdi ya..."

Tek zevk alaturka. Kilo almaktan korktuğu için "zenginliğin bir parçası olan sofra konusunda fevkalade fukara"ydı. Ama kilo almayacağını bilse, yiyeceği havyar değil, mantı, hamur işi, kurufasulyeydi. Bunlarla büyümüş, bunlara alışmıştı. Zenginlerin gittiği ünlü kulüplerden hiçbirine üye değildi. Oralara ancak davet edilirse giderdi. Tatil için kışın Uludağ, yazın güneydeki tatil köylerinden birini yeğlerdi. Ama eşi ve çocuklarını götürdükten sonra iki-üç gün kalır, geri dönerdi. Belki tek zevki, diş doktoru Peker Sandalcı, terzisi Yusuf Kenan, holdingin genel koordinatörü Hasan Güleşçi ve müteahhit Bilger Duruman'dan oluşan grubuyla senede birkaç kez, alaturkaya, "saz"a gitmekti. Ama konsere giderdi, gazinoya değil...

"Şirketler belli seviyeye ulaşınca doyma noktasına geldim" diyen Sakıp Sabancı için, tüketim açısından istenecek bir şey kalmamıştı. "Ev var, araba var, giyim var... Tayyareye bindiğim zaman eskisi gibi sevinmiyorum. Seyahat işi keyif olmaktan çıktı, angarya işine dönüştü. Futbolmuş, spormuş, iş tansiyonuyla gözün bakar, kendin görmen... Kafan Lassa'da, Bossa'da,Kordsa"da diye yakınıyordu. "Araba da, uçak da, eğlence de limitli olmadan tatlı"ydı. Artık istediği her şeye sahip olabilecek durumda olan bir insan, daha başka ne isteyebilirdi? Sabancı bu soru üzerine "Birlikte düşünelim, ne olabilir?" diye soruyor, bir süre düşündükten sonra, "Artık tek bir istek olur, sağlık" diye cevap veriyordu.

Spor için pazarlık. Ama insanın tabiatında istek vardı, heyecan vardı. Oysa artık bir şeye sahip olmak heyecan vermiyordu. Daha fazla ihracat, daha fazla üretim, daha fazla vergi... Heyecan buna dönüşmüştü. "Bir resim almak, bir koleksiyonun peşinde gitmek, bunlar heyecan veriyor"du. Bir de "pazarlık yapmak" heyecanlıydı. Maddi imkânı ne kadar genişlerse genişlesin, bir şey alırken mutlaka iki soru sorardı: "Kaça, niçin bu kadar?" Pazarlık yapıp fiyatı ucuzlattı mı kendini gol atmış bir futbolcu gibi hissediyordu. Pazarlık onun için "spor" olmuştu. Aradaki farkın kendisine kalmasıyla yükseleceği düşüncesinde değildi. Bunun üstünde bir zevkti pazarlık. Annesiyle teyzesini Almanya'ya tedaviye götürdüğünde otelde pazarlık etmiş, yanındakiler onu ayıplamıştı. "Bir lütuf istememişti ki.. Kolaylık yapabilirler mi diye sormuştu." Nitekim bu pazarlık sonucu, annesi ve teyzesi otelde 10 gün yüzde 20 indirimli kalmışlardı.

Eğitimde kısıntı yok. Ailenin tasarruf yapmadığı tek konu, çocukların eğitimiydi. Eğitim söz konusu olduğnda akan sular duruyordu. "Çünkü onlara bırakacağımız servetin en katmerli güzeli eğitim"di. En iyi okullar aranıyor, bulunuyordu. Çocukların doğduklarında kaydoldukları, Kraliçe'nin çocuklarının, torunlarının okuduğu okul için İngiliz sefirinden rica edilmiş, genç Sabancı'lar bu okula gitmişlerdi. Ama geri döndüklerinde, Hacı Ömer'in torunları oldukları hemen hatırlatılırdı. Daha geçen gün, beş arkadaşıyla tiyatroya giden kızına beş bin lira harçlık verdiği için eşi kızmıştı. "Bin lira verseydi ya!.." Ama Sabancı, "Bakalım ne kadarını harcayacak" demişti. Eve dönünce kızı 2500 lirayı geri vermiş, babasından "aferin" almıştı.

Peki Sabancı ailesi, gelirinin ne kadarını tüketime ayırıyordu? Sabancı bu soruyu net bir rakamla açıklamaktan kaçınıyor, ama "herhalde yüzde birini, yüzde yarımını" diyordu. Anlattıkları lüks içinde yüzmediklerini doğruluyordu. Hatta artık çok fazla heyecanı kalmayan yaşamından pek de hoşnut değil gibiydi. "Bence insanlara lazım olduğu kadar para lazım, yaşamayı iyi yapmak için. Fazlası derttir. Her şeyin fazlası dert. Fazla kilo dert, fazla içki dert, fazla iş dert" diyor, gülerek, "Tabii fazla para da.." diye ekliyordu ●

Dağılan imparatorluk

Nuri Ağa, Türkiye'nin ilk sanayi imparatorluğunu kurmuştu, ama oğulları Has servetini sürdüremediler

"Kayseri'den Hatay'a kadar nereyi verimli ve para getirir bir iş muhiti olarak bulmuşsa, oraya bir fabrika ya da bir ticarethanenin temelini atmıştı." Zamanın popüler dergilerinden **"20. Asır"**ın 1952 yılında Nuri Has ile yaptığı röportaj bu cümleyle başlıyordu. Vehbi Koç'un "Ankaralı büyük bir tüccar" olduğu o yıllarda, Çukurovalı bu milyoner "hayatta muvaffak olmuş işadamları" arasında tartışmasız en ön sıradaydı.

1910'larda Kayseri'de halı ticaretiyle iş hayatına atılmış, Cumhuriyet'le beraber göçtüğü Adana'da Simyonoğlu'nun dokuma fabrikasını devralarak o dönemde parmakla gösterilen sanayiciler arasına girmişti. Kısa zamanda gelişerek Adana'nın en büyük dokuma tesisi olan "Milli Mensucat"ı, Toroslar ve Türk Nebati Yağlar fabrikaları ile Hatay'daki Ak—İş Tekstil izleyecek, Nuri Has, Türkiye'nin ilk sanayi imparatorluğunu kuracaktı.

1952'ye gelindiğinde 73 yaşındaki Has fabrika ve ticarethaneleri yanında haddi hesabı olmayan gayrimenkullerden oluşan servetini üç oğlu Mahmut, Kadir ve Kemal'e devretmeye hazırlanıyor, zamanın parasıyla 15 bin liraya mal olan mermer gömmeli mezarının yapılmasına nezaret ediyordu.

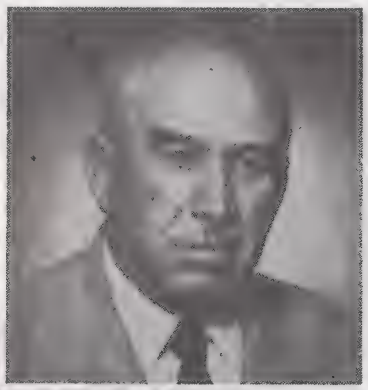

1950'li yılların sanayi imparatoru Nuri Has, oğlu Kadir Has, Tahsin Şahinkaya'dan ödül alıyor

Has biraderler dağılıyor. Nuri Ağa'nın oğulları devraldıkları serveti önceleri başarıyla idare etmişler, hatta yeni yatırımlara da girmişlerdi.

Ancak, Kemal ve Kadir Has'ın 1960'ların başlarında işlerini ayırma kararı Has ailesi için düşüşün başlangıcı olmuştu. İlk yenilgileri Çukurova'da büyük bir hamleye kalkan Sabancı Biraderler tarafından Akbank'tan tasfiye edilmeleriydi. Kemal Has, kardeşinin hisselerini satın alarak kârlı Coca-Cola'yı ele geçirmiş, Kadir Has ise Mengerlerle beraber Mercedes distribütörlüğüne başlamış, gene Mercedes montajını yapan Otomarsan'a da ortak olmuştu.

1970'li yıllar Has ailesinden kamuoyunda epeyce söz edildiği bir dönemdi. Mahmut'un oğlu Mete Has'ın kaçırılışı ve yüklüce bir fidye ödendikten sonra evine dönüşü gazeteleri günlerce uğraştırıyordu.

Pamuktan zengin olan bir Çukurovalı ailenin macerasına iş anlaşmazlığından doğan bir de trajedi karışıyor, 1976'da Kemal Has, Metal Kapak fabrikasındaki ortağı Celepçi tarafından fabrika önünde öldürülüyordu. Bu olaydan sonra, İstanbul Bankası çatısı altındaki şirketleri Mete Has, Kemal'in dul karısı Bilgi Has'la beraber yönetmeye başlamıştı.

Haslara son darbeyi yeni mirasçıların beceriksizliğinin vurduğu söylenmekteydi, ama kesin olan "son"un, 1980'de faizlerin yükseltilmesiyle başladığıydı. Mevduat sertifikası furyasının altında kalan kuruluşlar arasında İstanbul Bankası da vardı.

1985'te Has ailesinin payı bulunan kaydadeğer tek sanayi kuruluşu Kadir Has'ın ortak olduğu Otomarsan'dı. Nuri Ağa'nın kurup büyüttüğü bütün sanayi kuruluşları başkalarının denetimindeydi. Otuz yıl, ülkenin en büyük servetlerinden birinin darmadağın olmasına yetmişti. Nuri Ağa'nın, oğullarına fabrikalar bırakarak öldüğü sırada ilk fabrikaları Bossa'nın temelini atan Sabancılar ise ön sıralara gelip yerleşmişlerdi. Bir servet büyük ölçüde artarken bir diğeri küçülmüştü●

Nurcan AKAD - Ali TÜKEL

200 D'den 300 E'ye yeni Mercedes'ler

Mercedes farklıdır...

Yeni model Mercedes'ler, yıllardır değişmeyen seçkin Mercedes güzelliği ile aerodinamik dizaynın uyumlu bütünlüğünü sunuyor.

Bu modeller, tümüyle yeni olan motor dizaynından yapıyı oluşturan çizgilere kadar her yönüyle "Mercedes farkı"nın altını çizmekte...

Daha hafif yapı, daha güçlü motor. Olağanüstü sürüş güvenliği, Mercedes standartlarında sağlamlık. Daha yüksek verim, yakıt tüketiminde % 12-25 arası ekonomi.

Mercedes'in "dünyada ilk kez" niteliğindeki teknik aşamalarından doğan farklar...

Çağdaş dizaynın güzelliğe katkısını vurgulayan yeni Mercedes'ler...

Mercedes-Benz

OTOMARSAN

DAIMLER-BENZ AG Türkiye Genel Mümessili

Londra Asfaltı Yenibosna/Bakırköy-İstanbul Tel: 584 50 00

4 silindirli 200 D	4 silindirli 200/230 E
5 silindirli 250 D	
6 silindirli 300 D	6 silindirli 260 E/300 E

F

Gençliğinde babasının "Senyor Stalin" dediği Carrillo, sonraları Avrupa komünizmini savunmuştu

İSPANYA / PARTİSİ CARRILLO'YU ATTI

Kuzu, yaşlı kurdu yedi

"Avrupa Komünizmi"nin babası kabul edilen İspanyol Komünist Partisi eski lideri Santiago Carrillo, yeni lider Iglesias tarafından Merkez Komitesi'nden ihraç edildi

Genç gazeteci, yaşlı İspanyol politikacısına yaklaştı ve sordu: "Başbakan Felipe Gonzalez bir kez şöyle demişti: 'Moskova'da yaşamaktansa bir New York metrosunda ölmeyi yeğlerim.' Gonzalez'in bu görüşünü nasıl değerlendiriyorsunuz?" Yaşlı politikacı, bir an duraksadı ve sözlerini ölçerek, vurgulayarak hemen yanıtladı soruyu: "Bu tabii Felipe'nin siyasi çizgisini en belirgin biçimde ortaya koyan bir açıklamadır. Ama ölmeye gelince, bundan 4 yıl önce bir grup silahlı darbeci parlamentoyu bastığında kendisini herkes gibi yere atacağına bu işe soyunabilirdi. Neticede İsyanyol parlamentosunda can vermek, New York metrolarında ölmekten çok daha onurlu bir eylemdir." İşte bu yanıt hazırcevap komünist lider Santiago Carrillo'nun özelliklerini en somut biçimde ortaya koyuyordu. Franko sonrasındaki en iddialı darbe girişiminin en canlı sahnesiyle parlamento çatısı altında karşılaşan Carrillo, o gün İspanyol parlamentosunda ayakta kalan 3 kişiden biriydi. Bunlardan biri devrin Başbakanı Adolfo Suarez, biri Başbakan Yardımcısı General Gutierrez Mellado, diğeri de bir iç savaş boyunca ve sürgün yıllarında ölümle her an iç içe yaşamış Santiago Carrillo idi. Bir savaş mahkûmu gibi ellerini meclisteki sırasının üzerine koymuş, öyle dimdik kalmıştı Carrillo. Daha sonra parti liderleri yandaki bir odaya alınarak yüzlerini bir duvara dönmeleri istendiğinde, Carrillo'ya ilişilmemişti. Buna kimse cesaret edememişti, çünkü İspanya tarihinin önemli bir parçasıydı Santiago Carrillo. 19 Nisan Cuma gecesine dek...

Kurt kocadı mı? O gece, İspanyol Komünist Partisi'nin Merkez Komitesi, yaptığı oylamada 70 yaşındaki eski lideri partinin merkez komitesinden 19 yandaşı ile birlikte ihraç edecekti. 13 yaşında siyasi mücadeleye atılan ve tüm yaşamını bu mücadeleye adayan, Carrillo birden İspanyol politikasından silinivermişti. Elli yıl boyunca Komünist Parti'nin liderliğini üstlen-

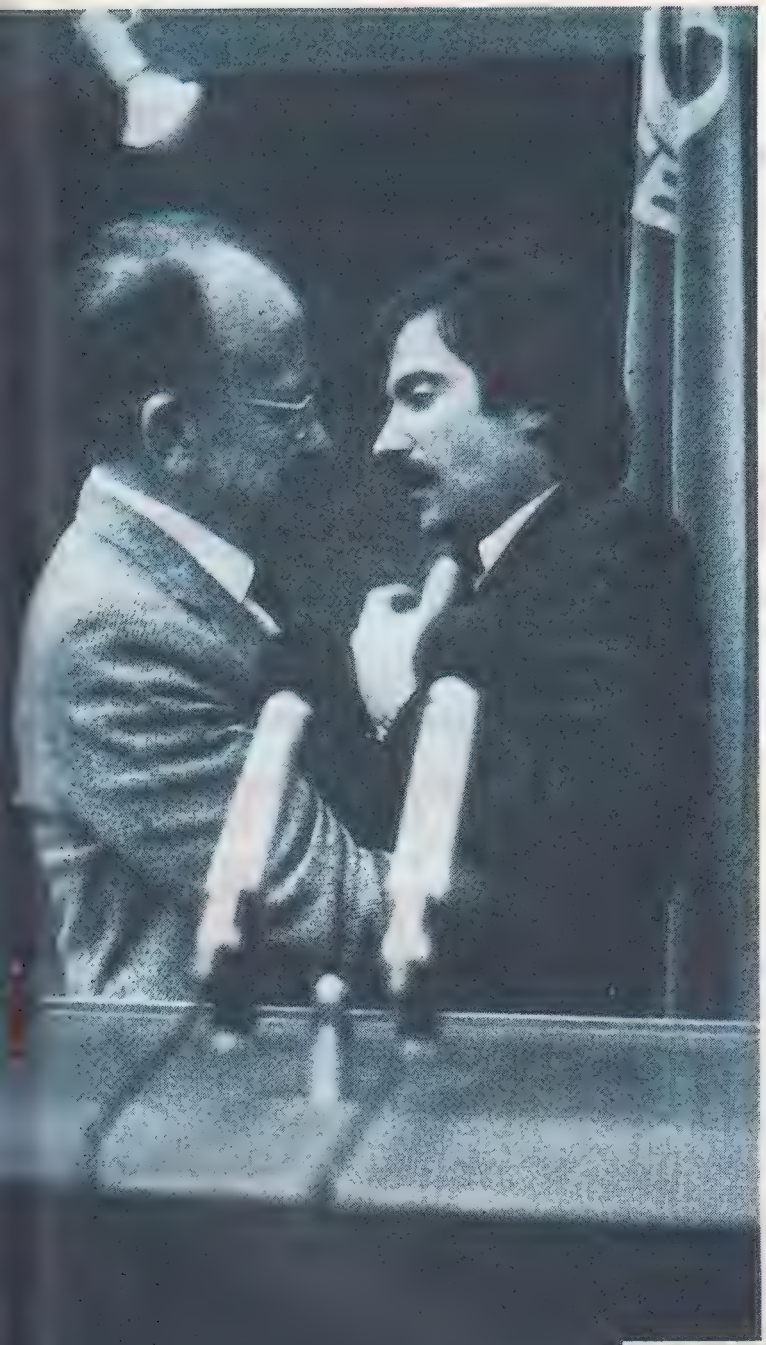

İspanyol Komünist Partisi'nin değişmez adamı Carrillo, Parti 23 milletvekilinden 19'unu kaybedince geriye çekilmiş ve yerine çok güvendiği Gerardo Iglesias'ı getirtmişti

miş, Frankoculuğa karşı direniş hareketinde aktif bir biçimde rol alan bu lider nasıl olmuştu da, böyle bir tükenişin içine girmişti? Nasıl olmuştu da Carrillo, yaşamı boyunca iç içe olduğu partisinin 1982 seçimlerinden bu yana cüceleşmesine, bölünmesine, hizipleşmesine seyirci kalmıştı?

İspanya'nın demokrasiye geçiş süreci boyunca, aşırı uçları frenleyerek PCE'yi (İspanya Komünist Partisi) Avrupa komünizmi yörüngesine oturtan Carrillo, ülkesinde demokrasinin yerleşmesine Suarez'le birlikte en büyük katkıyı yapan bir politikacıydı. Ancak, geçen yıl ölen İtalyan Komünist Partisi lideri Berlinguer ve Carrillo'nun vaftiz ettiği "Avrupa Komünizmi"pek tutmayacaktı. Sosyalist Başbakan Felipe Gonzalez'in de ileri sürdüğü gibi "Sosyalist ve sosyal demokrat akımları taklit etmekten öteye gidemeyen Avrupa Komünizmi" kısa sürede anlamını yitirmişti. İspanyol politikasının "eski kurdu" Carrillo ise partinin yönü ve Avrupa komünizmi üzerinde çıkan çatışmaları, anlaşmazlıkları ve parti içindeki bölünmeleri otoriter bir yönetimle aşmaya çalıştı.

Kısa sürede Carrillo'yu sıradan bir üye haline getirmeyi başaran Iglesias'ın durumu şimdilik sağlam görünüyor

Uluslararası düzeyde liberal bir çizgide olmasına karşın Carrillo, PCE'yi Stalinist bir zihniyetle yönetiyordu. "İspanya Komünist Partisi ben'im" dercesine partinin dizginlerini elinde tutan Carrillo'nun bu tutumu yüzünden aydınlar giderek partiden kopuyordu.

Aradığınız her şeyi bulacağınız gazete

Haberden magazine, spordan ekonomiye, eğlenceden çizgi romana, TV-video sayfasına kadar...
Sabah, renkli, neşeli, güler yüzlü gazetedir. Üstelik 30 lira.
Sabah alın, Sabah okuyun! Güne güler yüzle başlayın.

Bunlar arasında, tanınmış yazar Manuel Ascarete gibi Santiago Carrillo'ya Franko dönemindeki sürgün yıllarında "yoldaş"lık etmiş eski, yakın dostları bile vardı.

Büyük hata. Bu bölünmeler sonunda 1982 seçimlerinde ağır darbe yiyen PCE'nin içine düştüğü kriz, partiden ayrılan İgnacio Gallego'nun kurduğu Moskova yanlısı Komünist Partiyle büsbütün ağırlaşacaktı. Partinin seçimlerde yediği darbenin sorumluluğunu üzerine alarak, hemen genel sekreterlikten istifa eden Santiago Carrillo, kendi yerine uzaktan yönlendirebileceğini düşündüğü himayesindeki genç Gerardo İglesias'ı getirmeyi uygun bulmuştu. Ancak çok geçmeden Carrillo böylece yaşamının en büyük hatasını yaptığını da anlayacaktı. 38 yaşındaki genç Gerardo İglesias kendisine "emaneten bırakılan" bu liderliği ciddiye almıştı. İglesias bundan böyle Carrillo'nun can düşmanı haline gelecekti.

Carrillo'yu ses tonuna ve konuşma tarzına dek taklit eden Iglesias'ın bir lider ağırlığı olmamasına karşın amaçları çoktu. Partisini soldaki tüm renkleri kapsayan gruplara uzatmaya yöneliyordu. Hatta bu uğurda partinin amblemini bile değiştirerek "komünist" adını bir kenara bırakmayı düşünüyordu. Carrillo ise sapına dek komünist kalacağını söylüyor ve mücadelesini bu sıfatla sürdüreceğini vurguluyordu. Gözlemciler, Carrillo ile Iglesias arasındaki amansız kapışmanın en büyük kurbanının da İspanyol Komünist Partisi olacağı görüşünde birleşiyorlardı.

"Senyor Stalin"

1939 yılında, Santiago Carillo, Paris'ten, babası sosyalist militan Wenceslao Carillo'ya bir mektup gönderiyordu. Bu mektupla Santiago Carillo, babasıyla arasındaki tüm ilişkileri koparıyordu. Mektup, şu ifadeyle kaleme alınmıştı: "Halkın tüm düşmanları, partimi yok etmeye and içtiler. Bunların arasında sen de varsın. Sınıfına en çirkin biçimde ihanet ettin. Hitler ve Mussolini'nin hizmetinde olan arkadaşların, sosyalizmin büyük ülkesi, ve dünya işçi sınıfının önderi Büyük Stalin'e karşı aynı nefreti duymaktalar."

Wenceslao, oğluna cevaben gönderdiği kart, baba şefkati ile doluydu. Kart, "Senyor Stalin'e..." sözleriyle başlıyordu.

Ne var ki, genç Santiago'nun geleceği, Sovyetler Birliği ve Stalin'e bu bağlılığının sönüşüne de sahne olacaktı.

Partinin Franko dönemindeki Başkanı Dolores Ibarruri ve Sekreteri Carrillo

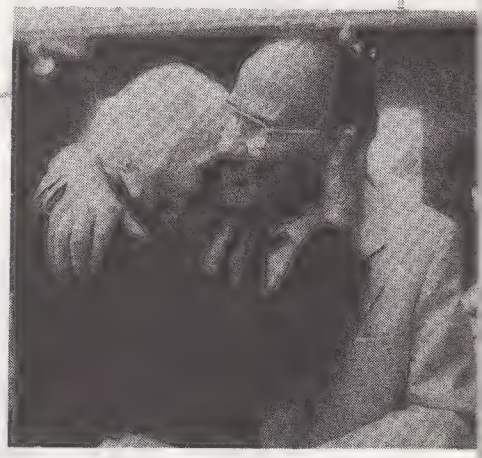

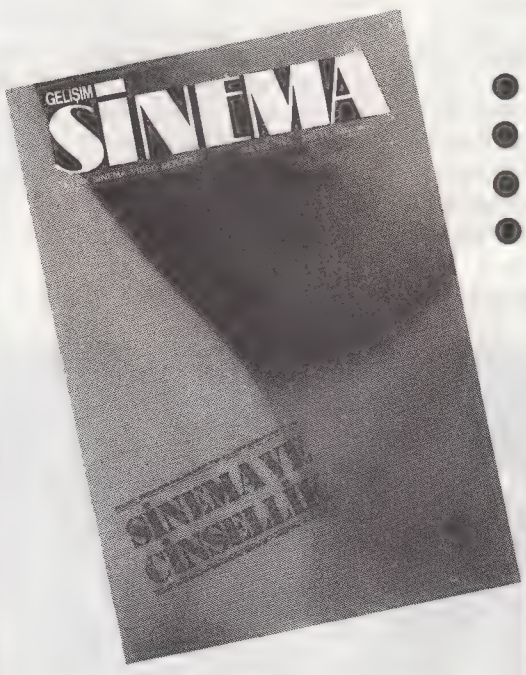

- SİNEMA VE CİNSELLİK
- TÜRK SİNEMASINDA SON 10 YIL
- PASOLİNİ—FASSBİNDER
- DÜNDEN BUGÜNE CANNES

İBRAHİM ALTINSAY – HANDAN ATAKLI
SUNGU ÇAPAN – BURÇAK EVREN
TUĞRUL ERYILMAZ – SEDA GÜLER
TURHAN GÜRKAN – AGAH ÖZGÜÇ
ALİM ŞERİF ONARAN

GELİŞİM SİNEMA

8. SAYI ÇIKTI

GELİŞİM YAYINLARI
EĞİTİM HİZMETLERİ...
FIRSATI
KAÇIRMAYIN!

Hızlandırılmış
PAZARLAMA
seminerine sınırlı
sayıda öğrenci
alınacaktır.

HEMEN BAŞVURUN

Pazarlamacılığı, Yayın
Pazarlamasını kısa
sürede ÖĞRENİN.
Meslek EDİNİN!

- En ileri teknik
- 20 kişilik sınıflar
- Uluslararası eğitim seminerinden yararlanma
- Uzman öğretim kadrosu
- Başarılılara sertifika
- Mezunlara cazip iş imkânları
- Saygın, seçkin bir ortam.
- Her yaştan Bay, Bayana açık...

GELİŞİM Yayın Pazarlama
San. ve Tic. A.Ş.

İSTANBUL: Teşvikiye Cad.
Narmanlı Ap. 32/4 (Teşvikiye
Otobüs Durağı arkası)
Teşvikiye-İstanbul
ANKARA: Konur Sok. No:7/4
Kızılay-Ankara
İZMİR: Şehit Nevres Bulvarı,
Sedir Ap. No:9 Kat: 4 (Efes
Oteli arkası) Alsancak-İzmir

İTALYA / ORDUDA İŞLER KÖTÜ

Barışta ölen askerler

Manevralarda can veren, intihar eden, uyuşturucu madde nedeniyle ölüme sürüklenen İtalyan askerlerinin sayısının yılda 200'ü bulması, öğretim kurumlarını, basını harekete geçirdi.

Concetta Conti, 1979'dan bu yana uğraş veriyordu. Oğlu Asteğmen Giovanni Conti, Kuzey İtalya'da bir hava üssünde esrarengiz koşullarda can vermişti. Askeri yetkililerin "resmi" açıklamasına göre, Asteğmen Giovanni, geceyarısı subay kulübünün havuzuna dalmış ve havuzun dibinde kalmıştı. Havuzdan çıkarıldığında, artık yaşamıyordu. Concetta Conti, bu resmi açıklamaya hiçbir zaman inanmamıştı. Oğlu, yüzme bilmezdi. Concetta'nın bitmez tükenmez araştırmaları sonucu, bugün Venedik Savcılığı, iki subayı, Asteğmen Giovanni'yi taammüden öldürmekle suçluyordu.

Ancak Concetta'nın araştırmaları, kendi oğluyla sınırlı kalmıyordu. Concetta'nın yaşadığı, Roma yakınlarındaki Colleferro kasabasında bir bahçe içinde, 1983 yılında bir anıt yükseliyordu. Anıtın üzerinde şunlar yazılıydı: "Barışta şehit olmuş İtalyan askerlerine." Aynı zamanda, Concetta'nın önayak olmasıyla kurulan bir dernek, Savunma Bakanlığı'ndan, "barışta şehit olmuş İtalyan askerlerinin" tam listesini istiyordu. Askeri yetkililere çekilen telgraflar, diğer kurbanların aileleriyle kurulan temaslar birbirini izliyor ve sonunda Concetta'nın eline şu rakamlar geçiyordu: 233'ü acemi er olmak üzere 302 ölü, 364 yaralı. Ölüm nedenlerinin başında "hava ve yol kazaları" geliyordu. Daha sonra, liste şöyle sürüyordu: Manevra, silah kullanımı (güvenlik sisteminin işlememesi, yanlış atılan bomba vs.) hastalıklarda yanlış teşhis ve tedavi (özellikle verem ve menenjit) intihar ve adam öldürme.

Gerçek rakamlar, Concetta'nın listesindekilerden de kabarıktı: 1979'dan bu yana, 1000'den fazla İtalyan askeri barışta ölmüştü. Bu, yılda 200 ölü demekti. Bu gerçeğin İtalyan Televizyonu birinci kanalında gösterilmesi ise son dakikada bilinmeyen nedenlerle engellenmişti.

Üniversite-basın işbirliği. Roma Üniversitesi, sosyologların denetiminde İtalyan kışlaları hakkında kitap halinde yayınlanacak bir çalışma hazırlarken, **"Panorama"** dergisi de, askerlerle konuşarak olaya yeni bir boyut katıyordu. **Panorama**'nın konuştuğu askerlerden G.P., Sardunya adasında bulunan NATO üssündeki yaşamından hiç memnun değildi. "Arkadaşlarım Bakanlıkta yapıyorlar askerliklerini, fakat torpil yaptırdıklarını bana söylemediler. Ben de buraya düştüm. Feci bir yer. Amerikalılar kumanda ediyor, her şeyi kontrol ediyorlar, hiçbir zaman hiçbir şeyden memnun değiller."

Panorama'nın araştırmasına gö-

Psikolojik rahatsızlıklardan kaynaklanan ölümler İtalyan ordusunda yaygın

re, İtalyan Ordusu'nda 1950 etiketini taşıyan konserve dondurulmuş et yeniyordu. Savunma Bakanlığı ise "Meclis lokantasından da yakınmalar var" diyerek işi vurdumduymazlığa döküyordu. Askerler, bu tip şikâyetlerini seçtikleri temsilciler aracılığıyla dile getirmek hakkına sahiptiler. Ancak bu, kâğıt üzerinde kalıyordu.

Subaylar kompleksli. Bir tankçı er M.O. **Panorama**'ya şöyle diyordu: "Bunlar kendilerine demokrat diyorlar, fakat ruhları faşist". Havacı er M.A. şunları ekliyordu: "Subaylar kompleksli insanlar, sadece bu kışlanın dört duvarı arasında bir değer taşıdıklarını biliyorlar."

Acemi erlerin çektiği sadece subaylardan değildi. Usta erler de subaylardan aşağı kalmıyordu. 1981'de 19 yaşındaki er Giuseppe Ando, "Buz tutmuş insan dışkısıyla" usta erler tarafından, öldüresiye dövülmüş, iki ay can çekiştikten sonra ölmüştü. Acemileri korku ve disiplin içinde tuttukları için, usta erlerin varlığı, subayların da işine geliyordu. Usta erlerin "haraç" kesmesi de olağandı ve Tirol bölgesindeki bir kışlada 6-7 usta er her hafta haraçtan kestikleri 400 bin lireti (100 bin lira) paylaşıyorlardı.

Bu koşullara dayanamayan erler, askerliğe son vermek için türlü yolları deniyorlardı. Bir dönem, parmağını bir şişeye sokup, şişeye vurmak yoluyla parmağı kırmak moda idi. Şimdi, parmağın üzerine bir demir koyup çekiçle de vurdunuz mu, iş halloluyordu. Ya da, dirseğinizi iki şilte arasına yerleştirip, arkadaşınızı şiltenin üzerine sıçratmanız dirseğinizin kırılmasına yetiyordu.

Uyuşturucu maddeye başvurmak da unutmanın bir diğer yoluydu. İtalyan Ordusu'nda uyuşturucu madde bağımlılarının sayısının 4 bin olduğu biliniyordu. Nöroloji uzmanı Doktor Lario Montanari şunları söylüyordu: "Askerlik, var olan rahatsızlıkları artırır ve yeni rahatsızlıklar da doğurur. Ortamından koparılan bir genç, buna mutlaka tepki gösterir."

Askerler ve kızlar. Pazarları sivil giysilerle kente inmek bile erleri rahatlatmıyordu. "Asker olduğumuz sanki yüzümüzde yazıyor. İnsanlar bizi tanıyor ve özellikle küçük yerlerde sırt çeviriyorlar." Seks ise, bir sabit fikirdi. Kızlar askerlerden kaçtıkça, askerler, onların peşine takılıyordu. Kadın, kadın olduğu için değil, cinsel bir eşya olarak vardı. Bazen kentte, aralarından birinin bulduğu bir kadını "arkadaşlık uğruna" hepsi paylaşıyorlardı. Küçük yerlerin kızları ise astsubayları yeğliyorlardı. Er S.O. şöyle diyordu: "Artık temiz bir kız istiyorum. Buradan çıkar çıkmaz, karşılaştığım ve orospu olmayan ilk kızla evleneceğim."

Eşcinsellik akıl hastalığı mı? Eşcinsellik, daha çok bir "şaka" düzeyinde kalıyordu. Ancak elbette gerçek eşcinseller de vardı. Askerlik yapmamak için eşcinsellik öne sürülünce de aşağılayıcı sorgulamalar ve doktor kontrollerinden geçiliyordu. Nerdeyse, fiziki bir saldırıydı bu. Eğer, er, eşcinsellik nedeniyle askerlikten affedilirse, gerekçelerin en kötüsü kayıtlara geçiyor, akıl hastalığı deyimi kullanılıyordu. Sonra, bunlara sivil hayatta iş verilmiyordu.

Cinsel sorunlar ve uyuşturucu bağımlılığı da İtalyan ordusunun en önemli dertleri arasında yer alıyor

Askerde parası olan yaşıyordu. Bir sosyologa göre, demokrasi okulları denilen kışlalarda, sosyal farklılıklar sivil hayattan da fazla ön plana çıkıyordu. 23 yaşındaki er M.M. şöyle konuşuyordu: "Ben üçüncü dördüncü elden porno dergi satın alıyorum, onlar kuşe kâğıda basılmış dergi alıyorlar. Kuşe kâğıda basılmış dergiyle mastürbasyon yapmanın zevki başkadır."

Tarihte, İtalyan Ordusu Etiyopya'da başarısızlığa uğramış, Mussolini Yunanistan'a bir türlü girememiş, Kuzey Afrika'da bir varlık gösterememişti. Lübnan buhranında İtalyan birliklerinin başarılı çarpışmaları orduya biraz olsun prestij getirmişti. İşte yavaş yavaş belini doğrultan İtalyan Ordusu'nun gerçek yüzü buydu ●

KISA KISA

Yunanistan'da erken seçim

Yunanistan Cumhurbaşkanı Sarzetakis, parlamento seçimlerinin 2 Haziran tarihinde yapılmasını öneren tasarıyı kabul etti.

Erken seçim için Başbakan Papandreu tarafından sunulan "ulusal gerekçeler" ise Kıbrıs sorunu ve anayasa değişikliği. Cumhurbaşkanı Sarzetakis, erken seçimi onaylarken Kıbrıs sorunu için güçlü bir yeni hükümet gerektiğine inandığını ileri sürdü. Papandreu, Cumhurbaşkanı'nın yetkilerini kısıtlayan mevcut anayasanın değiştirilmesi için bir sonraki parlamentonun onayı gerektiğini ve bu nedenle erken seçim istediğini belirtti. Gözlemciler Sarzetakis'in erken seçimleri kabul etmesinden sonra Yunanistan'da partilerin propagandalarını yoğunlaştırdıklarını haber veriyorlar. Ana muhalefet lideri Mitsotakis ise erken seçim arifesinde siyasi arenada "sadece eşitlik" istediğini kaydetti. Öte yandan Papandreu'nun partisi Pasok içinde hoşnutsuzlukların arttığı bildiriliyor. Milletvekili Tassos İnces, Papandreu'yu NATO ve ABD konusunda verdiği sözleri tutmamakla suçlayarak partiden istifa etti.

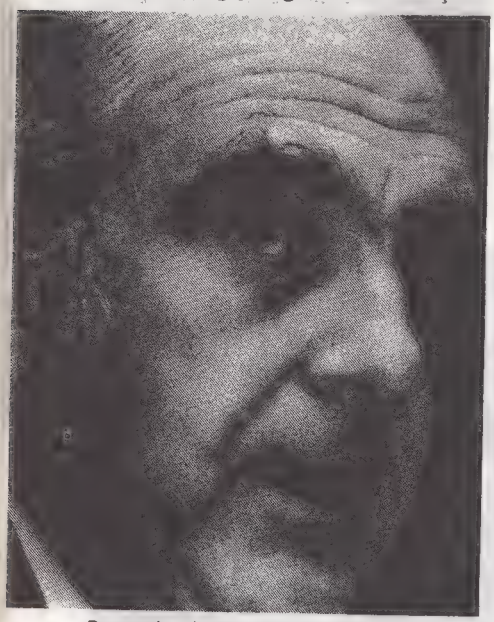

Papandreu'nun iç politika sorunlarına karşı sürekli Kıbrıs'ı öne sürmesi dünya siyasi çevrelerini bunaltıyor

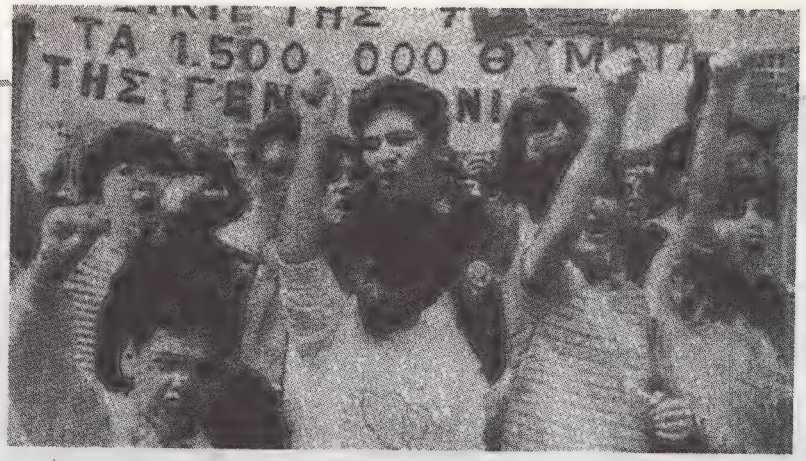

Birleşik Amerika ve Fransa'nın yanı sıra Yunanistan'da da gösteriler yapıldı

24 Nisan yaygarası

Ermeni soykırımı iddiaları 24 Nisan'la birlikte şoven Ermenilerin kışkırtmalarıyla dünyanın gündemine zorla bir kez daha sokuldu. Amerika'da Temsilciler Meclisi Ermeni bir papazın yönettiği ayinle açılırken, California'da Türkiye aleyhine büyük gösteriler düzenlendi. Federal Almanya ve İsviçre televizyonları Nazilerin Yahudi soykırımıyla Ermenilerin soykırım iddiaları arasında paralellikler kurma çabasına giriştiler.

Batı'da koparılan yaygaralara bu sene ilk kez açık bir şekilde Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin yayın organı "**Pravda**"da katıldı. "**Pravda**'nın Ermenistan Cumhuriyeti Bilimler Akademisi'nin bir üyesinin yazısı aracılığıyla yayınladığı soykırım iddiaları Türkiye Dışişleri Bakanlığınca sert tepkiyle karşılandı. Dışişleri, "**Pravda**" iddialarının "teröristlerin iddialarıyla aynı paralelde" olduğunu bildirdi. Açıklamada "İddiaların **Pravda** gibi bir gazetede yer almasının üzüntüyle karşılandığı da" kaydedildi.

Arjantin'in "Nürnberg Mahkemeleri" başladı

Arjantin'de aralarında 3 eski devlet başkanının da bulunduğu 9 eski general ve amiralin yargılanmasına başlandı. Sanıklar, Mart 1976'da Isabel Peron'un düşürülmesinden sonra ülkede sol muhalefete karşı başlatılan savaş sırasında 30 bin kişinin kaybolması, cinayetler ve işkencelerden ötürü suçlanıyorlar. Siyasal gözlemciler 1930'lardan bu yana ilk kez gerçekleştirilen bu davaların, Arjantin'de bir dönüm noktası oluşturduğunu ileri sürüyorlar. Yargılanan eski devlet başkanları, Jorge Videla, Roberto Viola ve Leopoldo Galtieri. Söz konusu sanıklardan sadece Galtieri, 1982 yılında Falkland Savaşı'ndaki yenilgiden ötürü suçlanıyor. Davaların sürdürüldüğü mahkeme binası önünde yaklaşık 50 bin Arjantinli gösteriler düzenleyerek suçluların cezalandırılmasını istedi. Devlet Başkanı Raul Alfonsin ise, televizyonda yaptığı bir konuşmada yeni bir sağ askeri darbe hazırlandığına dair haberler aldıklarını ve bunu kesinlikle önleyeceklerini belirtti. Gözlemciler, Alfonsin'in bu konuşmasını daha çok ülkenin içinde bulunduğu ekonomik çıkmazı bir silah gibi kullanan sağ muhalefete karşı yaptığı görüşünde birleşiyorlar.

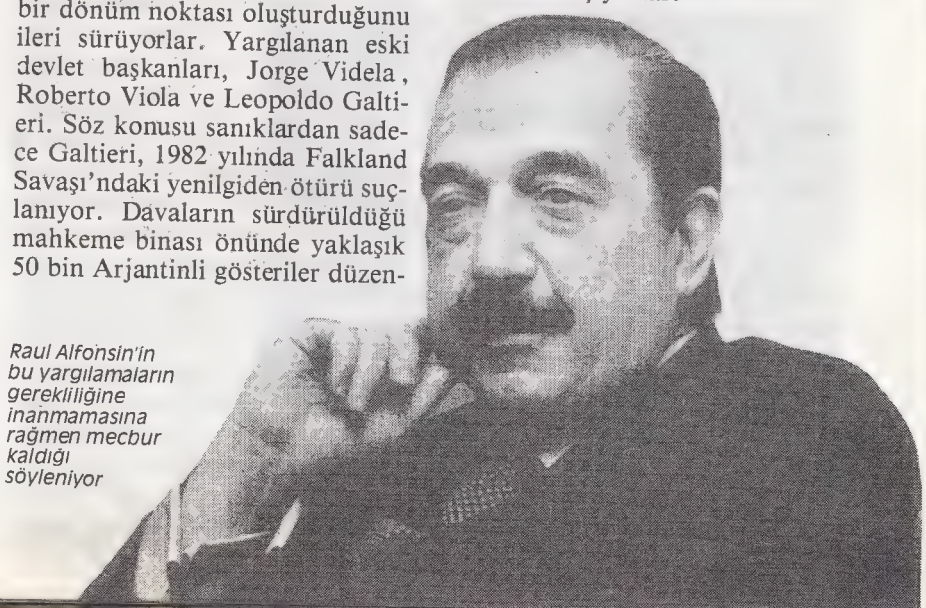

Raul Alfonsin'in bu yargılamaların gerekliliğine inanmamasına rağmen mecbur kaldığı söyleniyor

Eksik mobilyanız kalmasın!

Bütün Kelebek ürünlerinde olan ve bütün kaliteli mobilyalarda olması gereken özelliklerden bazıları.

- *Dolap kapakları, yan yüzeyleri ve alt üst plakalarının iç ve dışları aynı cins olmalıdır.*
- *Dolap kapak menteşeleri boy (çakma) menteşe olmamalıdır.*
- *Çekmeceler, sağlam, kaliteli kontrplaktan yapılmalı ve özel bir ray sistemi üzerinde hareket etmelidir.*
- *Yenilenmesi gereken en küçük parça dahi (bir dolap kapağı, bir çekmece ya da bir raf) yedek parça gibi kolaylıkla sağlanabilmelidir.*
- *Parçaları birleştiren vidalar, doğrudan ahşaba değil, özel yuvalara yerleştirilmiş dübellere girmelidir.*
- *Mobilyalar, evinize kadar özel ambalajı içinde taşınmalıdır.*

Ev döşeyenler, mobilyasını yenileyenler, mobilya takımlarını tamamlayanlar, zenginleştirenler önce Kelebek Mobilya'ya bakıyor.

Çünkü: "Bugün biraz, yarın biraz" büyütülebilecek "modüler" mobilyayı yalnızca Kelebek sunuyor.

Çünkü: "Önce döşe, sonra öde" taksit imkânı Kelebek'te.

Siz de önce Kelebek Mobilya'ya bakın. "İki Koldan Taksit" imkânından yararlanın: Eksik mobilyanız kalmasın!

Kelebek Mobilya

"evini benimser"

MARKOM

Cemil Karababa yedekli çalışıyor. Bedenleri tamamlamış, kafalar için sipariş bekliyor

Portreler Kralı'nın düşüşü

Ulusal bayram ve özel günlerde, koca koca binaların en üst katından aşağıya salınan dev Atatürk resimlerinin, imzası boyundan büyük ressamı son günlerde, dünyanın 8. harikasını yaratma peşinde. Atatürk ressamı olarak tanınan Cemil Karababa'nın son projesi, resmin dışında bir çalışma olacak. Kendi ifadesine göre, Suudi Arabistan üzerinden, hatta Kızıldeniz'den geçen tüm uçaklardan görülecek bir "Lailahe İllallah Muhammeden Resulallah" yazısı. Eğer Karababa bu projesini Suudi Arabistan Kralı'na kabul ettirebilirse "inşa" edilecek olan yazı 4 bin metre uzunluğunda olacak ve 10 bin işçinin çalışması sonucunda Türk parasıyla trilyonu aşan bir masrafı gerektirecek.

Resim sanatı açısından pek alışılmadık boyutlar, ressam Karababa'nın hiç yabancısı değil. Dev Atatürk resimlerinin yanı sıra, hemen hemen tüm Arap devlet adamlarının ve Eisenhower'dan Reagan'a kadar çeşitli Amerikan başkanlarının portreleri de Karababa'nın yapıtları arasında yer alıyor.

"Dedikoduları dinlediniz. Şimdi Mustafa Kandıralı'dan..."

İstanbul'un mutena semtlerinden birinde, gündüz vakti can sıkıntısından radyoda istasyon arayan bir evkadını, birdenbire kulağının dibinde dertleşen iki genç kadın sesi duyunca şaşırıyor. Önce bunun bir radyo tiyatrosu olabileceğini düşünüyor, ama az sonra konuşmaların "rol" değil, gerçek olduğunu anlıyor. Seslerden biri diğerine, kocasının akşamları içip içip arkasını dönmesinden, kendisinin de teselliyi başka erkeklerde aradığından yakınırken, diğeri ona çeşitli taktikler veriyor. Akşam aynı istasyonu ailece dinlediklerinde anlıyorlar ki; dinledikleri, yakınlarda bir yerde telsizli telefonla yapılan bir telefon konuşmasından başka bir şey değil. Davetsiz dinleyici, önceleri yaptığının ayıp olduğunu düşünse de, merakı vicdanını bastırıyor ve bir müddet sonra bu telsiz telefon konuşmalarının tiryakisi oluyor. Birkaç günlük dinlemeden ve çevrede yapılan küçük bir araştırmadan sonra konuşan taraflardan birinin kimliğini tespit etmesi hiç de güç olmuyor. Olayın kahramanının yakından tanıdıkları mazbut bir aile kadını olması, işi daha da ilginç hale getiriyor. Tabii, bu arada bu eğlenceli istasyon olayını birkaç yakın dostuna da haber vermeden edemiyor. Şimdi, telsizle dertleşmekten hoşlanan genç kadın ne zaman arkadaşını arasa, tanık aileler arasında bir telefon trafiğidir başlıyor. Herkes birbirine haber veriyor: "Haydi radyonu aç, program başladı."

Telsizli telefon kullanan ve özel hayatlarının radyodan yayınından pek hoşlanmayacak olanların dikkatine!

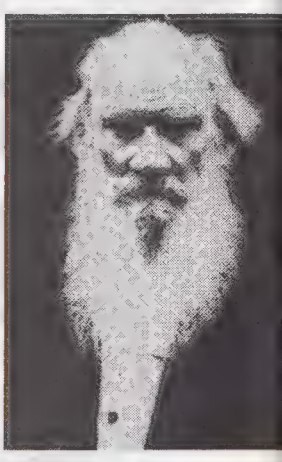

Leo Tolstoy

Sonu benzemesin

Uluslararası Sinema Günleri'nin tanıdık yüzleri her gün birbirlerini görmekten tam bıkmışlardı ki geçen gün oynayan "Tolstoy" filminin perdedeki yüzlerini birden karşılarında buluverdiler. Sovyet yönetmen Sergey Gerasimov ile karısı Tamara Makarova filmin baş oyuncularıydılar ve İstanbullu sinemaseverleri selamlamak için Moskova'dan gelmişlerdi. Film başlamadan önce sahneye davet edilen konuklardan Tamara Makarova şöyle diyordu: "Tüm çalışmalar boyunca filmde yer alan karışıklıklar, gerginlikler, ruhsal sıkıntıları aynen evimizde de yaşadık. Ancak ne mutlu ki, filmin sonunda yaşanan bizim evde olmadı." Usta

oyuncu Tamara Makarova'nın sözünü ettiği kötü sonda Tolstoy ölümünden kısa bir süre önce evini terk ediyor ve ölüm döşeğinde 48 yıllık karısını görmek istemiyordu. Ancak seyirciler arasından birinin "Sayın Sergey Gerasimov'un şimdilik ölmeye hiç de niyeti yok. Bekleyin de görün Bayan Makarova" demesi gülüşmelere yol açtı.

İstanbul'un alınmasını kim emretti

Bayazıt Camii İmamı İsmail Biçer'in okuduğu Kuran'ın yankıları Etap Marmara Oteli'nin tavanlarından henüz silinmemişti ki, kürsüye gelen İstanbul Anakent Belediye Başkanı Bedrettin Dalan, 1453 tarihinde Fatih tarafından fethedilen İstanbul'un alınmasının Hz. Muhammed tarafından emredildiğini açıkladı. Bu saptamayı "İslam Mimari Mirasını Koruma" konferansındaki konuşması sırasında yapan Dalan, hemen ardından yeni bir saptama daha yapacak ve "İstanbul'un Avrupa'daki tek büyük İslam şehri" olduğunu da açıklayacaktı. Arap Kentler Birliği, Arap Kentsel Gelişme Enstitüsü ve İstanbul Belediyesi'nin ortaklaşa düzenledikleri konferansa; Arap Kentler Birliği yöneticisi Abdullah al Soub'un yanı sıra, Kültür ve Turizm Bakanı Mükerrem Taşçıoğlu, Devlet Bakanı Kaya Erdem, İstanbul Valisi Nevzat Ayaz ve çok sayıda Arap ve Türk yetkili de katıldılar.

Kemal Naci Ekşi Haliç mavisi, daha doğrusu yanda görülen "Dalan Gözleri" ile meşhur oldu

Dalan'ın gözlerine rakip çıktı

İstanbul Belediye Başkanı Bedrettin Dalan'ın "Haliç'i temizleyeceğim ve göreceksiniz, gözlerim kadar mavi olacak" demesi üzerine birdenbire ün kazanan Dalan'ın gözleri günlerce basının çeşitli yorumlarına konu olmuştu.

Şimdiye dek yalnızca gönül işlerinde etkili olduğu sanılan "gözlerin" politika alanında ne denli işe yaradığı tartışıladursun, gözleriyle ünlü politikacılara bir yenisi daha eklendi.

Bakırköy Belediyesi'nin birinci hizmet yılını doldurması nedeniyle düzenlenen basın toplantısında Bakırköy Belediye Başkanı Dr. Kemal Naci Ekşi'nin ardından söz alan İstanbul Belediye Encümeni üyelerinden Erdoğru Atmaca, coşku ve heyecanla şunları söyledi:

"Bakın... Şu adamın gözlerine bakın... Nasıl da güzel gözler bunlar... Nasıl da sevecenlik dolu... Nasıl bir sevgiyle, içtenlikle bakıyor insana..."

O zamana kadar toplantıyı ilgisiz bir şekilde dinleyen basın mensuplarını birdenbire bir kaynaşma aldı. Foto muhabirleri, yeni bir yıldız keşfetmişçesine kameralarına sarıldılar. Flaşlar Kemal Naci Ekşi'nin gözlerinde patladı. Artık gözleriyle ünlü tek belediye başkanı Dalan değildi.

Atilla Akad: "MDP ile DYP iki kardeş partidir aramızdaki tek fark, biz kanunlara saygılıyız"

Asli görev tamamlanınca!

Geçtiğimiz günlerde yapılan kongrede MDP İzmir il başkanı seçilerek "Türkiye'nin ilk kadın il başkanı" unvanını kazanan Atilla Akad, politikayı "kadın gözüyle" değerlendirdi. MDP'deki son hadiselerin ve istifaların anlayış değil, birer şahıs kavgası olduğunu ifade eden Atilla Akad, "Akıllı uslu insanların bu yollara başvurmasından yana olmadığını" belirtti ve DYP ile MDP arasındaki "küçük" farkı da şu cümleyle özetledi: "MDP ile DYP iki kardeş partidir. Fikir ayrılığı yoktur. Aramızda sadece bir fark var; biz kanunlara saygılıyız."

Akad, kadının siyasetle uğraşmasının önündeki engelleri de şöyle anlattı: "Bizde yuvayı dişi kuş yapar, anlayışı hakim olduğu için politikayla uğraşan kadın asıl görevlerini yapamaz hale geliyor. Yani ev kadınlığı ile politikanın bir arada yürümesi mümkün değil. Politikada başarılı olmak için kadının bu asli görevlerini tamamlamış olması gerekiyor." Ancak, Akad'ın "asli görevin tamamlanması" derken, neyi kastettiği tam olarak anlaşılamadı.

ÇALIŞMA YAŞAMI / TÜRK-İŞ

"Artık geri dönüş yok"

İşçilerin içine düştükleri güç durumdan kurtulmaları için eylem kararı alan Türk-İş, eylemler zincirinin ilk halkasını 12 Mayıs'ta Bursa'da yapılacak kapalı salon toplantısında başlatacak.

Maçka Oteli'nin restoranında yemek yiyen kır saçlı adam, denizin mavisini göremeyecek kadar yorgundu. Son günler yoğun toplantılarla, artık kesin bir karara ulaşacak tartışmalarla geçmişti. Alınan karar açıklandığında fazla etki yapmadı. Çünkü Türk-İş, son bir yıldır, işçilerin kısıtlanan hakları konusunda etkin bir mücadele vermekten söz ediyor, ama sözü edilen mücadeleye bir türlü başlamıyordu. Ancak bu kez durum gerçekten ciddiydi. Taban daha aktif bir tutum için, yönetimi sıkıştırıyordu. Türk-İş içinde bazı sendika başkanları da tabanın görüşünü paylaşıyor, yönetimden daha etkin bir mücadele için kesin karar alınmasını istiyorlardı.

Şevket Yılmaz, Asya Amerika Hür Çalışma Enstitüsü (AAFLI) ve Türk-İş'in ortaklaşa düzenledikleri "Basın ve Halkla İlişkiler" sempozyumu için iki gün önceden İstanbul'a gelmişti. Sempozyuma katılacak olan AAFLI Türkiye Direktörü Jeffrey Ballinger'i karşılayacak, Türkiye'de sendikacılıkla ilgili son durumu, bir de Ballinger'le tartışacaktı. Türk-İş önemli bir karar almıştı, artık "eylem" yapılacaktı. Bu karar öncesinde her şeyi iyi düşünmek, tartmak gerekiyordu. Şevket Yılmaz, **Nokta**'ya demokrasinin tam olarak yerleşmediği veya demokrasiye geçiş döneminde olan ülkelerde sendikal yaşama geçişi sağlamanın AAFLI'nın başlıca amaçlarından biri olduğunu söylüyordu.

"Ümitli bekleyiş" sona eriyor. Türk-İş demokrasiden vazgeçemezdi. Yılmaz, 3.5 yıldır demokrasiye geçiş döneminin beklentisi içinde olduklarını, ama bu dönemin yalnızca sıkıntı getirdiğini söylüyordu. Enflasyon en çok bordro mahkûmu ücretlileri etkilemişti. Yeni Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt yasasıyla getirilen grev yasakları sürüyordu, 495 bin işçi bu nedenle mağdur olmuştu. İşçilerin şu anda içinde bulundukları durum, uluslararası prensiplerden de, Türk-İş'in prensiplerinden de uzaktı. Hükümet ise "ihracat" diyor, başka bir şey demiyordu. Elbette Türk-İş de ihracatın artırılmasından yanaydı. Ama ihracat üretimle olurdu, hayali değil... Yılmaz, "6 Kasım seçimlerinde, demokrasiye geçiş ve hür sendikacılığa daha çabuk ulaşma özlemiyle doluyduk, ama bu gerçekleşmedi" diyordu. Yasalar Türk-İş'in karşısındaydı. Hür iradeyle sendikacılık yapamıyorlardı. "Talimatla hür sendikacılık olur mu"ydu?

Mayıs, Türk-İş'in eylem ayı. Şevket Yılmaz, Türk-İş'in eylem kararında ısrarlı olduğunu söylüyordu. Her şey planlanmıştı. Bu aşamaya gelindikten sonra geri dönüş yoktu. Alınan kararı son kez görüşmek üzere, sendika başkanları pazartesi günü bir araya gelecekler, hemen ardından Başbakan'la bir görüşme

yapacaklardı. Başbakan onları ikna edebilir, bugüne kadar olduğu gibi, bu kez de Türk-İş uzlaşabilir miydi? Yılmaz, "Uzlaşmaymış!. Neyin uzlaşmasını yapacağız, uzlaşacak ne kaldı?" diyordu. Başbakanla da görüştükten sonra, eylemin yeri ve zamanı açıklanacaktı.

Şevket Yılmaz, "İlk kez derginize söylüyorum, eylemler zincirinin ilk halkası 12 Mayıs 1985'te Bursa'da yapılacak kararlılık toplantısı olacak. Bunu mitingler izleyecek" diyordu. İlk toplantı için Bursa'nın seçilmesi nedensiz değildi. "Türk-İş, hür sendikacılığın temellerini bu ilde atmış"tı. Toplantı için her şey hazırdı. Bursa Kapalı Spor Salonu bu iş için tutulmuştu. Bu toplantıda, işçilere Türk-İş'in içinde bulunduğu durum anlatılacak, neden uzun bir duraklama devresi geçirdiği açıklanacaktı. Ayrıca, bu salon toplantısını izleyecek eylemler zinciri konusu da, yine bu toplantıda tartışılacaktı.

"Artık geri dönüş yok" diyen Türk-İş'in, mücadelede kararlı olup olmadığı, 12 Mayıs'ta anlaşılacaktı.

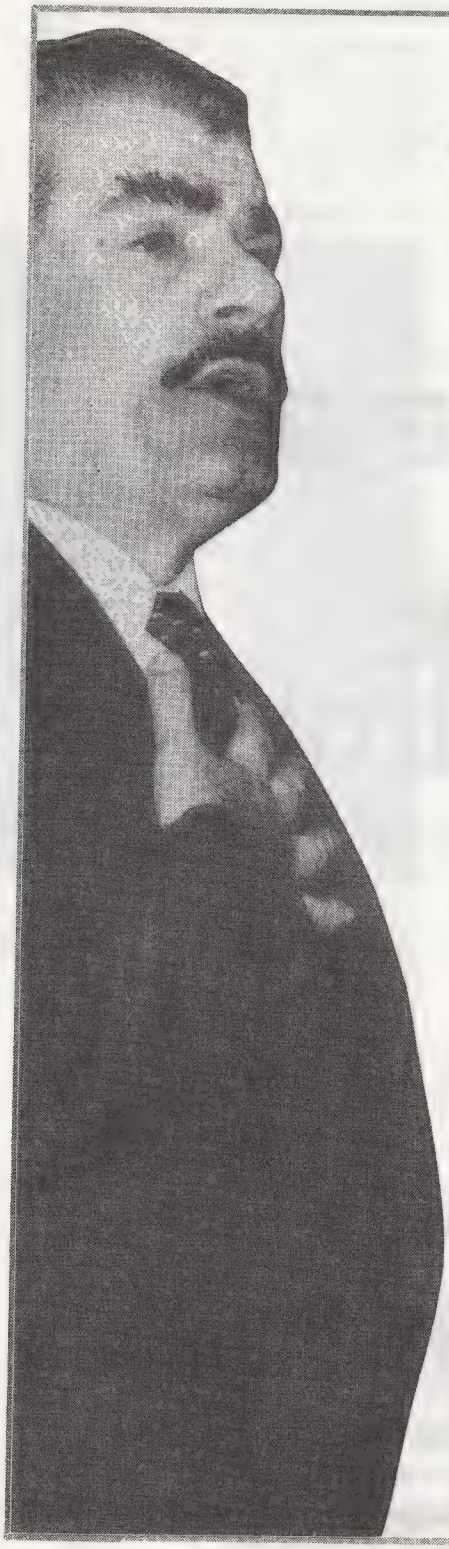

PORTRE / ŞEVKET YILMAZ

32 yıllık çile

Şevket Yılmaz, sendikacılık yaşamına 1953 yılında muhasebeci iken başlamıştı

Merinos Fabrikası'nda, bir kadın işçinin bordrosunda yanlışlık yapılmasaydı, Şevket Yılmaz belki de sendikacı olmayacaktı. Ama uğraşıp didinip yanlışlığı düzeltmiş, diğer işçiler de birbiri ardına, fabrikanın bu genç muhasebecisinin kapısını aşındırır olmuşlardı. Sorunu olan ona koşuyordu. İşçilerle bu yakın ilişki sonunda Yılmaz bir gün kendisini Türk-İş kurucularından Recep Kırım'ın karşısında bulacaktı. Kırım'a sendikacı olmak istediğini söylediğinde 24 yaşındaydı. Kendi ifadesiyle "32 yıl sürecek çileli yaşamı, işte o gün başlamıştı."

Eşinin, "Öyle yufka yüreklidir ki, birisi ağlayacak olsa ondan önce davranır" diye tanımladığı Şevket Yılmaz, 1929 yılında Rize'de doğmuş. Babası polisti. Bu nedenle çocukluğu şehirden şehire taşınmakla geçecek, Tatvan, Zonguldak, Bursa derken ortaokul da bitecekti. Babası emekli olunca aile Bursa'ya yerleşti. İlk işinin, ilk sendikacılığının ve mutlu yuvasının tohumlarının atıldığı Bursa, Yılmaz'ın yaşamında özel bir yer tutuyordu.

Sendikacılık başlıyor. Teksif'te başlayan sendikacılık yaşamı 1951'de aynı sendikanın Bursa Şube Müdürü olmasıyla giderek gelişmişti. Bu arada Tophane yokuşunda Sacide Hanım'la göz göze gelmiş ve kararını vermişti. İki genç 1953'te yaşamlarını birleştiriyorlardı. Evindeki huzurlu yaşam Şevket Yılmaz'ın en önemli dayanağı olacaktı. 1957'deki sendika başkan vekilliğini, 1964'te Teksif Bursa Başkanlığı izlemişti. Yılmaz artık, profesyonel sendikacıydı.

1953'te girdiği Teksif Sendikası'nın 12 yıl sonra Genel Başkanı oluyor, bu görev nedeniyle aile Bursa'dan Ankara'ya taşınıyordu. Bir yılda üç ev değiştirmişler, artık canlarına tak deyince Küçükesat'ta bir daire almışlardı. Yakınlarına göre evlerinden misafir hiç eksik olmazdı. Evin içinde her gün Rize'den, Bursa'dan gelenleri görmek mümkündü. İşçiler, sendikacılar derken Sacide ve Şevket Yılmaz bazı geceler yatacak yer bulamıyorlardı.

1967'den 1982'ye kadar Şevket Yılmaz, Türk-İş Başkan Vekilliği'ni de yürütecek, 1983'te ise Türk-İş'e Genel Başkan olacaktı. Onca hareketli yaşamına karşın sporla bağını hiç koparmamıştı. Bursa'da bulunduğu yıllar, Bursa Mensucat Spor Kulübü'nde üç yıl başkanlık sonra da altı yıl Bölge Tertip Komitesi üyeliği yapmıştı. Şimdi ise iyi bir futbol ve voleybol izleyicisi, aynı zamanda koyu bir Beşiktaş taraftarıydı.

Pederşahi bir aile. En büyük zevklerinden biri sürekli seyahatlerinden fırsat buldukça ailesiyle birlikte olmaktı. Beş çocuğuyla iki torununa çok düşkündü. Ailede son söz Şevket Yılmaz'ındı. Ne de olsa pederşahi bir aileden yetişmişti. Sert mizaçlıydı. Çabuk sinirlenir, ama çabuk yatışırdı. Eşi, Yılmaz'ı "tam bir Karadenizli" diye tanımlıyordu. Kemençe çaldı mı kalkıp horon oynuyor, halk müziğine ve Kamil Sönmez'in türkülerine bayılıyordu. "Hayatta en sevdiğim şey emektir" diyen Şevket Yılmaz yemeğe de çok düşkündü. Gerçi bu konuda ayrım yapmıyordu ama özellikle Karadeniz yemeklerini ve güveci seviyordu.

ulusal
kalkınmaya
katkıda
başarımız
güveninizdir.
T.C. ZİRAAT BANKASI
"gücüne erişilmez"

Ver parayı al karneyi

Yatırımcı devlet kuruluşlarından emekli yüksek bürokratlar, hak kazandıkları iş bitirme karnelerini müteahhitlere yüksek ücretle kiralıyorlar

Yatırımcı bir devlet kurumunda uzun yıllar görev yapmış, genel müdürlüğe kadar yükselmişti. Yeni gelen bakanla bir türlü yıldızları barışmıyordu. Kurumun işleriyle ilgili her önerisi geri çevriliyordu. Bu kibarca "Seni istemiyoruz, ayrıl artık" demekti. Emekliliğini istemeye karar verdi. Ama emeklilik maaşıyla geçinmek zordu, özel sektörde bir iş ayarlamak gerekti. Bir fikir edinmek için gazete ilanlarına bakarken gözüne ilginç bir ilan ilişti: "5 milyardan aşağı olmamak üzere iş bitirmesi olan A grubu karne aranıyor."

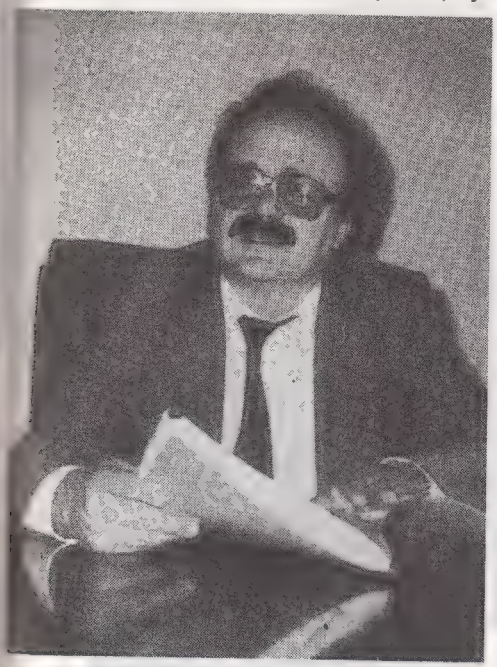

Sarı: "Uygulama tamamen yasal"

Yasaya göre, yatırımcı kuruluşun başında olduğuna göre, kendisinin de A grubu iş bitirme karnesi almaya hakkı vardı. Emekli olup karnesini alır, parası ve makine parkı geniş bir müteahhide devredebilirdi. Hemen emeklilik dilekçesini verip karnesini aldı. Kısa sürede karne arayan firmayla anlaşmıştı. Gerçi firmada onun durumuna uygun iş yoktu, ama teknik müdür gibi görünecekti. A grubu iş bitirme karnesi karşılığı, yüklü bir "transfer ücreti" alıyordu.

Kiralık karne piyasası. Resmi ihalelere girmek için müteahhit firmalarda aranan koşullar yeterli makine parkı ve mali imkan dışında, bir de "iş bitirme karnesi"ydi. Bu karneler ya daha önce devletten ihale alıp tamamlamış müteahhitlerde bulunurdu, ya da DSİ, TCK, TEK gibi yatırımcı devlet kuruluşlarında üst düzey yöneticilik, şantiye mühendisliği yapanlara verilirdi. Verilen karnedeki iş hacmi genel müdürler için sınırsız, muavinleri içinse 3.5 milyar tutarındaydı.

Piyasada yeterli paraya ve makinelere sahip, ama daha önce hiç devlet ihalesi almamış çok sayıda firma vardı. Bunlar inşaat sektöründeki durgunluk nedeniyle, Türkiye'nin en büyük müşterisiyle çalışmak, devlet ihalelerine girmek istiyorlardı. Bunun önkoşulu olan iş bitirme karnelerini de eski bürokratlardan parasını ödeyerek kiralıyorlardı.

Gazete ilanıyla karne arayan bir müteahhit, fiyatı piyasadaki arz ve talebin belirlediğini söylüyordu. İhale mevsimine girildiğinden, şu sıralarda piyasada pek uygun karne bulunamıyordu. Karnelerin piyasa fiyatı, üzerlerinde yazılı iş hacminin yüzde 1'i kadardı. Yani gazete ilanıyla aranan 5 milyarlık karnenin kirası 50 milyon liraydı. Bu kira karneyle girilen ihale kazanılırsa ödeniyordu, müteahhit ihaleyi kazanamazsa karne sahibi daha düşük bir miktarla yetiniyordu.

Yasadışı değil. Türkiye İnşaat Müteahhitleri İşveren Sendikası (TİMSE) Başkanı Sami Sarı'ya göre bu durumun hiçbir yasadışı yönü yoktu. Karnesini müteahhit firmaya kiralayanlar ihale süresince, o firmanın yönetici kadrosunda görünüyorlardı. Eski bürokratların karneleriyle ihaleye girmek yıllardır gözlenen bir uygulamaydı.

Yasal olmasına yasaldı, ama sonuçta bu, devletin bazı bürokratlarına tanıdığı bir "imtiyaz"dı. Yüksek bürokratlar dolaylı yoldan da olsa yüklü bir "emeklilik ikramiyesi" alıyorlardı. Uygulamanın haksız kazançlar doğurduğu tartışılmazdı●

İhale mevsiminde bu tür ilanlara rastlanıyor

2. Köprü'yü STFA mı yapacak?

Büyük devlet ihaleleri

Türkiye ile Irak arasında yapılacak 250 milyar liralık 2. petrol boru hattı ihalesi ile ilgili olarak teklif verecek gruplar belli oldu. Bu yılın ikinci büyük devlet ihalesine Enka, Sezai Türkeş-Fevzi Akkaya, Gama ve Tekfen firmalarının liderliğini yaptıkları gruplar katılacak.

Bu arada Bayındırlık Bakanı Safa Giray, ay sonunda belli olacak 2. Boğaz Köprüsü ihalesinde Sezai Türkeş-Fevzi Akkaya'nın en ucuz teklifi verdiğini, bir pürüz çıkmaması halinde köprünün yapımını alacaklarını belirtti.

"Mini devalüasyon" yeni zamlar getiriyor

Türk lirasının dolar karşısındaki değeri bir gece içinde yüzde 3 oranında düşerken, maliyet artışı nedeniyle tüketim mallarına zam yapılması kaçınılmaz hale geldi. Önümüzdeki günlerde tekel ürünlerine yapılacak zammı akaryakıt, Petkim ürünleri, elektrik, gübre, demir-çelik, çimento ve ilaca yapılacak zamların izleyeceği tahmin ediliyor. Bu arada yapılan "mini devalüasyon"la bir gece içerisinde bütçede öngörülen açıkla birlikte ithalata bağlı yatırımların maliyetinin yükseldiği de gözlemlendi. Ödenmesi gereken dış borçlar bir gecede 316 milyar TL artarken 2. Boğaz Köprüsü'nün maliyetinde 7 milyar liralık bir artış meydana geldi.

IMF'nin izniyle emisyon trilyonu aşıyor

İmzalanacak yeni stand-by anlaşması için Ankara'ya gelen IMF heyetinin Türk yetkililerle yaptığı görüşmeler sürüyor. Daha önce yapılan görüşmelerde anlaşmazlığa neden olan noktaların büyük kısmı Pakdemirli, Yusuf Özal ve Canevi'nin Washington ziyaretleri sonrasında giderilmişti. Yetkililer, Türkiye Masası Şefi Geoffrey Tyler başkanlığındaki heyetin dolaşımdaki para miktarının trilyonu aşmasına yeşil ışık yaktığını ve önümüzdeki günlerde bu barajın aşılacağını belirtiyorlar. Ankara'daki görüşmeler sonucunda anlaşma sağlanırsa, IMF heyeti Washington'a dönecek. Orada onaylanacak olan niyet mektubu daha sonra Yavuz Canevi ve IMF yetkililerince imzalanacak.

Mengenecioğlu, yine önde

Petrol taşımasında aslan payı UM'un

DİTAŞ'ın İran'dan taşınacak petrolle ilgili olarak açtığı ihale sonuçlandı. Toplam 18 milyarlık ihalede, en düşük fiyatı Denizcilik AŞ sahibi Pekin Baran ve Zihni Grubu'ndan Asaf Güneri verdiler. Ancak Baran ve Güneri ihaleden yalnızca 3'er milyarlık pay alabildiler. İhalede en büyük pay ise daha yüksek fiyat vermesine karşın filosunun büyüklüğü nedeniyle UM Denizcilik'e gitti. Uğur Mengenecioğlu, bu yıl devletten petrol taşıma karşılığı 12 milyar lira alacak.

Kokteyl yapmak bir sanattır.

Şimdi, yeni
TAT DOMATES KOKTEYL'i
kokteyl ustaları öneriyor.
Dostluk için, sağlık için
TAT Domates Kokteyl için.

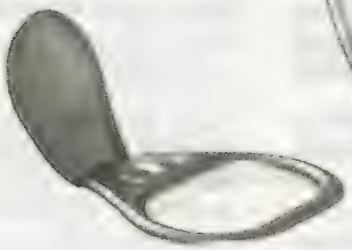

Türkiye'de ilk defa kolay açılır
(easy open) kutularda.

tat

"Adı gibi tadı var"

PSİKOLOJİK GEREKSİNİM Mİ, SPOR MU?

En büyük benim

Üçgen bir vücuda, güçlü kaslara sahip olmak; tıpkı Amerikalı aktörler gibi... Bu düş, erkekleri Vücut Geliştirme Salonlarının müdavimi yapıyor.

"Kendimi diğer insanlardan farklı, üstün hissediyorum. Ayağımı yere sağlam basıyorum. Çünkü kendime güvenliyim. Kimse benimle kavga etmeye yanaşmıyor, herkes benden korkuyor. Kızların ilgisini çekiyorum. Adalelerimi şöyle bir sıkıyorum, nasıl bu kadar adaleli olabildiğimi soruyorlar". 22 yaşında, Açık Öğretim 2. sınıf öğrencisi Necati Keykan, 2.5 yıldan beri Yorgo Tagar Jimnastik Salonu'nun müdavimiydi. Haftada üç gün, dört bir yanı aynalarla çevrili, çeşitli jimnastik aletlerinin bulunduğu bu salonda, güzel bir vücuda sahip olmak için canla başla çalışıyordu. İri kıyım bu genç, pop müzik eşliğinde yaptığı çalışmaya ara vermişti. Çocukluğundan beri güçlü bir erkek olmak istediğini söylüyordu. Ergenlik çağına geldiğinde, vücut geliştirme sporu yapan bir akrabasının vücuduna imrenerek bakıyor, öyle bir vücuda sahip olabilmeyi nasıl da istiyordu. Sonunda babası, onun bu arzusuna uymuştu. Ama annesi? "Aman oğlum, ne güzel bir vücudun var. Gidip vücudunu mahvedeceksin, biçimsizleşeceksin" diyordu.

Necati, Amerikan filmlerinin hastasıydı. Üçgen vücutlu aktörleri ilgiyle izlerdi: "Daha sonra televizyonda, basında yer alan vücut geliştirme sporuyla ilgili tüm haberleri kaçırmadım, kestiğim fotoğraflara bakardım. Özentiyle başladım bu spora. İnsanın kendisine olan güvenini artırıyor, üzerindeki stresi azaltıyor. Başkalarının yanında ezilmiyorsunuz. Gördüğünüz gibi vücudum hiç de çirkin değil".

Üç misli yemek. İTÜ Uçak Mü-

"Bize karşı çıkanlar, içten içe bizi kıskananlardır."

"Kadın olduğumu unutmuyorum ama..."

"Erkek olmak isterdim"

Türkiye'de ilk kez bir bayan, Nazan Dalbudak vücut geliştirme sporunu yapıyor. 32 yaşında olan, bir mağazada tezgâhtar olarak çalışan Dalbudak* Nokta'*nın sorularını yanıtladı:

Nokta: Ne zamandan beri vücut geliştirme sporuna ilgi duyuyorsunuz?

Dalbudak: İlgim seneler öncesine dayanıyor. O zamanlar gazetede bu sporla ilgili çıkan resim ve haberleri tek tek kesip, biriktirirdim. Resimlerin karşısına geçip dakikalarca seyrettiğim olurdu.

Nokta: Türkiye'de ilk kez bu sporu yapan bir kadın olmak nasıl bir duygu?

Dalbudak: Ben küçüklüğümden beri erkek gibi büyütüldüm. Hatta diyebilirim ki hiç kız arkadaşım olmadı. Avrupa dergilerinde bayan vücutçuların resimlerini görünce, ben neden vücutçu olmayayım dedim.

Nokta: Toplumda yerleşmiş olan kadın imajını da yıkıyorsunuz.

50 yaşından sonra da vücut geliştirilebilir (üstte)

Özellikle gençler bazen kişisel, bazen salt sportif amaçlarla vücut geliştiriyorlar.

hendisliği öğrencisi Cihan Yıldırım, ise şöyle diyordu: "Ben de Necati gibi bu spora özentiyle başladım. Ben kendimi kadınlara beğendirmek için bu sporu yapmıyorum. Kendim için, sağlıklı olmak için çalışıyorum. Türkiye'de vücut geliştirme sporunu yapanlar hakkında, cinsel yetersizlikleri var diye spekülasyonlar yapılıyor. Kesinlikle yanlış. Başkalarının düşündükleri beni ilgilendirmiyor. Kadınlar nasıl makyaj yapıyorlarsa, erkekler de vücut geliştirme yapıyor. Bu spora başladıktan sonra, eskiden yediğimin üç misli yemeye başladım, bayağı adalelendim. Her erkek adaleli olsun ister. Bize karşı çıkanlar, içten içe bizi kıskananlardır". Cihan, enine genişlemede, kaslarını güçlendirmede hayli yol katetmişti.

Giderek kuvvetlenmek. Bir özel şirkette muhasebe memurluğu yapan, 52 yaşındaki Gani Yıldırım 6 yıldan beri bu sporla iç içe... Ufak tefek bir insan olmasına rağmen güçlü kaslara sahip olabilmek için var gücüyle çalışıyordu: "25 yıl önceydi. Bir Amerikan dergisinde bir

Hem estetik hem sportif bir olay diye de algılanabilir

Dalbudak: Bence kadın her zaman kadındır. Her ne kadar erkekler gibi giyiniyor, bu sporu yapıyorsam da kadın olduğumu hiçbir zaman unutmuyorum. Çoğu zaman etek giyiyor, makyaj yapıyorum. Ama yine de dünyaya yeniden gelsem erkek olarak gelmek isterim.

Nokta: Bu spora başladıktan sonra kendinizde ne gibi değişmeler hissediyorsunuz?

Dalbudak: Vücut ölçülerimde bir değişme oldu. Elbiselerim dar gelmeye başladı. Dediğim gibi zaten erkek gibi giyiniyor, erkek gibi hareket ediyorum.

Nokta: Nasıl bir gıda rejimi uyguluyorsunuz?

Dalbudak: Protein bu spor için şart. Karbonhidratlı yiyecekler ise kesinlikle yasak. Diyet diye ölüp bittik.

Nokta: Ya kaslı bir vücuda sahip olmak?

Dalbudak: Adaleler sadece gösteri sırasında ortaya çıkıyor. Vücutçu bir bayanı bikiniyle görün bunu anlamak çok zor. Benimle evlenecek olan erkek beni bu halimle kabul etmek zorunda.

Dünya motor yağı:

SHELL SUPER PLUS

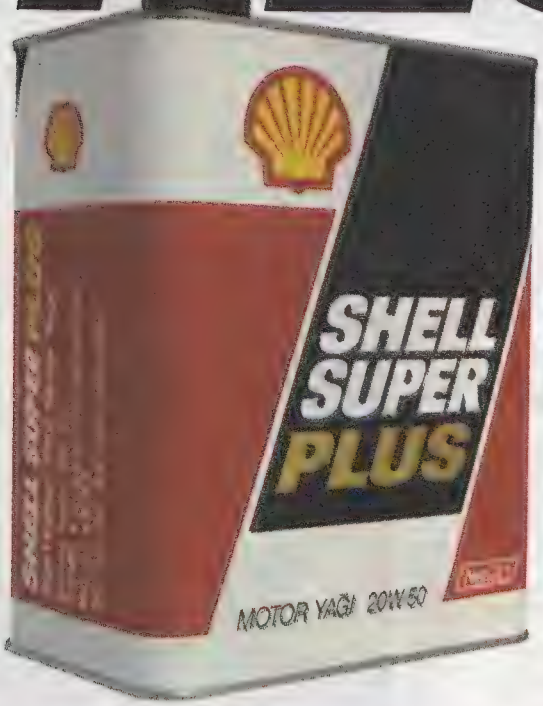

Bütün motor yağları görünüşte birbirine benzer.
Bir motor yağının kalitesini anlamak için, uluslararası teknik kuruluşların kalite ölçümlerine bakmak gerekir.
Bugün, motor yağları için en tanınmış kalite değerlendirmesi API sınıflamasıdır.
API ölçümlerine göre;

SHELL SUPER PLUS
Benzinli motor yağları arasında, dünyada en üstün SF sınıfındandır.

Shell

"Teknoloji, güvence, hizmet"

fotoğraf gördüm. Üçgen bir vücut, güçlü adaleler. Kesip sakladım. Zaman zaman baktım. Bu spora başladıktan sonra doktor yüzü görmedim. Giderek kuvvetleniyorum. Tabii estetik güzellik de önemli... Plaja gittiğimde bana bakıyor, bu yaşta ne kadar güzel vücudum olduğunu söylüyorlar. Methedilmek insanın hoşuna gidiyor. Vücudunuz geliştikçe pasifliğiniz kalkıyor, ezilmiyor, hakkınızı arıyorsunuz."

Yorgo Tagar Jimnastik Salonu'nun Vücut Geliştirme Öğretmeni Mike Artar 100 öğrencisi olduğunu söylüyordu. Bu spora erken yaşta başlamak iyi sonuç veriyordu. Amaç vücuttaki bütün kasların tek tek çalışmasını sağlamaktı. Başarılı olmak için iyi çalışmanın yanı sıra çok iyi beslenmek, iyi dinlenmek, sigara ve alkolden kesinlikle uzak durmak gerekiyordu.

Vücut Geliştirme Derneği Başkanı Nurhan Berker, Türkiye'de hâlâ bu sporun spor olarak kabul edilmemesinden yakınıyordu. Ama yine de ilgi büyük bir hızla artmaktaydı. "Eskiden İstanbul'da bir iki salon vardı, oysa şimdi 20 tane. Takriben 3 bin dolayında erkek bu sporu yapıyor. ABD'de 1949 yılından beri bu spor revaçta. Hemen herkes yapıyor. Başkan Reagan bile... Amerikalı aktörlere bakın, içlerinde hiç cılız görebilir misiniz? Hepsinin sağlıklı, güzel vücutları var. Bizde ise ancak uluslararası yarışmalara girebilecek 5-6 sporcu çıkabiliyor. Onlar da kendi çabalarıyla..." diyordu.

"Şampiyon Vücut Geliştirme Salonu"nun sahibi, eski dünya şampiyonu Ahmet Enünlü ise 130 öğrencisi olduğunu söylüyordu: Haftada 3 günlük çalışmanın bedeli 5 bin liraydı. Daha çok gençlerin, ama özellikle Kapalıçarşı'daki çırakların ilgi duyduğunu belirtiyordu.

Psikolog gözüyle. Psikolog Suna Tanaltay vücut geliştirmeye ilişkin olarak şöyle diyor: "Vücudunu aşırı geliştirmek isteyen erkek, çok güçlü, çok güzel, çok yakışıklı olduğunu kanıtlama çabasındadır sanıyorum. Bu güç ve güçsüzlük konusunda bir soruyu da birlikte getirir. Beğenilmek herkesin hakkıdır. Gerçek beğeniler dıştan içe yöneldikçe sağlamlaşır. Zekâ düzeyi, yetenekler, başarılar, özellikle kişilik yapısı insanın en güzel değerleridir. Bu yönden 'ego'su zayıf olan, kendine güveni eksik olan kişi kas gücü ile kuşatılmak, silahlanmak istemektedir belki... Kısaca özetlemek gerekirse beden ve ruh sağlığı açısından spor gerekli ve yararlıdır. Aşırı boyutlara uzanan çalışmaların güven duygusu özlemine gerçek bir yanıt ve çözüm getireceğine inanmıyorum."

"Kendimizi oyuyoruz"

1970 yılından 1982 yılına kadar birçok yarışmada Dünya ve Avrupa Şampiyonluğu'nu elde eden Ahmet Enünlü 37 yaşında, bekâr. 3 yıldır hiçbir yarışmaya katılmayan Enünlü, **Nokta'***nın kendisine yönelttiği soruları yanıtladı:*

Nokta: Nasıl bir çalışma düzeniniz var?

Enünlü: 16 yaşından beri bu sporu yaparım. Normal zamanlarda haftada üç gün ikişer saat çalışırım. Yarışmadan 6 hafta önce çalışmayı hızlandırırım. Günde 5 saat çalışırım. Ayna karşısında... İnsanın yaşı ilerledikçe eskisi gibi hırslı olamıyor. Çalışma giderek zor gelmeye başlıyor. Şampiyon olan bir kişi ya yeniden şampiyon olamazsam diye büyük bir korku yaşıyor. Bu sporda heykeltıraş gibi kendinizi oyuyorsunuz. Yarışmaya hazırlanmak büyük bir irade gerektiriyor. Gıdanıza dikkat etmek, yağlı besinlerden kaçınmak zorundasınız. Adale ile deri arasındaki yağı tamamen eritmeniz lazım ki, adalenizi sıktığınızda şekil verebilesiniz. Bu zor bir iş. Futbolda oyun var. Halbuki bu sporda oyun yok. Yarışma öncesi kalori miktarınızı düşürdüğünüz için kendinizi çok halsiz hissedersiniz. Yarışmadan bir gün önce bol şeker alırsınız, kandaki şeker miktarını yükseltmek için...

Nokta: "Dünyanın en güzel vücutlu erkeği" olmak nasıl bir şey? Sizinle flört etmek isteyen kadınlar oldu mu?

Enünlü: Oldu tabii. Ama ben bu sporu yapmadan önce de kadınlar tarafından çok beğenilirdim. Kadınlar beni beğensin diye bu spora başlamadım. Zaten kadınlar açısından değil, erkekler açısından güçlü olmak lazım.

Nokta: Erkekler arasındaki durumunuz?

Enünlü: Plajda çok komik durumlar oluyor. Erkekler eşlerinin bana bakmasını istemiyorlar, yanlarından geçerken beni kötülediklerini duyuyorum. Benim için bir fıkra uydurmuşlar: Bir kadın yaşlı bir terzi ile evli. Adam ölüyor, kadın hemen yakışıklı bir gençle evleniyor. İlk gece. Kadın soyunmuş yatakta. Erkek soyunuyor. Kollarını, göğsünü, belini, bacaklarını gösteriyor "Nasılım?" diye soruyor. Kadın sonunda sinirlenip "Ufak tefek bir kocam vardı. Ama benimle sevişmesini bilirdi" diyor. Benim kadınlarla ilgili bir sorunum yok.

Nokta: Kadınların bu spora başlamasını nasıl buluyorsunuz?

Enünlü: Yakıştıramıyorum. Adalelik erkekteki testestrojen hormonuyla ilgili. Bir kadın bu hormonu kullanmadan, ne kadar çalışırsa çalışsın adaleli olamaz. Hormonu kullanan kadınlar ise kadın olmaktan öte bir şeydirler. Göğüsleri küçülüyor, yüz ifadeleri erkek gibi oluyor, hatta sesleri...

Ahmet Enünlü: En ünlü vücutçumuz

"Orgazmın sayısı değil, niteliği önemli"

"Genç bir kızı yönlendirmek, ona seksi öğretmek, tecrübeli, görmüş, geçirmiş bir erkeğe çok büyük zevk verir" diyor ünlü ses sanatçısı. A.L. düşündüklerine uygun olarak evleneceği kişinin kendinden en az on yaş genç olmasını şart koşmuş, uzun bir arayıştan sonra da nihayet muradına ermişti. Bugün yanında nişanlısı olarak tanıttığı kız kendinden on beş yaş küçüktü ve cinselliği ilk kez onda tatmıştı. Otuzunu aşkın kadınları "çürüğe" çıkaran egemen ideleri yalnızca bir efsane mi? "Kesinlikle değil diyor" 20 yaşındaki Ayşe B. "Çünkü doyumu, penisin dikleşmesi, dölyoluna girip çıkmasıyla bir tutmak, kadının doğasından habersiz olmaktır. Benim bir kadın olarak sevişmede en çok aradığım şey uzun saatler okşamak, okşanmak ve öpüşmek. Genç erkekler, öylesine aceleci ki, bunları çoğu kez kısa, anlamsız bir ritüel haline getiriyorlar. Tüm bu nedenlerle ben de bir süredir, kendimden 20 yaş büyük erkekleri yeğler oldum. Onların hiç acele etmeden saatlerce beni okşamaları, öpmeleri beni çok daha mutlu ediyor."

Bir gecede beş-altı kez cinsel temasta bulunmaktansa saatlerce süren tek bir cinsel birleşmeyi yeğleyeceğini belirten tek kadın değil Ayşe B. **Nokta**'nın İstanbul'da görüştüğü kadınların büyük bir bölümü ve hatta ABD'de yapılan araştırmalar, erkek düşlerinin tersine, kadınların doyumlu uzun sevişmeleri, peş peşe cinsel birleşmelere yeğlediklerini gösteriyor.

Belki de bu nedenle genç kadınların bir kısmı genç erkeklerin güçlü cinsel dürtülerini, kolay orgazmını göz ardı edip, kendilerini olgun bir erkeğin duygulu ve yumuşak okşamalarına terk ediyorlar.

Her yiğidin gönlünde yatan. Peki ya erkekler? Onlar çocukları olabilecek yaşta kadınlarla ilişki kurmaktan ne tür bir doyum alıyorlar? Böylesi bir ilişkiden ne anlıyorlar? "Kendi omnipotanslarını" diyor psikanalitik yaklaşımlı psikologlar. "Olgun, güçlü, bilgili erkek, bu birikiminin genç, toy bir kız karşısında tanrısal bir yüceliğe yükseldiğini hissediyor. İlişkinin niteliği, kadının saflığı da bu kanıyı pekiştiriyor."

Sinemada olgun erkek ve genç kız tipinin simgeleri Marcello Mastroianni ve Nastassia Kinski

oloji de A.L.'nin bu görüşlerini destekliyordu: Yıllar geçtikçe kadın yaşlanıyor, erkek ise olgunlaşıyordu. Biri cazibesini yitirirken, öbürü giderek genişleyen bir çevre tarafından "arzu edilir" olarak değerlendiriliyordu.

A.L.'nin aile çevresi de kendi gibi düşünüyor olmalıydı: Doğduğunda, babası 56, annesi ise 32 yaşındaydı. A.L. bugün 80 yaşını dolduran babasının cinsel açıdan hâlâ fonksiyonel olduğunu söylüyordu.

Sel gider... "Ellisini aşkın bir erkeğin cinsel yaşamını 20 yıl öncesinin temposuyla sürdürmesi olanaksız" diyor biyologlar. "Oysa kadın açısından cinsellikte yaşın sınırları daha esnek. İleri yaşlarda orgazm olmak pek de zor değil." O halde olgun erkeklerin genç kadınları gönüllerince doyurabilecek-

59 yaşındaki ünlü zengin Meshulam Riklis ve Pia Zadora (28)

Cary Grant çok genç olan son karısıyla

Toplumdaki pedarşahi ideoloji, olgun erkek-genç kadın ilişkisini alışılmış sınırları çok zorlamayan, yaşanabilir bir ilişki kılıyor. Ancak bu birlikteliğin çok garipsenmemesi, herkes tarafından benimsendiği anlamına da gelmiyor. Bugüne dek 4 kez evlenmiş, bunların içinde, arasında ve dışında da azınsanamayacak sayıda kadınla ilişki kurmuş 50 yaşında bir gazeteci "erkekler kendilerinden çok küçük kadınlarda ne bulur anlamıyorum" diyor, "20 yaşında bir kadının bana bir şey verebileceğini sanmıyorum. Otuz yaşında flört ederken aklımda tek bir fikir vardı 'yatabilmek.' Bugün bu çok gerilerde kaldı artık karşımdakinden belli bir olgunluk düzeyi arıyorum. Benim anlattıklarımı anlasın bunlara tepki göstersin istiyorum ve çok boyutlu ilişkiler kurabileceğim kişilere yöneliyorum. Bu nedenle de kurduğum ideal ilişkiler ancak bana yakın yaşlarda kadınlarla oluyor."

Aşk yaşamında deneyimli gazetecinin gözlemlerine tüm olgun erkekler katılmıyor. 55 yaşındaki öğretmen Z.H. "Konumum gereği pek çok genç kadın öğrenci tanıyorum. Aralarında çok sempati duyduklarım var. Böylesi biriyle ilişki beni nereye götürür diye düşünüyorum. Cinsellik dışına taşmayacağına, hiçbir sorumluluk getirmeyeceğine, genç kadınların beni sonradan rahatsız etmeyeceklerine emin olsam hemen bir ilişkiye girişirdim. Ama elimde böyle bir garanti yok. Ve gençlerle beraber olmaktan çok büyük keyif duyduğum halde genç kadın öğrencilerimle ilişkilere yanaşmıyorum bile."

39 yaşındaki sinema eleştirmeni E.T. de kendisinden genç biriyle ilişkide, kişinin gizli ve açık tüm arzularının tatmin olacağını iddia ediyor. "Hem ana, hem baba, hem sevgili oluveriyor insan" diyor. "Yatakta da genç biriyle insan çok daha canlı, çok daha keyifli oluyor. Yanınızda dipdiri, tepkileri çabuk, dürtüleri güçlü birinin yattığını düşünün. Kendinizden geçmemeniz mümkün mü?"

Genlerin egemenliği... Olgun erkekler genç kadınlarla ilişkilerin ne kadar doyumlu olduğunu araştıradursun, olayları didiklemeden rahat edemeyen sosyal bilimciler ilişkinin köklü nedenlerini araştırıyorlar.

Aralarında psikanalitik yaklaşımlı olanları olgun erkek-genç kadın ilişkisinde baba-çocuk ilişkisinin kalıntılarını (bazen de özünü) buluyorlar. Biyolojik yaklaşımlı sosyolog ve antropologlar ise olaya bambaşka bir biçimde yaklaşıyor-

Frank Sinatra (üstte) ve artık yaşamayan Henry Fonda (altta) bir yaştan sonra hep en az 20 yaş küçüklerini yeğlediler

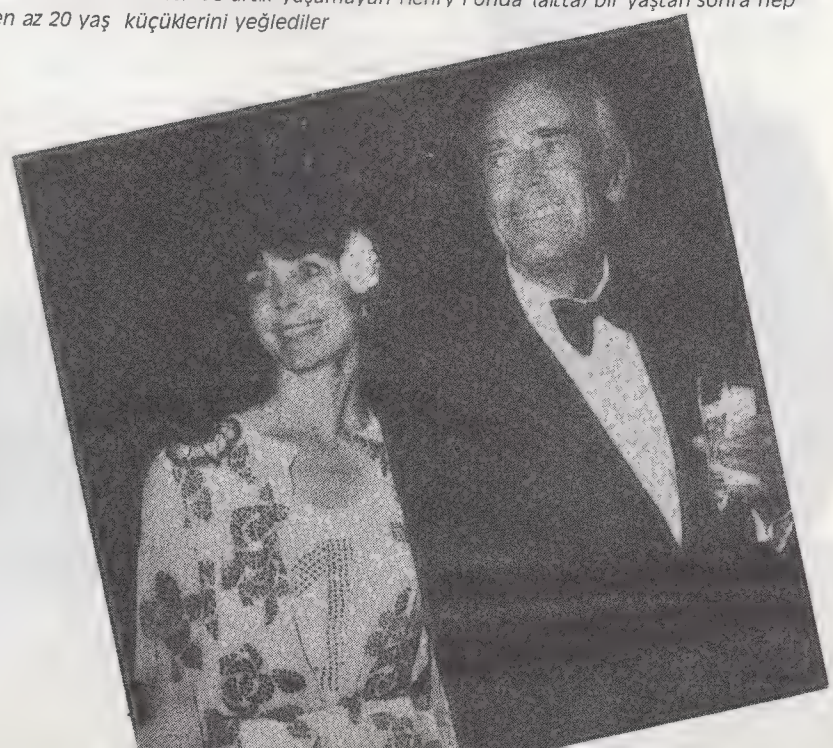

lar. **Cinsellik ve Beyin** isimli kitabında, Durden-Smith, "Kadınlarda cazibe her zaman gençlikle özleştirilmiştir. Bunun yanıtını da üretkenlik açısından gençliğin, kadının en değerli dönemi oluşunda aramak gerek" diye yazıyor. Genlerini gelecek kuşaklara iletmek açısından erkek ne kadar genç yaşta bir kadınla ilişki kursa, o kadar kârlı çıkacaktır. Çünkü genç yaşta bir kadın, o erkekten çok fazla döl alıp bunlarla çocuk sahibi olma yeteneğine sahip. Yani, erkeğin genetik programlanışında, genç kadınlara yönelmesinin doğal ve temel bir içgüdü olduğunu söyleyebiliriz."

Genlere sosyopsikolojik davranışı açıklayacak işlevler yüklemek son 5-6 yılda biyoloji ve özellikle genetik dallarında kaydedilen gelişmelerle ilgili. Ancak insanın bilinçli ya da yarı bilinçli davranışlarını, bilinçsiz genlere atfetmek, her sosyal bilimcinin hazmedebileceği bir yaklaşım değil. Bu kişiler, olgun erkek-genç kadın ilişkisinde, baba-çocuk ikilisini buluyorlar. Ayrıca genç bir kadınla ilişki kuran erkeğin hayat özü yenileniyor; duyguları, beyni gençleşiyor. Batı'da cinsel devrim sonrası (Doğu'da çok daha önceden) cinselliğin sadece üremeye, çocuk yapmaya yönelik işlevlerinden çıkıp, haz, oyun, keyif için yaşanan bir olgu haline dönüşmesi genlerin egemenliğini reddeden sosyal bilimcilere destek oluyor.

Nazan Saatçi'yla birlikte görülen Süha Özgermi, genç kadınlarla arasının iyiliğiyle ünlü

Kişisel istekler ne olursa olsun, istatistikler olgun erkek-genç kadın ilişkilerinin özellikle evliliğe dönüşme konusunda çok yaygın olmadığını gösteriyor. ABD'de yapılan bir araştırmada 45-54 yaşları arasındaki erkeklerin sadece yüzde üçünün kendinden 10 yaş veya daha genç kadınlarla evli olduğunu ortaya çıkarıyor. Genç kuşaklar için durum biraz farklı. Gençlerin cinsel davranışlarını hedefleyen bir başka araştırma, İngiltere'de 15-19 yaşlar arasındaki kızlardan yüzde 70'inin ilk cinsel ilişkilerini kendilerinden yaşlı erkekle yaşadığını gösteriyor. 54 yaşındaki Charlie Chaplin'in 17 yaşıdaki Oona O'Neil'le; Frank Sinatra'nın kendi kızından daha genç olan Mia Farrow ile evlenmesi; ulusal "çapkın ve işadamı" Süha Özgermi'nin genç kadınlarla bitip tükenmez maceraları Çin'in Tao'cu filozoflarına hiç de yabancı gelmiyor. Tao'cu düşünürler genç kadın-olgun erkek ilişkisinin alışılmış ilişkilerden daha üstün olduğunu belirtiyorlar. Önsevişmede sertleşmesi geciken yaşlı erkek için dölyolu çok salgı yapan genç bir kadının büyük nimet olduğunu söylüyorlar. Çünkü dölyolunun kaygan ortamında penisin sertleşmesi daha kolay olabiliyor. Ayrıca genç kadındaki dölyolunun sıkı olması da yaşlı erkeğin dikleşmesini kolaylaştırıyor. "Oysa genç bir erkek için" diyor Tao'cular "Sıkı dölyolu büyük bir tehlike, hatta bir tuzak olabilir."

Cinselliği dorukta, estetik boyutlarda yaşamak bir yana, genç kadın-olgun erkek ilişkisinde fiziki yaşın tek kıstas olarak alınmasına ilerici sosyal bilimciler karşı çıkıyor. "Kimin yaşlı, kimin genç olduğu kişiye, zamana, ortama, göre değişiyor" diyorlar. "Yetmiş yaşındaki birinde on sekiz yaşında bir delikanlının özünü keşfedebileceğiniz gibi, on sekizinde genç bir kızda ölmüş bir ruh da bulmak mümkün"●

Ünlü yazar Alberto Moravia'yı da genç kadınlar çok çekici buluyor

Bu bir reklamdır.

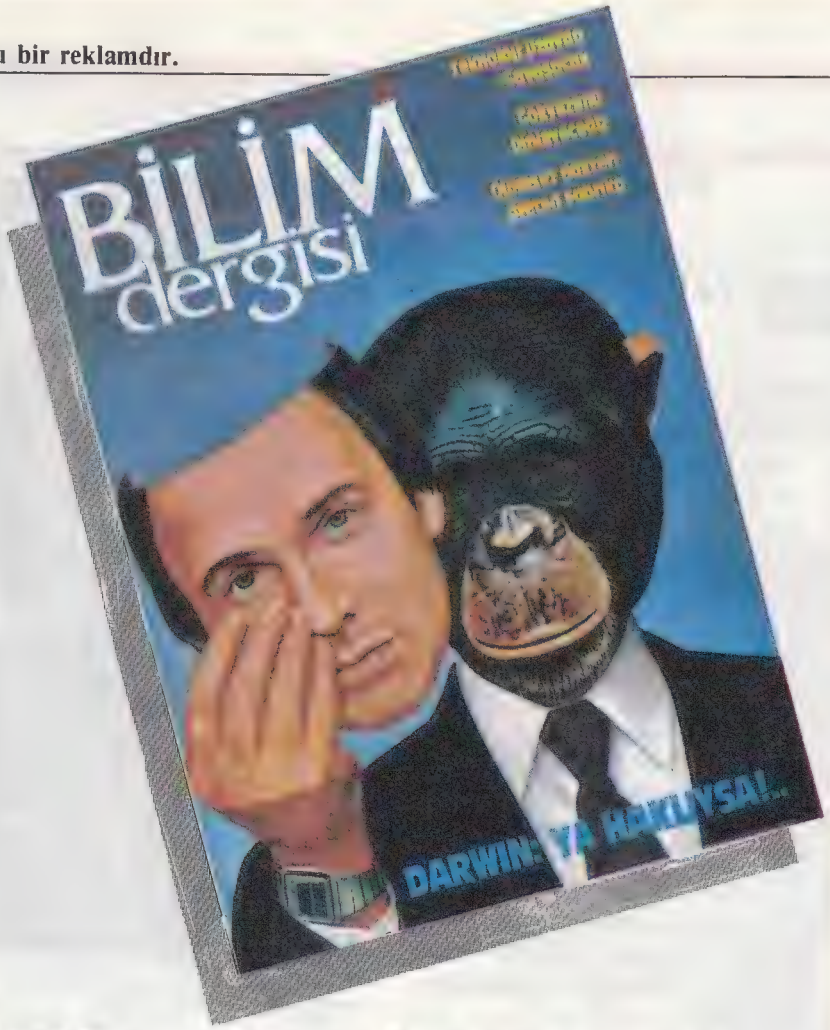

Bilimden bana ne demeyenlere

İnsanoğlunun atalarının, ağaçlardan inip, ayakları üstünde yürümeye başlamasından bugüne kadar, tarihin yetiştirdiği bilim adamlarının yüzde 90'ı hâlâ yaşıyor. Evet, yanlış okumadınız! Üstelik bir dizgi hatası da yok bu cümlede. Tekerleği bulan isimsiz bilim adamından 19. yüzyılın son çeyreğinde otomobilin bulunmasına kadar yaşayan bilim adamlarının sayısı, bugün yaşamakta olan bilim adamlarının yalnızca onda biri kadar.

İçinde yaşadığımız dünya hakkında bilinenler, birkaç yılda en az iki kat artıyor. Yeryüzünün dört bir yanındaki laboratuvarlarda, dersanelerde, çalışma odalarında durmadan bilgi üretiliyor.

Ne var ki, bilim adamları kuantum fiziğinden biyolojiye değin, bilim dağarcığına yeni bilgiler eklerlerken, sokaktaki insanın bildikleriyle bilim arasındaki uçurum her geçen gün biraz daha derinleşiyor. Bilgisayarlar yaşamımızın ayrılmaz bir parçası oldu olmasına, ama içimizden kaç kişi bu "akıllı" aygıtların nasıl çalıştığını biliyor?

Gittikçe derinleşen bu bilgi uçurumu Batı ülkelerinde yeni bir yayın türünün doğmasına neden oldu: Popüler bilim dergileri... Yaşlı dünyamızın bilgi bombardımanına tutulduğu bugünlerde "Bilimden bana ne" demeyen tüm çağdaş insanlara seslenen bu dergiler, bilim ve teknoloji alanındaki en son gelişmeleri herkesin anlayacağı bir dilde aktarıyor. **GELİŞİM BİLİM DERGİSİ** ülkemizde, bu anlayışı hayata geçiren çok az örnekten biri... Üçüncü yaşını dolduran **BİLİM DERGİSİ**, bilimin sınırlarını zorlayan en karmaşık konuları bile, bilimsellikten ödün vermeden ilginç kılmayı başarıyor. Pırıl pırıl renkli fotoğraflar, açıklayıcı şemalar, ele alınan çarpıcı konular ve kullanılan yalın Türkçe, okurları açısından **BİLİM DERGİSİ**'ni vazgeçilmez kılan özelliklerin yalnızca birkaçı.

Vehbi Dinçerler'in başlattığı Darwin tartışmasında bilim ne diyor?.. Uzay uydularından yapılan televizyon yayınlarını çanak antenlerle ülkemizde izlemek mümkün mü?.. İki süper güç arasında tartışması yapılan uzay savaşlarında hangi silahlar kullanılıyor?.. Bu soruların yanıtlarını merak ediyorsanız, mayıs sayısından başlayarak büyük atılımlar yapan **BİLİM DERGİSİ**'ni mutlaka okumalısınız.

BİLİM DERGİSİ Yazı İşleri Müdürü Atila Koryürek, "Aslında teknik gelişmelerden etkilenen herkesin bir bilim dergisi okuması gerek" diyor. "Çünkü, bilim artık laboratuvarlarda saklı, günlük yaşamdan kopuk bir şey değil. Anlamasak da etkileniyoruz. Anlamak daha iyi değil mi?.."

Eğer siz de "Bilimden bana ne" demeyenlerdenseniz, mayıs ayında **BİLİM DERGİSİ** ile mutlaka tanışmalısınız.

SİNEMA GÜNLERİ '85

Altın Lale Ödülü "1984"ün

Eczacıbaşı tarafından en iyi filmin yönetmeni için konulan ödülü ise "Bir Yudum Sevgi"yle Atıf Yılmaz aldı

Fransızca sözlü İtalyanca altyazılı "Carmen" ya da İngilizce altyazılı denildiği halde Arapça sunulan "Kentin Düşleri" gibi aksamalara karşın İstanbulluları iyi filme doyuran Sinema Günleri '85 sona erdi.

İstanbul Sinema Günleri '85'in Uluslararası Film Yarışması için konulan Altın Lale Ödülü'nü Michael Radford'un (yönetmenle söyleşimizi karşı sayfada bulacaksınız) "1984" adlı filmi aldı. 1984, ödülü oy çokluğuyla aldı. Yarışmada ayrıca iki filme de özel mansiyon verildi. Erden Kıral'ın "Ayna"sı oybirliğiyle mansiyonlardan birini alırken, Jean Marie Straub ve Daniele Huillet'nin "Sınıf İlişkileri" oy çokluğuyla öteki mansiyonun sahibi oldu.

Eczacıbaşı tarafından en iyi filmin yönetmeni için konulan bir milyonluk ödülü, Antalya Film Şenliği'nin de birincisi olan, "Bir Yudum Sevgi"nin yönetmeni Atıf Yılmaz aldı. Jüri ayrıca "Pehlivan" filminin yönetmeni Zeki Ökten'e özel başarı belgesi verdi.

1984'ün iki devi John Hurt (üstte) ve Richard Burton (küçük resim)

Atıf Yılmaz'ın "Bir Yudum Sevgi"sinde Kadir İnanır ve Hale Soygazi

Sinema yazarlarının seçimi. Bu arada **Nokta** dergisi de Sinema Günleri '85'i izleyen sinema yazarları arasında bir soruşturma düzenledi. Tabii Sinema Yazarları Derneği epeydir aktif olmadığından soruşturmaya sinema yazarlarının tümünü katmak mümkün olmadı. Soruşturmamıza yanıt veren sinema yazarlarının yarıdan epey fazlası en iyi yabancı film olarak Michael Radford'un başrollerini John Hurt ve Richard Burton'un oynadıkları "1984"ü seçtiler. En iyi Türk filmi için oylar "Firar" ve "Pehlivan" arasında yoğunlaştı ve sonunda "Firar" ağır bastı. Soruşturmaya katılanlar: Hayri Caner **(Hürriyet)**, Vecdi Sayar **(Videosinema)**, Burçak Evren **(Gelişim Sinema)**, Tüles Hasdemir **(Ses-Hayat)**, Hakan Sonok **(Yankı-Film Market)**, Sungu Çapan **(Milliyet-Gelişim Sinema)**, Muhittin Sirer **(Onyedi-Kadınca)**, Nejat Ulusay **(Videosinema-Güneş)**, Engin Ayça **(Videosinema)**, Mahmut Tali Öngören **(Günaydın Video)**, Tuğrul Eryılmaz **(Nokta)** ve Yard.Doç. Nilgün Abisel (A.Ü.BYYO) ●

"1984 aydınlara uyarıdır"

Bu yıl Film Günleri 85'te verilen Altın Lale ödülünü kazanan film olan "1984' 'ün yönetmeni Michael Radford 39 yaşında. Yönetmenin ilk uzun filmi olan "Başka Bir Yer, Başka Bir Zaman" geçen yılın Film Günleri'nde gösterilmiş ve çok beğenilmişti. İskoçyalı Radford, Nokta'nın sorularını yanıtladı.

Nokta: George Orwell "1984"ü yazdığı zaman yıl 1948'di. Bu yüzden romanın türü bilim-kurgu. Siz filmi 1984'te yaptınız ve romanı hemen hiç değiştirmediniz. Filminizin türü bu durumda ne oluyor?

Radford: Buna bir tür retrospektif bilim-kurgu denebilir.

Nokta: Böyle bir terim var mı?

Radford: Hayır, ben şimdi uydurdum. Kastım şu: Orwell'in 1948'te gördüğü 1984'ü perdeye aktardım. Kitabın atmosferine tamamen sadık kaldım. Ama benim filmim Orwell'in romanı gibi bir alegori değil, içinde yaşadığımız dünyanın bir yansıması. Yani Orwell'in betimlediği dünya, bizim şimdi içinde yaşadığımız dünyanın bir aynası.

Nokta: 1948'te söylenen her şey 1984'te gerçekleşti mi?

Radford: Tabii bire bir,bir çakışmadan söz etmiyorum ama yazılanların tümü halen, etrafımızda olup duruyor ya da oldu. Gerçi o İngiltere'yi düşünmüştü ve bunlar orada olmadı belki ama Lübnan ya da Güney Amerika'daki bazı ülkeleri düşünürseniz...

Nokta: Orwell'in sosyalizm hakkındaki karamsar görüşlerini tamamen paylaşıyor musunuz?

Radford: O siyasal bir makale yazmıştı. Ben bireyi öne çıkaran psikolojik bir film yaptım. O aydınları sosyalizme kayıtsız şartsız kucak açma konusunda uyarmak istemişti. Ben bireyin düşünce biçimi, özgürlükleri ve otorite üzerine yoğunlaştım. Filmimin, kitabın başına geldiği gibi, sola bir saldırı olarak algılanmasını istemiyorum.

Nokta: Ama Orwell'in kitabı sola ve özellikle komünizme karşı yazılmış en etkili klasiklerden biri olarak kabul edilir. Bu iddiaya katılmıyor musunuz?

Radford: Tam değil. Orwell'in derdi sol aydınları Stalinizmin yükselişi karşısında uyarmaktı. Orwell devrimci ve özgürlükçü biriydi. Unutmayın İspanya iç savaşında anarşistlerin yanında faşizme karşı savaşmıştı. Orwell'in kitabı ideolojilerin, dinlerin ya da aklınıza ne gelirse her şeyin insanların hizmetinde olması gerektiğini haykıran bir çığlıktır. Bir özgürlük çağrısıdır.

Nokta: Siyasetle de sinema kadar ilgili olduğunuz anlaşılıyor?

Radford: Oyumu hep sosyalistlere verdim. Ben de Orwell gibi İngiltere'nin güçlü akımlarından olan radikal- hümanistlerdenim. Otorite ve egemen sistemden hep nefret ettim.

Nokta: Sol, filminizi nasıl karşıladı?

Radford: Yeni sol bayıldı. Ama Orwell'e hain diyen Ortodoks eski sol filme çok kızdı. Film Rio'da gösterilirken Sovyet ve Küba elçileri salonu terketti. Ama Şili ve Uruguay'lı mülteciler çok sevdiler. Macarlar da galiba filmi satın almak istediler. Yani 1984 öyle ünlü bir roman ki, herkes filmi izlemeye gelirken önyargılarıyla (olumlu ya da olumsuz) donanmış olarak geliyor.

Nokta: Romandaki bütün "yoldaş"ları "kardeş" diye değiştirmişsiniz. Bunun ne yararı oldu?

Radford: Bu önemliydi çünkü filmin komünizmi çağrıştırmasını istemiyordum. Bundan kaçınmaya çalıştım. "Yoldaş" sözcüğü bu konuda engeldi. Eğer film yalnızca komünizme bir saldırı olarak algılanırsa bu hiç ilginç olmaz.

Nokta: Richard Burton'la çalışmanız zor oldu mu? Burton ilk tercihiniz miydi?

Radford: Rod Steiger ve Sean Connery'yi düşünmüştüm. Biri işi olduğu için, öteki kitaba katılmadığı için kabul etmediler. Burton kabul etti. Bana onun alkolik, geçimsiz olduğunu falan söylemişlerdi. Tam tersi oldu. İyi çalıştık. Hatta kendisini üne kavuşturan sesini kötü kullanmasını söylediğim zaman bile buna hemen uydu. Hatta bazen "burası fazla Burtonvari oldu, istersen baştan çekelim" diye kendi önerdi.

Nokta: 1984 kaça mal oldu?

Radford: Fazla değil, üç-buçuk milyar TL. civarında.

Nokta: Türkiye'de yönetmenler starların hemen hemen, beşte biri kadar para almaktan şikayetçiler.

Radford "Hollywood'dan öneri aldım ama reddettim"

Siz ne kazanıyorsunuz?

Radford: İngiltere'de starlar bizden 10-15 misli fazla alıyorlar. Bu yüzden birçok yönetmen reklam filmi çekiyor. Ben daha hiç buna girişmedim. Örneğin geçen yıl İstanbul'da gösterilen "Başka Bir Yer, Başka Bir Zaman" için 16 milyon lira kadar bir para aldım ki, bu parayla bir yıl geçinmek çok zor.

Nokta: Ödülü aldınız. Ne düşünüyorsunuz?

Radford: Altın Lale'yi kazandığım için sevinçliyim. Ama kaybetseydim de üzülmezdim. Film şu anda yasaklanmadığı ülkelerde ilgiyle karşılanıyor ve iyi iş yapıyor.

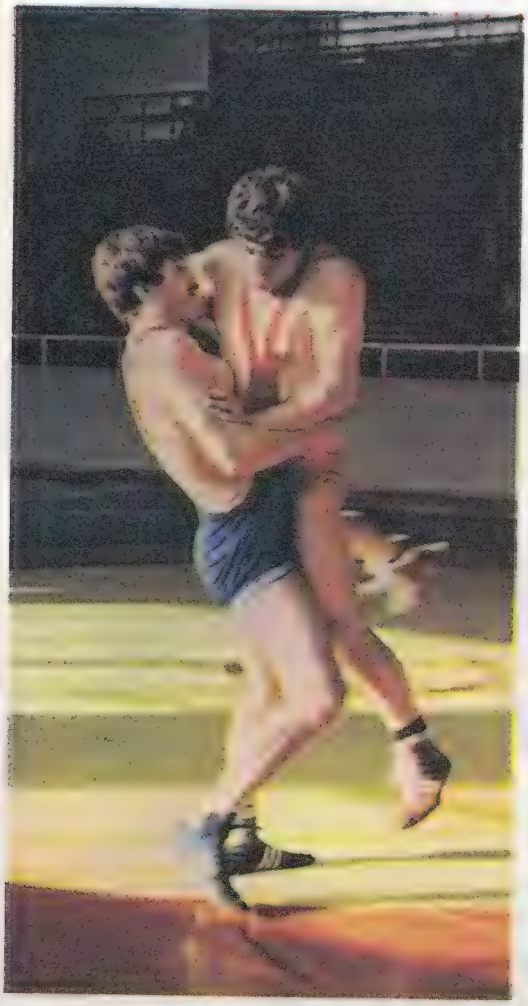

Avrupa Şampiyonası'nın faturasını güreşçiler ödeyecek

GÜREŞ / AVRUPA ŞAMPİYONASI

Avrupalı olmak zor

Serbest Güreş eski Milli Takım Teknik Direktörü Muharrem Atik Avrupa Şampiyonası'nda alacağımız sonucu Nokta'ya açıkladı: "Grekoromen'de 2-6 arası puan, madalya yok" dedi ve yanılmadı. Serbestte ise en fazla 15 puan bekleyen Atik madalya sayısını 0-2 olarak gösterdi

"Döküldük", "Rezil olduk", "Tribüne çıktık", "Ayakta hiç kimse kalmadı", "Hezimet."

Anadolu Bankası Genel Müdürü Halil Ata başkanlığında kurulan Güreş Federasyonu'nun Avrupa Şampiyonası'ndaki ilk sınavını gazetelerin spor sayfaları bu başlıklarla yansıtmışlardı.

Daha önceki uluslararası turnuvalarda güreşin dirildiğini ve alınan madalyaların bir başlangıç olduğunu belirten yetkililer, Avrupa Şampiyonası'nın grekoromen sonuçlarından sonra ağız değiştirecekler ve tüm suçu güreşçilere yükleyip "Dönüşte temizlik var" diyeceklerdi.

Nokta, Avrupa Grekoromen ve Serbest Güreş Şampiyonaları öncesi Milli Takım eski Teknik Direktörü Muharrem Atik ile görüştü. Şampiyonadan genelde ümitli olmadığını belirten Anadolu Kulübü teknik sorumlusu, Demokratik Almanya'ya hareketinden önce tahminlerini **Nokta**'ya teslim ediyordu.

Atik: Doğru teşhis

Atik, 19 Nisan 1985 tarihli tahmininde grekoromende madalya alamayacağımızı kesin bir dille vurgulamış ve 2-6 arası puan alabileceğimizi söylemişti. Nitekim şampiyona sonuçları Atik'i doğrulayacak ve hiçbir güreşçimiz ilk 6'ya giremeyecekti. Takımımız hiç puan alamamıştı.

"Federasyon iyi niyetli"

İstanbul Güreş İhtisas Kulübü Başkanı, İstanbul Emniyet Müdür Muavini Sadettin Tantan, Nokta'nın sorularını yanıtladı:

Nokta: Yeni Güreş Federasyonu'ndan umutlu musunuz?

Tantan: Evet. Bütün varlıklarıyla geçmiş yıllarda yaşadığımız parlak günleri canlandırmaya çalışıyorlar. Fakat bunun üstesinden nasıl gelebilecekler, bunu kestirebilmek pek güç.

Nokta: Teknik yönetimdeki çok antrenör sistemi yararlı mı?

Tantan: Güreşimizin antrenör olarak bir numaralı sorumluları arasında bulunan son 20 yılın simalarını hatırlayalım: Gitmişler, başaramamışlar, görevden alınmışlar veya ayrılmışlar, yeni gelenlerin gayretlerini baltalayacak faaliyetlerde bulunmuşlardır. Şimdi, tek antrenörden, çok antrenöre geçildi. Bunların başlarında yine eskiden olduğu gibi teknik sorumlu bulunuyor. Akademik kariyere sahip bazı elemanların antrenör kadrosu içinde yer almaları, fikir alış verişi yönünden fayda sağlayabilir. Çok antrenör sisteminin ne derece başarılı olduğunu anlayabilmek için bu yılın ekim ayında Budapeşte'de yapılacak dünya şampiyonasını beklememiz icabeder. Şimdilik tek yararı "çatlak seslerin" çıkmamasıdır.

Nokta: Türkiye'nin serbest ve grekoromende Avrupa ve dünyadaki yeri nedir?

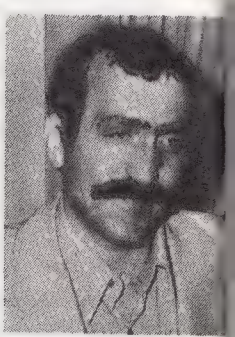

Tantan: Güreşin koruyucusu

Tantan: Son Avrupa şampiyonalarında serbestte onuncu, grekoromende on dördüncü olduk. Fakat bu durum, Türk güreşinin dünyadaki yerini bizce etkilemez. Kaçıncı olursak olalım, yine biz "bir numaralı" yerdeyiz. Bizim inancımız budur. Ancak, elbette gereken tedbirleri alarak, layık olduğumuz yere tırmanmamız icabeder.

Nokta: Gerilemenin ana gerekçesi ne olabilir?

Tantan: Tarihi bilmemek ve

Muharrem Atik serbestte de fazla iyimser değildi. Teknik direktör genelde 9-15 arası puan alacağımızı belirtiyor, madalya sayısını ise 0-2 olarak gösteriyordu. Atik'in serbestteki tahminini sadece güreşçilerin kapasitelerine göre değil, birçok varsayıma dayanarak yapmıştı. Bu tahmine göre güreşçilerimiz, sıkletlerinde şu sonuçları alacaklardı.

48 kilo Muhammed Oruç: Klasmanda Türkiye'ye puan getiremez o da sıfırda kalır.

52 kilo Aslan Seyhanlı: Derecesi ikincilikle dördüncülük arası olur. Puanı ise 5-3 arası değişir.

57 kilo Ahmet Ak: Puan alamaz, sıfırda kalır.

62 kilo Yusuf Cambaz: Alacağı puan 0-1 arası olur.

68 kilo Fevzi Şeker: Derecesi ikincilikle dördüncülük arası değişir, 5-3 arası puan getirir.

74 kilo Burhan Sabancıoğlu: 0-2 arası puan alabilir.

82 kilo Necmi Gençalp: Beklenen puanı 0-2 olabilir.

90 kilo Reşit Karabacak: 0-3 arası puan alır.

100 kilo Hayri Sezgin: 0-3 arası puan getirir.

Ağır sıklet Sıtkı Kadiroğlu: 0-1 arası puan alır.

Bu Atik'in serbest güreşlerde beklediği puan en az 9, en fazla ise 15 oluyor, ortaya 0-2 arası madalya çıkıyordu. Atik tahmininde altın madalya beklemediğini kesinlikle vurgulamıştı.

günümüz güreş sistemine ayak uyduramamak. Antrenör, hakem yetiştirmemek, üstün vasıflı yöneticileri güreşe çekememek. Güreşle ilgili yayınları ihmal etmek. Amatör kulüpleri desteklememek. Müesseseler arasında güreş rekabeti meydana getirememek.

Nokta: Kulübünüzün güreşteki yeri nedir?

Tantan: İstanbul Güreş İhtisas'ın kuruluşu 1919 yılıdır. Demek ki, 66 yıllık geçmişimiz var. 1300 lisanslı sporcuya hizmet veriyoruz. Kurallara uygun minderimiz, saunamız, lokalimiz, videomuz, kondisyon ve dinlenme salonumuz bulunuyor. Mersinli Ahmet, Mithat Bayrak gibi çok sayıda şampiyon yetiştiren bir kulübüz.

Allah Allah!..

Geçen hafta sonu Muharrem Atik uğramıştı. Sohbet sırasında söz yeni göreve başladığı Anadolu Kulübü'ne geldi. Hocanın bazı şikâyetleri vardı.

"—Aman hoca" dedik, hayatında ilk kez, çalıştığın kulüple federasyonun yönetimi aynı kişide birleşiyor. Artık burda sorunun olmaz. Olmaması gerek.."

Atik "Başbakana ulaşabilsem belki olmayacak, ama ulaşamıyorum" diye kafa salladı. Hem Anadolu Bankası Genel Müdürü, hem de Güreş Federasyonu Başkanı birisine ulaşmanın kolay olmadığını anlattık ve "İşte sana fırsat.. Başkan da Leipzig'e gidiyor. Sen de gidiyorsun, orada bol bol boş vaktiniz olacak. Bul, bütün derdini anlat" dedik. Atik acı acı güldü;

"—Orada da.." dedi, ".. Başkanla konuşamayız.." Hayretle kendisine baktığımızı görünce de ekledi:

"—Ben serbestler başlarken orada olacağım. Ama Grekoromende öylesine bir şoka uğrayacaklar ki, başkanın kimse ile görüşecek halinin kalacağını sanmıyorum.."

Muharrem Atik, kahin falan değil.. Güreşi biliyor o kadar.. Bildiği için de, bizim Grekoromende bozguna uğrayacağımızı çekinmeden söyleyebiliyor. Serbest için tahminlerini yazılı yaptı, zarfa koydu, kapadı. "Daha sonra açarsınız" dedi ve gitti..

Bizim sözümüz ona değil.. Gene bu sayfada yazdığımız bir yazı için bize, hatta dergimize gücenen Anadolu Bankası Genel Müdürü Halil Ata'ya..

Başkan olduğu gün, bir vatan millet, bir de din iman konuşması yapmış ve "İmanlı kişinin, yani morali yüksek kişinin, "Ya Allah" deyip 200 kiloluk kayayı kaldırdığını bile duyduk. Ama karşısındaki güreşçinin de Allah'ı var. Moral hocalarımız Türk'ün üstün ırk olduğunu, bütün handikaplara rağmen Türk çocuğunun herşeyi yapacağını anlatmalı, işlemeli, kafalara sokmalılar" demişti..

Ne oldu?.. Üstün ırkın çocukları sapır sapır döküldüler.. Hem de kimler önünde.. Bırakın İsa'nın çocuklarını, Allahsızlıklarını bağıra bağıra ilan eden ülkelerin güreşçilerinin önünde ve hepsinden önemlisi Halil Ata'nın önünde..

★ ★ ★

Basına bakıyoruz "Rezalet, skandal.." Halil Ata ve Teknik Direktör Necdet Uçar dahil tüm yöneticilerin sözlerine bakıyoruz: "Ruhsuzlar.. Kansızlar.. İmansızlar.. Reziller.."

Bir Allah'ın kulu da çıkıp, "Ne ekersen onu biçersin" diye, bunca küfürü edenlerin aslında kendi suçlarını gizlemeğe çalışan telaşlılar olduğunu söylemiyor. Bir tek kişi çıkıp da, En Büyük Türk Atatürk, en büyük Müslüman Hazreti Muhammed'in "En büyük mürşid" olarak "İlim"i gösterdiğini hatırlatmıyor.

Halil Ata, vatan, millet, din iman edebiyatı yaparken gıkı çıkmayan, hatta onu alkışlarla dinleyenlerin, bugün bunca kıyameti koparmalarına bakınca, bu kez biz kafamızı iki yana sallayıp mırıldanıyoruz:

"—Allah Allah!.."

Hıncal ULUÇ

Vergi rekortmenleri

15. sayınızdaki "Vergi Rekortmenleri" yazınızdan dolayı Sayın Haluk Şahin'i yürekten kutluyorum. Yazı vergi konusunda yazılan yazıların en güzeli ve en düşündürücüsüydü. Doğruyu ve yanlışı ayırabilen her insanın okuduğunda iyiyi ve kötüyü bulabileceği bir yazıydı. Teşekkürler.

Serpil Algan-ZONGULDAK

ANAP'taki MSP'liler

Basın ANAP kongresini bir MSP-MHP çatışması şeklinde lanse etti. Şu ANAP kongresinde açık bir şekilde ortaya çıktı ki, ANAP'ta tek MSP'li bile yok. Bu gayet normal bir şeydir. Akşamları danslı, sazlı sözlü kutlanan ve toplanan bir partide MSP'lilerin işi ne? Üstelik MSP'li olduğunu söyleyen ya da söylenen kişilere MSP'nin yayın organlarından sahiplenen çıkmadı. Halbuki Hareketçiler "Düşünce" gazetesinden açık destek aldılar. Bu durum da normaldir, çünkü MHP ile ANAP arasında hiçbir fark yoktur. Halbuki MSP İslamcı bir parti. ANAP temeli ise dine karşı olan liberalizmi savunuyor. Hem bir MSP'li, Refah Partisi varken neden ANAP'ı tutsun. Hem faize karşıyım diyeceksin diğer taraftan faiz pisliğine batan ANAP'ı destekleyeceksin. Ben bir RP'li olarak yıllarca mücadele vermiş liderimi bırakarak bir çığırtkan kuşunu, hiç tanımadığım bir Keçeciler'i neden destekleyeyim? Açık açık söyleyeyim, solcuların bazıları 6 Kasım'da götürdüler oylarını ANAP'a verdiler. Ben ise boş attım, boş. RP İslamcıların şehir merkezlerindeki tüm oylarını aldı. Yarın ANAP'ın boyunu görürüm. Hele MSP'lilerden oy almak mümkünmüş mü değilmiş mi? Saygılarımla.

Mücahit Kaya-ELAZIĞ

Mehmet Keçeciler

Bulmaca

Bulmaca hazırlamak bilgi ister sabır ister. Hele hele **Nokta** gibi ağırlıklı bir dergide bu işi üstlenmek cesaret ister. **Nokta**'daki bulmacanızı her hafta çözmeye çalışan bir **Nokta** okuru olarak Sayın Sedat Yaşayan'ı kutlarım. Ancak bulmacalarınızdan birindeki "gedikli" sözcüğü kalkalı yıllar oldu. Subay var, astsubay var, erat var ama gedikli yok artık. Bulmaca gibi eğlendirirken öğreten bir uğraşı **Nokta** gibi bir dergide üstlendiğinize göre lütfen bazı konuları iyi araştırın Sayın Yaşayan. Saygılarımla.

Bedri Tokul-MERZİFON

Darwin

"Birini eğiteceksen işe büyükannesinden başlamalısın" der bir yabancı atasözü. Oysa bizim büyükannelerimizin nineleri, çocuklarımızın torunlarından da aydındı! Bunu nasıl bilebilirdi o yabancı? Üstelik bizim çocuklarımızın eğitiminin, kendileriyle hiçbir akrabalığı olmayanların eğitimiyle başlayacağını, hiç bilemezdi. Biz bilebilir miydik ve şimdi bili-

yorsak, ne olacak? Bunu yapmak, işe büyükanneden başlamak kadar kolay mı? 20. yüzyıldan yola çıkıp, taş devrine dek gerilere gitmemiz gerek. Kanun-manun, teori-meori, Kant-Mozart, Tolstoy, Hugo, Newton, Einstein, Darwin-Marvin bilecekler de ne olacak? Zaten maymunların fikirlerini maymunlar beller, üstelik çocuklarımızın muzlarını da yerler. Yeryüzü tarihinin bu belki de en günah dolu cinayeti, koskoca bir milletin "kültürel soykırımı" yabancı kültürlerin tarih derslerinde anlatılsa ne olacak, anlatılmasa? Saygılarımla.

Sümer Rona-İSTANBUL

Nokta dergisini ilk sayılarından beri belli aralıklarla almaktayım. Birçok kez **Nokta**'da ilmi yeterlikten yoksun, saçma sapan yazılara rastlıyorum. Bu durumun varlığı aslında üzücü değil çünkü **Nokta** bunları görüp, bu eleştirileri alıp daha doğruya ve daha güzele, nihayet "Mutlak objektivizm"e varacak. Ama ne yazık ki bazen bu hatalar ve yorumlar çığrından çıkıyor. Ve **Nokta**'nın belli bir ideolojiye hizmet ettiği imajı akıllara yerleşiyor. **Nokta** bu tutumundan vazgeçmelidir. Örneğin "CHP Paylaşılıyor" başlıklı sayınızda **Nokta**'nın Darwin Teorisi hakkın-

da yazdıkları, yorumu ve çizdikleri tamamen safsatadan başka bir şey değil. **Nokta**'nın bu konuda ilmi yeterliliği olmadan bir açıklama yapması çok üzücüdür. Ancak **Nokta** bunu da aşacak ve evrimi evrime uğratacaktır. Buna inanıyorum.

Levent İstanbulluoğlu-İZMİR

İslam'da seks

Nokta'yı izlememizin nedeni, olayların perde arkasını yansıtması ve kendi perspektifinden değerlendirmesidir. Halkçı Parti'ye mensup bir milletvekili Meclis'te Ali Rıza Demircan'ın "İslam'a Göre Cinsel Hayat" kitabını eleştirdi. Şimdi ise Bayan Neslihan Aksu milletvekilinin açıklamalarını esas alarak kitap ve yazarı için görüşlerini yazmaktadır (15. sayı). Bu çatışmanın ortadan kalkması ve yazarına bir savunma hakkı verilmesi tarafsızlığınızın ve gerçeğin ortaya çıkması açısından yararlı olacaktır sanırım. Saygılarımla.

Fazlı Kahraman-KAYSERİ

Düzeltme

Geçen sayımızda Dr. Turhan Temuçin yanlışlıkla Prof. Turhan Temuçin olarak yer almıştır. Özür dileyerek düzeltiriz.

Okuyucu Mektupları için adres

Nokta Dergisi Okur Mektupları Gelişim Yayınları

Levent / İSTANBUL

ABONE KOŞULLARI

Yurt içi

6 aylık 6000 TL.
1 yıllık 11.800 TL.
Abone bedellerinin 128 139 no'lu Nokta Süreli Yayınlar A.Ş posta çeki hesabına yatırılmasını rica ederiz.

Yurt dışı

(Yıllık-uçak postasıyla)
Avrupa ve Ortadoğu: 65 ABD Doları
ABD ve Uzakdoğu: 108 ABD Doları
Abone bedellerinin Yapı ve Kredi Bankası Nişantaşı Şubesi 615 147/6 no'lu hesaba transferini rica ederiz.

Eksik sayılar için adres:

Klodfarer Caddesi no 25, Cağaloğlu-İstanbul Tel: 527 74 64

İletişim Yayınları

sinema günlerinin ustaları ornella muti[1] nastassja kinski

Yağmur'da şarkı söylemek: Amerikan Müzikal Sineması'na kısa bir bakış

Videoda müzikal filmler

[1] Dünyanın En Güzel Kadını ile bir söyleşi

Türk Sinemasının Anlatım Sorunları

Dünden Bugüne Cannes

Milos FORMAN "Amadeus", "Guguk Kuşu", "Hair" ve diğer filmleri üzerine

[2] "Paris-Texas"

VİDEOSİNEMA

BULMACA

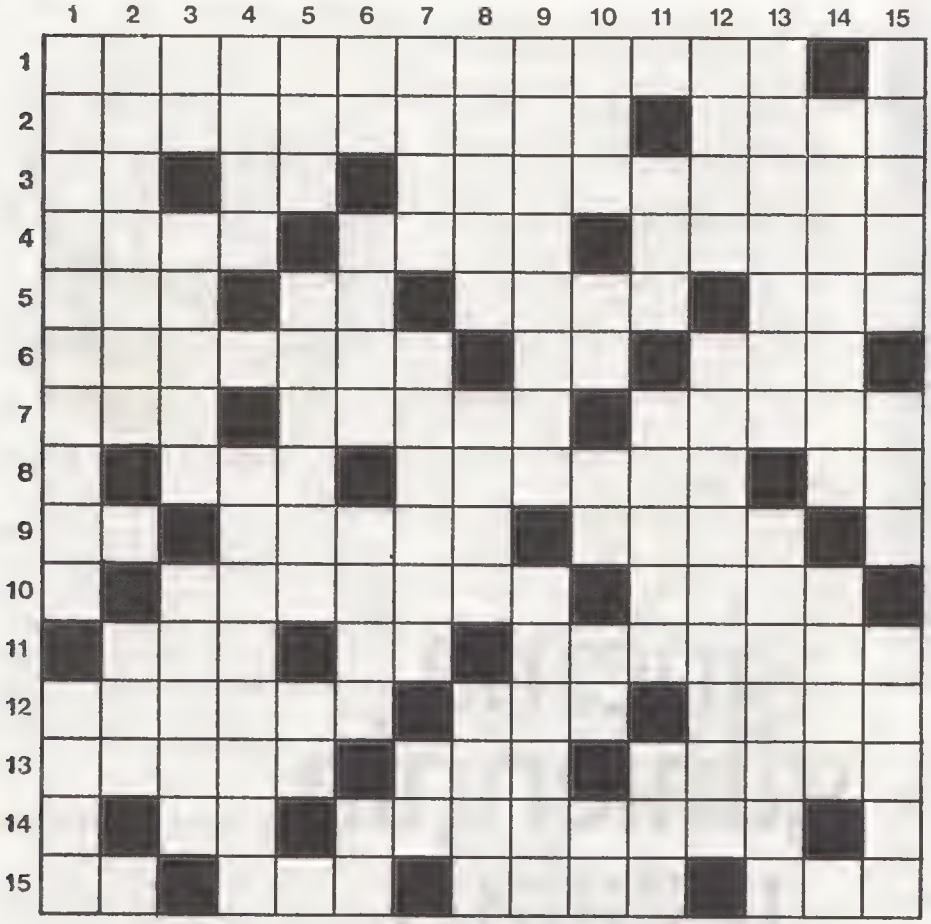

SOLDAN SAĞA: 1- Dilimize de çevrilen **"Cyrano de Bergerac"** adlı oyunuyla ünlü Fransız yazarı. **2-** Argoda iri yarı ve gösterişli kadın - Temel niteliği bir olan dil, hayvan ya da bitki topluluğu. **3-** Radon elementinin simgesi - Kâfi gelmeyen - Fransız Devrimi sırasında giyilen bir kıyafetin ve sokaklarda oynanan şarkılı bir halk dansının adı. **4-** Kısa çizme - Boyacılıkta ve yaldızcılıkta astar olarak kullanılan bir tür zamk - "Güneydoğu Asya Antlaşması Örgütü". **5-** Afrika'da bir ırmak - Bir nota - Çevik - Osmanlı İmparatorluğu döneminde Macaristan dolaylarındaki sancak beylerine ve küçük prenslere verilen san. **6-** Kendi kendine cinsel doyum sağlama - Hayat arkadaşı - Limonluk. **7-** Hindistan'da oldukça yaygın olan bir din - Otomobil konulan üstü örtülü yer - Çinko. **8-** Yapma, etme - Çıkış yeri, kaynak, köken - Bir hayvan. **9-** Notada durak işareti - Yüksek bir oruna sunulan mektup ya da dilekçe - Akarsu yatağı, mecra. **10-** Kaba gülünçlüklerden, tuhaf şakalaşmalardan yararlanan ve bağdaşmaz durumları şaşırtıcı biçimde birleştiren güldürü biçimi - Bir bilim ya da sanat dalında özel ve belirgin yöntem. **11-** Yabancı - Bir renk - **Gonçarov**'un, iradesiz bir adamın yaşantısını konu alan ünlü romanı. **12-** Bir ipe geçirilmiş meyve dizisi - Kayınbirader - Bir Avrupa ülkesinin başkenti. **13-** İtalya'da bir kent- Güney Amerika'daki dağ sırası - Konuşulan asıl konu. **14-** Bir cetvel türü - Güney Amerika'da bulunduğuna inanılan efsanevi altın ülkesi. **15-** Konuşt - Bir şeyi anımsamak için yazılan kısa yazı - Ad kavmi hükümdarı **Şeddad**'ın cennete benzeterek yaptırdığı efsanevi bahçe - Gün.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1- Osmanlı Devleti'nin kuruluşu sırasında büyük yararlılıklar göstermiş, Rumeli ve Makedonya'nın alınmasında akıncı beyi olarak görev yapmış ünlü komutan - Bağışlama. **2-** Karışık, düzensiz - Hayvan yiyeceği. **3-** İngilizce "bay" sözcüğünün kısa yazılışı - Tanrı'yı övmek ve ona dua etmek için yazılıp makamla okunan koşuk - Eski bir Fransız halk dansı. **4-** Mihrak - Baharda çok erken çiçek açan soğanlı bir bitki. **5-** Cilve - 1854'ten beri yayımlanan bir Fransız gazetesi - Sodyumun simgesi. **6-** Danimarka'nın plaka işareti - Küçük bal teknesi - Köleyi azat etme - Bir gıda maddesi. **7-** Itırlı bir bitki - **Slawomir** önadlı, özellikle yergi türündeki yazı ve öyküleriyle tanınmış Polonyalı yazar ve gazeteci - Bir renk. **8-** Japonya'da bir kent - Doğu Anadolu'da bir ırmak - Herkesçe kabul edilebilecek bir temele bağlanamayıp yalnız bir kişinin kendi kanısına dayanan. **9-** Önceden belirlenen bir amaca ulaşmak için tutulan yol - Güney Amerika'da yaşayan büyük bir akbaba. **10-** Eksiği olmayan - Görev - Jamaika'nın plaka işareti - Bizmutun simgesi - Bir nota. **11-** Kimi mantarlarda üreme organı - Cüzi - Çölden esen rüzgâr. **12-** Yaprakları kokulu bir bitki - 1936'da doğmuş ünlü Türk sopranosu. **13-** Şeker hastalığı - Bir kuruluşa bağlı yolcu gemilerinin en eski kaptanı. **14-** Ad ya da numara çekilerek oynanan şans oyunlarının genel adı - Bir Afrika ülkesinin başkenti. **15-** Bir tür yuvarlak şapka - Dinsel inançları olmayan - Derisi dikenli bir balık.

Hazırlayan: Sedat Yaşayan

Geçen haftanın çözümü

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	M	İ	R	Y	O	K	E	F	A	L	O	N	■	D	Ü
2	İ	M	A	■	S	E	M	İ	R	A	M	İ	S	■	R
3	L	A	V	M	A	N	■	B	İ	B	E	R	İ	Y	E
4	O	L	E	İ	K	■	F	E	■	A	G	E	L	■	T
5	S	E	N	■	A	U	■	R	İ	D	A	N	İ	Y	E
6	F	■	D	O	■	M	A	G	M	A	■	G	■	A	Ç
7	O	B	İ	■	K	İ	K	L	A	■	K	İ	S	T	■
8	R	İ	Y	A	L	A	■	A	R	D	A	■	İ	■	A
9	M	K	E	■	A	K	İ	S	■	A	L	İ	D	A	T
10	A	L	■	A	S	■	K	■	İ	M	A	M	E	V	İ
11	N	A	R	S	İ	S	İ	Z	M	■	H	A	■	A	N
12	■	M	U	A	S	I	R	■	A	L	A	M	A	N	A
13	B	A	Z	■	İ	R	C	A	■	A	R	■	N	O	■
14	O	R	■	A	Z	■	İ	T	A	L	İ	K	■	S	U
15	R	■	K	A	M	İ	K	A	Z	E	■	İ	L	■	Z

"Servet Tanrısı" Plutus, köleci toplumun gelir eşitsizliklerini yok etmeye çok çalıştı, ama hem başaramadı, hem kimseye yaranamadı. Günlerini aşk ve meşkle geçiren öteki tanrılar, işten başını kaldırmadığı için kendisine tutkun "saadet" ve muhabbet" tanrıçası güzel Venüs'ü bile görmeyen Plutus'a baktılar , başlarını bilgece salladılar. "Para saadet getirmez" diye buyurdular.

Roma'nın çulsuzları da anlamadılar onu... Çoğunluğa çay kaşığı, azınlığa inşaat kepçesiyle para dağıtan köleci bölüşüm mekanizmasının faturasını ona çıkarttılar. Plutus'u "haramzade babası" olarak görenlerden biri de, yıllar sonra "Her servetin altında haram yatar" diyen Mario Puzo'dur.

Ama, Antik Roma'dan bu yana devir değişti. "Çabuk iş bitiren"lerin dünyasında, servete ve servet sahiplerine değil, servet düşmanlığına kem gözle bakılıyor artık... Biz de, günün anlam ve önemine uygun olarak, "zengin malı üstünde züğürt çenesi yoran" minik bir test hazırladık sizlere...

1- İslâmiyette hadislerce "haram" sayılan servet işareti nedir?
a. Gümüş takı, **b.** Sırmalı türban, **c.** İpek elbise, **d.** Rolls-Royce araba

2- Osmanlı'nın "sahib-i servet" olması gelenekten olmadığı için, Sicilya'nın Manoli villasında öldüğünün ertesi günü, bakkal borçları yüzünden cenazesine haciz kondu. Kimdi?
a. II. Abdülhamit, **b.** Mehmet Reşat, **c.** Cemal Paşa, **d.** Vahdeddin

3- Dönemin Başbakanı Menderes "Her mahallede bir milyoner yaratacağız" dediğinde, T.C. Para Matbaası henüz faaliyette olmadığı için, emisyon hacmi çok sınırlıydı. Banknotlarımız o zaman nerede basılırdı?
a. İsviçre, **b.** İngiltere, **c.** Amerika, **d.** İtalya

4- "Bay Yüzde On" olarak bilinen Musul Petrolleri ortaklarından Gülbenkyan öldüğünde Türk vatandaşıydı. Aynı Musul Petrolları'na ortak bir başka ünlü

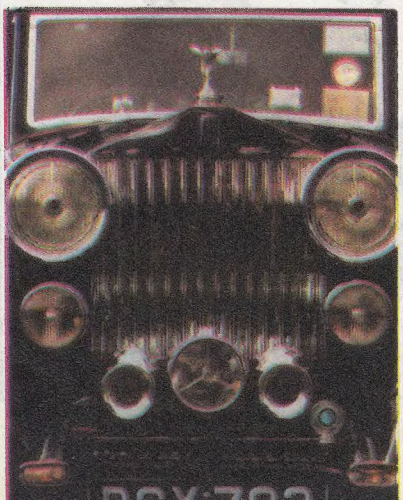

zenginimiz kimdir?
a. İhsan Doğramacı, **b.** Sinan Bosna, **c.** Hacı Ömer Sabancı, **d.** Vehbi Koç

5- Herkes ufak-tefek ticaretle uğraşırken, Irak'a atom bombası, İstanbul Belediyesi'ne tanzim satışları için beyaz peynir satmayı tasarlayan ünlü işadamımızı tanıyor musunuz?
a. Liyonel Makzume, **b.** Nezih Dural, **c.** Bekir Çelenk, **d.** Gülbenkyan

6- Yugoslavya'da işgalci Nazi ordularının yanında Tito partizanlarına karşı çarpışıp Hitler'in yenilmesinden sonra gıyabında idama mahkûm edilen, daha sonra Varşova Paktı ülkeleriyle en çok alışveriş yapan "antikomünist" işadamımız kimdir?
a. Murat Bayrak, **b.** Osman Sönmez, **c.** Ali Koçman, **d.** Mehmet Yazar

7- Mahalle bakkallığı yaparken, Ankara'daki ilk Millet Meclisi binasının çatısına Hacettepe'deki Rum evlerinden kiremit taşıyarak süper-milyarderliğe ilk adımını kim attı?
a. Hacı Ömer Sabancı, **b.** Vehbi Koç, **c.** Necat Eczacıbaşı, **d.** Mehmet Okumuş

8- Fabrikalarında çalışan işçilerin geçen yıl ödedikleri toplam gelir vergisi, onun ailece ödediğinin yaklaşık 8 katıydı. Adını biliyor musunuz?
a. Aydın Doğan, **b.** Mehmet Ali Yılmaz, **c.** Sakıp Sabancı, **d.** Rahmi Koç

9- Şişelediği balıkyağını vitamin diye pazarlayarak kişisel servetinin çekirdeğini oluşturan sanayicimiz kimdir?
a. Necat Eczacıbaşı, **b.** Ömer Çavuşoğlu, **c.** Kemal Ilıcak, **d.** Banker Kastelli

10- Atlas sinemasının defterlerini tutarken Yeşilçam'da figüranlık da yaptı. Önce Karaköy'de 5 lira ya aldığı kavanozları sinemanın yanındaki büfede 15 liraya satarak, daha sonra tasarruf bonolarını toplayarak milyarder oldu. Kimdir?
a. Banker Yalçın,
b. Banker Kastelli,
c. Sülün Osman,
d. Banker Mevlût

Yanıtlar:

1) c, 2) d, 3) d, 4) a, 5) c, 6) a,
7) b, 8) c, 9) a, 10) b,

KUTU KUTU / Salih MEMECAN

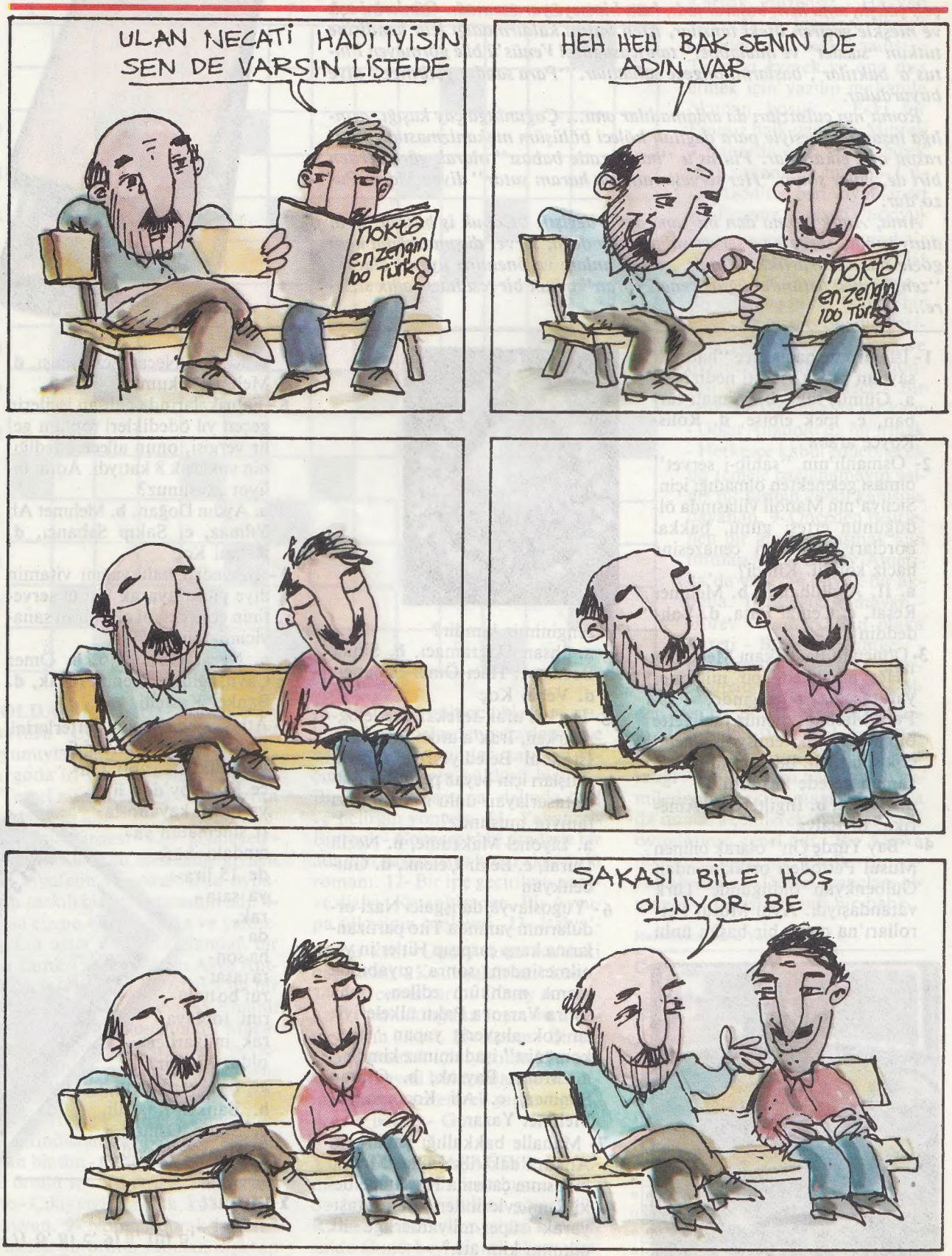

Marlboro

Dünyanın
en çok satılan sigarası.

1979 YILI İCRA PL. 467 TEDBİR UYARINCA SİGARA SAĞLIĞA ZARARLIDIR

1979 YILI İCRA PL. 467 TEDBİR UYARINCA SİGARA SAĞLIĞA ZARARLIDIR